

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ
ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ**

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЦЕНТР
ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

**Балалар жазғы лагерінде тәрбие және бейіналды
жұмыстарды ұйымдастыру**

Әдістемелік ұсынымдар

**Организация воспитательной и предпрофильной работы в
детском летнем лагере**

Методические рекомендации

Астана – 2015

Әдістемелік ұсынымдар «Балалар жазғы лагерінде тәрбие және бейіналды жұмыстарды ұйымдастыру» (әдістемелік ұсынымдар) – Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК – Астана, 2015., - 175 бет.

Методические рекомендации «Организация воспитательной и предпрофильной работы в детском летнем лагере» (методические рекомендации) – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования» Министерства образования и науки Республики Казахстан – Астана, 2015., - 175 стр.

«Балалар жазғы лагерінде тәрбие және бейіналды жұмыстарды ұйымдастыру» әдістемелік ұсынымдары балалардың қызығушылықтарын қанағаттандыру негізінде олардың шығармашылық қабілеттерін ашуды, балалардың эмоциялы-мазмұнды шығармашылығын, белсенді жазғы демалысын ұйымдастыру әдістемесін құрайды. Мектепте жүзеге аспаған позитивті рухани, зияткерлік және қимыл-қозғалыс қажеттіліктері: шығармашылық шеберханалардағы жұмыстар, викториналар, ойын бағдарламалары, спорттық эстафеталар, театрға, кинотеатрға, мұражайға және т.б. бару мен қызығушылықтарын қанағаттандыру негізінде әрбір баланың қабілетін ашатын бейінді ауысымның ойын модельдері ұсынылған.

Әдістемелік ұсынымдар білім беру ұйымдары басшыларына, әдіскерлерге, тәлімгерлерге және ата-аналарға ұсынылады.

Методические рекомендации «Организация воспитательной и предпрофильной работы в детском летнем лагере» содержат методики организации активного, творческого эмоционально-насыщенного летнего отдыха детей, раскрытия творческих способностей детей на основе удовлетворения их интересов. Представлены игровые модели профильной смены, раскрывающие способности каждой личности на основе удовлетворения интересов и нереализованных в школе позитивных духовных, интеллектуальных и двигательных потребностей: работа в творческих мастерских, викторины, игровые конкурсные программы, спортивные эстафеты, посещение театров, кинотеатров, музеев и др.

Методические рекомендации адресованы руководителям, методистам, вожатым, педагогам организаций образования и родителям.

***Рекомендовано к печати Методическим советом
Республиканского учебно-методического центра дополнительного образования
(Протокол №2 от 21 мая 2015 года)***

© Республикалық қосымша білім беру
оқу-әдістемелік орталығы, 2015

Мазмұны

Кіріспе	5
Каникул кезеңінде балалар мен жасөспірімдердің сауықтыру демалысын, бос уақытын және жұмыспен қамтылуын ұйымдастыру нысандары мен құрылысын дамытудың мән-жайы, бетбұрысы және келешегі	9
Бейінді лагерінде балалар мен жасөспірімдердің сауықтыру демалысын, бос уақытын ұйымдастыру бағдарламалары және басым бағыттары	12
Азаматтық-ұлтжандылық тәрбие бағдарламалары	30
Көркем-эстетикалық бағыттағы бағдарламалар	36
Зияткерлік дамыту бағдарламалары	39
Бос уақыттың мәдени қызметінің бағдарламасы	48
Бейінді лагерьлерінде жұмысты жоспарлау әдістемесі	51
Топта ойындарды ұйымдастыру әдістемесі	57
Жарыстарды ұйымдастыру әдістемесі	60
Шоу-бағдарламаларды ұйымдастыру және өткізу әдістемесі	64
Қолданылған әдебиеттер	73
1-қосымша. Топ бұрышын безендірудегі ұсынымдар	75
2-қосымша. Байқау, зияткерлік турнирлер мен олимпиада, спорттық жарыстардың бағдарламалары	80
3-қосымша. Балалар сауықтыру лагерінде кіші театр қойылымдары, сахналаулардың сценарийлері	87

Содержание

Введение	95
Состояние, тенденции и перспективы развития форм и видов организации оздоровительного отдыха, досуга и занятости детей в каникулярный период	99
Приоритетные направления и программы организации отдыха и досуга детей и подростков в профильном лагере	103
Программы гражданско-патриотического воспитания	120
Программы художественно-эстетического направления	126
Программы интеллектуального развития	129
Программы культурно-досуговой деятельности	138
Методика планирования работы профильного лагеря	140
Методика организации игр в отряде	146
Методика организации соревнований	149
Методика организации и проведения шоу-программ	152
Использованная литература	162
Приложение 1. Рекомендации к оформлению отрядного уголка	163
Приложение 2. Программы конкурсов, интеллектуальных турниров и олимпиад, спортивных состязаний	167
Приложение 3. Сценарии театральных мини-постановок, инсценировок в детском оздоровительном лагере	173

Кіріспе

Каникул кезеңі балаларды өмірдің түрлі әлеуметтік тәжірибелерімен, көпшілікке бағалы еңбек пен бос уақыт құндылықтарымен таныстыруға, ұлттық, халықтық, даналық көзінің шыңына шығуға кең мүмкіндіктер туғызады. Бастысы, әрбір бала өзін-өзі бағалауды қалыптастыру және дамыту болып табылады.

Білім беру бағыттары каникул кезеңінде балаларды сауықтыру демалысын, бос уақытын және жұмыспен қамтылуын ұйымдастыру жағдайларында ойын, еңбек, коммуникативтік, танымдық-зерттеушілік, нәтижелілік, көркем-музыкалық қызметінде жүзеге асырылады, ал бұларды ұйымдастырудағы бағдарламалық-әдістемелік қамтамасыздандырудың орны өте маңызды. Қазіргі таңда тәрбиеші, тәлімгер, қосымша білім беру педагог, әдіскер, жетекші қызметін әдістемелік қамтамасыздандырусыз атқару мүмкін емес.

Балалар жазғы лагерінде тәрбиелік және бейінді жұмыстарды ұйымдастыру – бұл балалардың демалысы мен сауықтыру лагерьлері, мектеп жанындағы алаңдар, аула клубтары мен бірлестіктердің қызметі және оларды жүзеге асыру шаралары құрылымдық жүйе түрінде көрсетілген бағдарлама.

Каникул кезеңінде балалардың жұмыспен қамтылуын ұйымдастырудың сапалы бағдарламасын әзірлеу – лагерь, жасақ (отряд), бірлестік қызметін ынтымақтастық және жасампаздық қағидаларының негізінде жоспарлауды; балалар демалысын әлеуметтік мағыналы мазмұнмен толықтыруды; рухани құндылықтарды қалыптастыруды, шығармашылық әлеуетін ояту мен дамытуды; сауықтыру демалысы қызметтерінің тиімді түрлерін жоспарлауға мүмкіндік береді.

Әдістемелік қамтамасыздандыру әдістемелік материалдардың түр-түрлерін шығаруға бағытталады. Олар – балаларға қосымша білім беру жүйесіндегі педагог қызметкерлердің бос уақытты тиімді пайдалану, көпшілдік-ұйымдастыру, тәрбиелік, ғылыми-эксперименттік, бағдарламалық-әдістемелік қызметтерінің тиімді түрде жүзеге асырылуына ықпалын тигізетін түрлі әдістемелік құралдар.

Балалар сауықтыру және бейінді лагерьлерінде тәрбиелік жұмысты ұйымдастырудың ерекше өзгешелігі оны ұйымдастыру уақыты мен жүзеге асыру орны болып табылады. Балалар сауықтыру лагерьлеріндегі педагогтерге (оның ішінде тәлімгерлерге де) балалар мен жасөспірімдердің өміріне, физикалық, психикалық және адамгершілікті денсаулығына, олардың толыққанды демалысы мен дамуына толық жауапкершілік жүктеледі. Лагерьдегі педагогтің (тәлімгердің) қызметін педагог өзінің кәсіби қызмет саласын қаншалықты дұрыс таңдағаны арқылы анықтауға болады: балаларға ашуланбай, оларды қабылдамай қиын жағдайда және ұзақ уақытқа дейін

балалармен қарым-қатынасқа түсе алуы; балалармен қарым-қатынас кезінде ол қаншалықты шыншыл және жауапты, оларға шыдамдылық пен қайырымдылық танытады. Бастысы – лагерьдің әр түрлі жағдайында ол тәрбиелік жұмыс әдістемесін, педагогикалық қарым-қатынасты құру әдістемесін меңгергені. Балалар сауықтыру және бейінді лагерьлерде жазғы демалысты ұйымдастыру балалардың қажеттіліктері мен қызығушылықтарын жүзеге асыру, тәрбиеленушілердің ересектермен және құрдастарымен қарым-қатынас құрудағы тәжірибені қалыптастыру, әлеуметтендіру үдерісінде рухани құндылықтарға тартуға бағытталған. Каникул кезеңіндегі өзгешелік педагогтерден тәрбие берудің әдістері мен заманауи нысандарын, мектептен тыс уақытта әр түрлі жастағы балалардың бос уақытын ұйымдастыруды меңгеруді талап етеді.

Заманауи балалар сауықтыру лагері – бұл қосымша білім беру ұйымы, оның қызметі тәрбиеленушілердің шығармашылық пен танымға деген ынтасын дамытуға, қосымша білім беру қызметтерін жүзеге асыруға бағытталған.

Сауықтыру лагері – білім берудің тәрбиелік-сауықтыру ұйымы, ол сауықтырылуды қажет ететін балаларға тәрбие беру бағдарламаларын, балалар мен жастарға қосымша білім берудің оқу бағдарламаларын жүзеге асырады, сауықтырылуды қажет ететін балалардың лагерьде өмір сүруі мен тамақтануына жағдай жасайды және сауықтырылу мен демалысты ұйымдастыруға жарамды территорияда орналасқан.

Лагерьдегі педагогикалық ұжым **қызметінің мақсаты** – сауықтырылу, демалыс үшін жағдай жасау, тәрбиеленушілердің шығармашылық әлеуетін, балалардың қоршаған ортаны тануы және жаңа білімді, дағдыны қабылдауын, лагерьде тәрбиелік жүйесінің өзгешелігінде табиғатпен, қоғаммен және өз-өзімен үйлесімді өмір сүруді қалыптастыру. Лагерьде балалармен және жасөспірімдермен сауықтыру, тәрбиелік жұмыстарды өткізуге жақсы мүмкіндіктер құрылуы қажет.

Лагерьде ересектер мен балалардың бірге өмір қызметін ұйымдастыруға, салауатты өмір салтын ұстануға бағытталған жүйені құруда педагогикалық қызметтің бағыты арқылы балалар мен жасөспірімдермен сауықтырылу және тәрбиелік жұмыстарды өткізу үшін қолайлы жағдай жасалу керек.

Сауықтыру және бейінді лагерьлердегі тәрбиелік жұмыстардың **негізгі міндеттері:**

- көпмәдени әлемде өмір сүруге үйрену және ұлттық сана-сезімді қалыптастыру, жалпыадами және ұлттық құндылықтарды меңгеру үшін жағдай жасау;

- тұлғаның мәдени базалық құндылықтарын қалыптастыру, баланың эстетикалық қабілетін дамыту, балалардың еңбек қызметінің мәдениетіне, гендерлік білімді тарату және насихаттауға бағытталған гендерлік тәрбиеге тәрбиелеу;

- балалардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыру, құқықтық білім бойынша жұмысты жетілдіру;

- балалар мен жасөспірімдердің қабілеттерін ашу, тәрбиеленушілердің тұлғаға бағытталған маңызды әлеуметтік қызметтерді ұйымдастыру және олардың белсенділігі мен бастамаларын таныту үшін жағдай жасау;

- балалардың жас ерекшелігін ескере отырып балалар ұжымында позитивті психологиялық көңіл-күйдің фонын құру, психофизикалық, оның қызметінің өзгешелігін дамыту (жас спортшылар, шығармашылық ұжым және т.б.), сауықтыру және бейінді лагерьде тәрбиелік үдерістің психологиялық-педагогикалық сүйемелдеуін ұйымдастыру қажет;

- денсаулыққа қатысты құндылық қарым-қатынасын қалыптастыру, балалардың денсаулығын нығайту үшін жағдай жасау, салауатты өмір салты, гигиеналық мәдениеттің дағдыларын меңгеру және қолдануды нығайту.

Сауықтыру және бейінді лагерьлердегі тәрбиелік жұмыстар үдерісінде тәрбиелік қызметтің сабақтастығы мен үздіксіздігін қамтамасыз ету қажет. Сауықтыру ұйымдарында (жазғы кезеңде балалардың сауықтырылуы үшін базаны ұсынатын лагерьлерде, орталықтарда, бейінді, сауықтыру және санаторлық-курорттық ұйымдарда) тәрбиелік жұмыстарды жоспарлау мен ұйымдастыруда төмендегі ерекшеліктерді ескерген жөн:

- уақытша балалар ұжымы жағдайында баланың тұлғалық дамуы жүзеге асырылады;

- арнайы құрылған тәрбиелік орта балалардың жақын әлеуметтік ортасының орнын басады;

- тәрбиелік ықпал жасау жоғары қарқынмен, сондай-ақ монополиялықпен мінезделеді;

- әлеуметтік-территориялық ортаның мүмкіндігін кеңінен қолдану балаларды әлеуметтік тәжірибеге тартуға және әр түрлі шығармашылық қызметке тәрбиеленушілерді араластыру үшін жағдай жасауға ықпалдасады.

Балалар сауықтыру лагерьлерінің қызметтері келесі қағидаттарда негізделеді:

- балалардың өмірі мен денсаулығының қауіпсіздігі, олардың жеке абыройы мен құқықтарын қорғау;

- жеке қызығушылықтарының, әлеуметтік нормалар мен ұйымдастыру ережелерін сақтай отырып, баланың өзін-өзі жетілдіруі және тұлғалық дамуының басымдылықтары;

- оқу-сауықтыру бағдарламаларына және қарым-қатынастарға адамгершілікті мінез;
- жеке басының мәселелері мен балалардың шиеліністерін құпияда сақтау;
- балалар мен педагогикалық өзін-өзі басқаруды үйлестіруде дара басшылық;
- бағдарламалардың нұсқалығы және оларды жүзеге асырудағы әдістер.

Балалар мен жасөспірімдердің жазғы демалысы жағдайында тәрбиелік үрдістің ерекше өзгешілігі оның жүйелігі мен кезеңдігі болып табылады.

**Каникул кезеңінде балалар мен жасөспірімдердің
сауықтыру демалысын, бос уақытын және жұмыспен
қамтылуын ұйымдастыру нысандары мен құрылысын
дамытудың мән-жайы, бетбұрысы және келешегі**

Қазақстандағы қосымша білім беру қазіргі уақытта түрлі үлгідегі қосымша білім беру ұйымдарында жүзеге асырылуда: оқушылар сарайлары (үйлері, кешендері, балалар-жастар шығармашылығы орталықтары және т.б.); жас натуралистер станциялары (балалардың экологиялық, биологиялық орталықтары, экобиоорталықтар); жас техниктер станциялары (балалар мен жастардың техникалық шығармашылығы орталықтары, мектептері); жас туристер станциялары (балалар-жастар туризмінің орталықтары), балалар аула клубтары (басқа клубтық бос уақыт өткізу ұйымдары); балалардың өнер мектептері (балалар музыка мектептері, балалар көркемөнер мектептері, балалар өнер мектептері және басқа да көркем-эстетикалық бағыттағы мектептер); балалар сауықтыру лагерьлері (орталықтар, кешендер, қала сыртындағы сауықтыру лагерьлері мен күндізгі лагерьлер) және қызмет бағыттары мен балалардың қызығушылықтары бойынша басқа да ұйымдар.

Каникул кезеңінде білім беру ұйымдары базасында оқушылардың күндізгі лагерьлері жұмыс атқарады, олар қалада қалған балалардың белсенді бос уақытын ұйымдастыруды мақсат тұтады. Педагогтер мектеп жанындағы алаңдарда оқушылармен спорттық, білім беру, танымдық, көңіл көтеретін жұмыстарды жүргізеді. Мәдени-көпшілік іс-шаралар, кинотеатрға саяхаттар және экскурсиялық серуендер өткізіледі.

Каникул кезеңінде балалар мен жасөспірімдерді сапалы демалыспен қамту және қосымша біліммен қамтылған бала санын көбейту мәселелерін қаланың мәдени кеңістігі шеңберінде балалардың бос уақытын тұратын жерлерінде ұйымдастыру алаңдарын құру арқылы да шешуге болады.

Бос уақытты ұйымдастыру алаңдары мен аула клубтарының қолайлы орналасуы (мектеп аулаларында, тұрғын үйлер аумағында, спорттық алаңдарда, балалар орталықтарында) балаларының өмірі, денсаулығы мен қауіпсіздігіне ата-аналардың алаңдауын басуға едәуір мүмкіндіктер туғызады.

Аула клубтарының бірегейлігі ұжым құрамының ауыспалылығымен, бос уақытты белсенді пайдалану, қызмет түрлерін ауыстыру, көшбасшылар және өз ауласында, шағын ауданында жолдастары арасында жоғары дәрежеде беделді болып, өздеріне тарта жүріп түрлі қызықты істерге қосатын балаларды ынталандырумен танылады.

Аула клубтары жұмысының маңызды кезеңдері міндетті түрде төмендегілерді қамтуы тиіс: ұштастыруларды құру, «аула» ортасындағы қарым-қатынастарды оңтайландыру, жасөспірімдердің әлеуметтік бейімделуін ойындар арқылы, өз мінез-құлқына жеке басты жауапкершілік, құрдастарының арасында шиелініссіз қатынастар дағдыларын қалыптастыру арқылы іске асыру.

Жоғарыда аталған ұйымдардың арасында жазғы (күзгі, қысқы, көктемгі) сауықтыру лагерінің балалар мен жасөспірімдер үшін айтарлықтай артықшылықтары бар, олардың ең бастылары:

- балалар мен жасөспірімдердің өз ұстаздары – жасақ тәрбиешілері және тәлімгерімен тығыз, сенімділікпен әрекеттесуі;
- табиғи және әлеуметтік ортаның жаратылыс жағдаяттарында салауатты және қауіпсіз өмір салтына қосылуы;
- денсаулығын нығайту және экологиялық мәдениетін көтеруге ықпалын тигізетін табиғатпен белсенді қатынаста болуы;
- өзіне қызықты іспен айналысуына, тәні мен жанын қалпына келтіруге мүмкіндік туғызатын демалыстар, ойын-сауықтар, әр түрлі хоббиердің болуы;
- тұлғасының әлеуетін толығырақ ашуға мүмкіндіктер беретін жаңа дағдыларды қалыптастыруы және дамытуы.

Түрлі үлгідегі жазғы лагерьлерінің жұмыс тәжірибесі көрсеткеніндей, бұл жерлерде балалар: практикалық, шығармашылық, зерттеушілік, қоғамдық, жаңашылдық қызметтері арқылы қарым-қатынас құру, жетістікке жету, көңілінің қалуы, сәттілік пен сәтсіздікке ұшырау сияқты сан алуан әлеуметтік тәжірибесін жинақтайды.

Кез келген жағдайларда түрлі рөлдерді игеру арқылы балалар жаңа ортаны меңгереді, оған бейімделеді, жаңа өмірлік тәжірибелерді бойына сіңіреді.

Қазіргі таңда байқалған өте маңызды беталыс – жергілікті білім беру басқару ұйымдары балалардың демалыс пен сауықтырылуын жазда да, сонымен қатар «кіші демалыс» кезінде де жандандыруда.

Қысқы және жазғы сауықтыру лагерьлері, туған өлкесін зерттеу мақсатындағы жоғары сынып оқушыларының көктемгі-күзгі экологиялық-туристік жорықтары, жаңа жыл мерекелері кезіндегі таза ауада бос уақытын ұйымдастыру бағдарламалары, көктемгі және күзгі демалыстар кезіндегі жастар қозғалысы мен бірлестіктерінің белсенділеріне арналған лагерьлер, жас математиктер, тілтанушылар, экологтар, спортшылар, саяхатшылардың бейінді лагерьлері, түрлі спорттық-туристік жарыстар мен сайыстар балалардың бос уақытын маңызды өткізуге, өмірге қажетті еңбек пен кәсіби дағдыларын қалыптастыруға және денсаулықтарын сауықтыру, қалпына келтіруге елеулі әсер тигізеді.

Балалардың сауықтыру лагері табиғи ортадағы тұрақты база жағдайында немесе шатырлы лагерь түрінде жүзеге асырылады.

Тұрақты лагерь жыл бойы немесе маусымдық ауысымда қызмет атқарады.

Шатырлы лагерь жылжымалы түрде қызмет көрсетеді. Шатырлы лагерьдегі жасак 10-15 баладан құралады.

Лагерьдегі жұмыс тәртібінің мазмұны мен ұйымдастырылуы, орналасуы, құрылуы, санитарлық ережелерінің талаптарына және табиғи-климаттық жағдайларына сай болуы тиіс.

Лагерь басшысы балаларды медициналық көмекпен қамтамасыз етуі тиіс. Медицина қызметкерлерінің жұмысына, лагерьдегі балалардың денсаулығын сақтау және қорғауға қажетті жағдайлар жасалады.

Лагерь орналасқан жердің өрт қауіпсіздігі мен санитарлық-эпидемиялық мемлекеттік бақылауының қажетті рұқсатнамасы болған жағдайда лагерьдің ашылуы жүзеге асырылады.

Лагерьдегі балалардың дене шынықтыруына, спортпен, туризммен айналасуына, қоршаған орта туралы білімін тереңдетуіне, шығармашылық мүмкіндіктерін дамытуына, қоғамдық-пайдалы еңбекпен айналысуына, толыққанды тамақтануына, мәдени және сауықтыру іс-шараларды өткізуге, экскурсиялар, жорықтар, ойындар, қызығушылықтары бойынша бірлестіктерге бірігуіне жағдайлар жасалады.

Балалар бірлестіктерінің жұмыс кестесін балалардың демалу режимінің жайлы болуын, жас ерекшеліктерін және бекітілген санитарлық-гигиеналық нормаларының сақталуын ескере отырып, лагерь әкімшілігі әзірлейді және бекітеді.

Балаларды лагерьге қабылдаудың жалпы тәртібін құрылтайшы белгілеп, лагерь жарғысымен бекітеді.

Балалармен атқарылатын жұмыс түрлеріне қарай қызмет бағыттары әр түрлі болуы мүмкін:

спорттық-сауықтыру (турнирлер, спорттық ойындар мен сайыстар, мерекелер);

экологиялық-өлкетанушылық (жорықтар, экскурсиялар, рейдтер, десанттар);

зияткерлік-танымдық (викториналар, сұхбаттар, лекторийлер, мәдени-бос уақыт мекемелерге бару, танымал адамдармен кездесу, тренингтер);

көркем-эстетикалық (байқаулар, көрмелер, мерекелер, концерттер, шоу, би кештері, ойындық және көңіл көтеретін танымдық бағдарламалар, «кәдесый бригадасының» жұмысы).

Елімізде соңғы жылдары балалардың демалуын, сауықтырылуын және бос уақытын ұйымдастыруда бірқатар оңтайлы дамытуға бетбұрыстар орын алды. Олар:

демалыстың ұйымдастырылған түрлерімен қамтылған балалар санының өсуі;

балалар демалысын, сауықтыру мен бос уақытын ұйымдастыруды қамтамасыз ететін бағдарлы-әдістемелік және әдістемелік жолдамасы деңгейінің артуы;

балалардың бос уақытын ұйымдастыру мен қызметіне ата-ана мен қоғамның көңіл бөлуінің күшеюі;

балаларға қосымша білім берудің тәрбиелік құрамдасының күшеюі;

балаларға қосымша білім беру жүйесінің қоғам мен мемлекеттің арнайы саясатының нысаны немесе құрамдас бөлігіне айналуы;

балаларға қосымша білім берудің: құзыреттілікті қалыптастыруға (тұлғалық, әлеуметтік, білімділік, азаматтық, шығармашылық), көшбасшы дағдыларына ие болуға, әлеуметтік рөлдерді қабылдауға, өзін-өзі тануға, топта жұмыс жасауға, шиеленістерді шешуге, тілдерді үйренуге бетбұрысы;

қосымша білім беру жүйесі педагогтерінің кадрлық әлеуетін сапалы дамыту: кәсіптік қызметінің әдіснамалық, әдістемелік, практикалық және қолданбалы құрамына бірден-бір көңіл аударылуы.

Пайымдауымыз бойынша бүгінгі таңда каникул кезеңіндегі түрлі бағдарламалар бойынша демалған балалар мен жасөспірімдердің санын көбейту жөніндегі өзекті мәселені шешу жолдарының бірі болып, білім беру инфрақұрылымын дамыту және балалар мен жасөспірімдерді сауықтырып демалдыратын барлық түрдегі және құрылымдардағы мекемелердің меншік иелігіне және кімге қатысты екеніне қарамастан мемлекеттік деңгейде ұйымдастырылуы қажет.

Бейінді лагерде балалар мен жасөспірімдердің сауықтыру демалысын, бос уақытын ұйымдастыру бағдарламалары және басым бағыттары

Туристік жорықтар, саяхаттар мен экспедициялардағы, қала сыртындағы лагерьлер мен демалу және сауықтыру мекемелеріндегі қызмет түрін құраушы бағдарламалар түрлі бейімді ауысымдар, пәндік мектептер, балалардың шығармашылық мектептері, кіші ғылым академиясының ұйымдастыру қызметтерін бейнелейді және жас тұлғаның шығармашылық пен әлеуметтік дамуына, жыл бойғы және мектеп демалысы кезеңіндегі түрлі қызмет түріндегі қажеттілігі мен сұранысын жүзеге асыруға ықпалын тигізеді.

Жалпы бағдарлама – балаларды арнаулы іріктеуді қажет етпейтін бағдарлама. Демек, ауысым бағдарламасы қатысушылардың түрлі сұранысына жауап бере алады. Лагерьдің жалпы бағдарламасын әзірлегенде бірінші кезеңде балалар ұжымындағы коммуникативтік және жеке дара жұмыс жасау саласын дамыту мәселелері қарастырылады. Мұндай бағдарлама мейлінше ұтқыр болып ауысымға қатысушылардың әрбірінің қызығушылықтарын жекеше ескере алады.

Тақырыптық бағдарламаны (бейінді, арнаулы, пәндік) жалпы қызығушылық және қызмет түрлерімен бірлескен қатысушылар жүзеге асырады. Бағдарлама мазмұны нақты қатысушылардың сұраныстарына бағытталуы тиіс. Бұл мектеп активінің қызметі, әскери-патриоттық, туристік, шығармашылық, экологиялық және т.с.с. бейінді лагерьлер мен аусымдар бағдарламасы болуы мүмкін. Мұндай аусым жұмысының мазмұнында нақты бағытқа, жеткен нәтижені көрсетуге, біріккен акцияларды жоспарлауға ерекше көңіл бөлінеді.

Кешендік бағдарламалар жалпы және тақырыптық бағдарламалардың бір лагерь аусымы шеңберіндегі белгілі бір үйлесуі. Мұндай бағдарламаларды жүзеге асыру іс жүзінде бір ауысым шеңберінде бірнеше бөлімшелерді жүзеге асырудан тұрады. Бұлар сюжеттік-рөлдік ойындар, фестивальдар, байқаулар бөлімшелері және т.с.с. болуы мүмкін.

Танымдық бағдарламалар оқып білген пән бойынша терең білімдер береді, зияткерлік қабілеттерін дамытады, балалар мен жасөспірімдерді танымдық қызметке ынталандырады, көзқарасын кеңейтеді және нәтижелі, қайта жаңғырту, шығармашылық, ізденушілік болып бөлінеді.

Балалар және жасөспірімдердің демалысы мен сауықтыру білім беру бағдарламаларын құрастырғанда мыналарды ескерген жөн:

қоғамның әлеуметтік-экономикалық дамуының заманауи қажеттілігіне сәйкес білім беру мазмұнын жаңарту;

балалар мен жасөспірімдердің психофизиологиялық дамуының ерекшеліктеріне, жас ерекшеліктерінің мүмкіндіктер заңдылықтарына білім беру бағдарламаларын сәйкестендіру;

балалардың психикалық және физикалық денсаулығын қамтамасыз ету;

қызметтік құрамдасын күшейту, шығармашылық, тәжірибелік, танымдық қызметтерін қалыптастыруға бағыттау;

күзиреттілік амалдарды жүзеге асыруға бағыттау, яғни балалар мен жасөспірімдердің игерген білімдерін, біліктерін, дағдыларын және қызмет әрекеттерін нақты өмірдегі практикалық міндеттерді шешуге даярлығын және қабілеттерін қалыптастыру;

құзырлылық түрінде оқушылардың білімділік нәтижелер жүйесін құру арқылы соңғы нәтижеге бағыттылық.

Балалар демалысы мен сауықтыру білім беру бағдарламаларының мақсаты мен міндеттері бірінші кезеңде балалардың тәрбиесі мен дамуын қамтамасыз етуді көздейді. Осыған орай, бұл бағдарламалардың мазмұндары мыналарға сәйкес болуы керек:

отандық және әлемдік мәдениет нәтижелеріне, ұлттық мәдени дәстүрлерге және азаматтық қоғам мен құқықтық мемлекеттің қалыптасу міндеттеріне;

қосымша білім беру бағдарламаларының бағыттарына (мысалы, ғылыми-техникалық, спорттық-денешынықтыру, көркем-эстетикалық, өлкетану-туристік, экологиялық-биологиялық, әскери-патриоттық, әлеуметтік-педагогикалық және т.б.);

балалардың даму деңгейіне;

оқыту амалдарында, білім беру үдерісін басқару және бақылау тәсілдерінде, оқыту түрлері мен әдістерінде орын алған заманауи білім беру технологияларына.

Лагерьдегі бос уақытты ұйымдастыру түріне қарай бағдарламалар үлгілері үш топқа бөлінеді: тұрақты, туристік және кешенді демалыс.

Білім беру бағдарламаларының құрылымына, оның ішінде каникул кезеңіндегі балалар мен жасөспірімдердің демалысын, сауықтырылуын, бос уақытын ұйымдастыру бағдарламаларына төмендегі талаптар қойылады:

дамытушы білім беру қағидаларына сәйкестік (баланың дамуы көзделген міндеттеріне);

ғылымилық пен практикалық қолданушылық қағидаларының үйлесуі (жалпылама тәжірибеде жүзеге асыру мүмкіндігі);

алдына қойылған мақсат пен міндеттерді қажетті және жеткілікті мәліметтер негізінде жүзеге асыру (қисынды «минимумге» мейлінше жақындау);

балалар мен жасөспірімдердің тұлғалық ерекшеліктеріне және жас ерекшеліктерінің мүмкіндіктеріне қарай білім беру салаларын ықпалдастыру;

каникул кезеңіндегі балалар мен ересектердің қысқа мерзімді бірігіп әрекеттесу жағдаяттарын ұйымдастыру;

тәрбиелік, дамытушы және білім беру мақсаты мен міндеттерінің бірегейлігін қамтамасыз ету.

Балалар мен жасөспірімдердің сауықтыру демалысын, жұмыспен қамтуды ұйымдастыратын мекемелердің білім беру тәжірибесіне сапалы және тиімді инновацияларды ендіру, олардың нақты жұмыс жағдайларын толығымен ескеретін бағдарламаларды таңдау және өзіндік жасау құқығымен қоса жүзеге асырылады.

Бағдарламаларға әдістемелік қосымшаларды қоса берген жөн. Бағдарламалардың құрылымдары түрлі болғанымен олардың мазмұны

классикалық, тәжірибе түрінде түсінікті жұмысты ұйымдастырушыларға арналады.

Балалар мен жасөспірімдердің сауықтыру демалысын, жұмыспен қамтуды ұйымдастыратын мекемелер қызметінің барлық бағыттарын жүзеге асыруға арналған бағдарламалардың орындалу мерзімі барлық күзгі, қысқы, көктемгі немесе жазғы каникул кезеңінің бір лагерьлік ауысымына арналады (10-нан 30 күнге дейін). Бұл бағдарламаларды жүзеге асыруға қатысатын балалардың жасы - 6-16 жастағылар.

Оқыту түрлері әр түрлі болуы мүмкін: үйірмелік, секциялық, дамытушы ойындар, тренингтер, шеберлік сыныптар, қашықтықтан оқыту.

Күтілетін нәтижелер мен олардың нәтижелілігін анықтау әдістері қойылған мақсатқа жету өзгешелігі және бағдарламаны жүзеге асыру мерзіміне байланысты анықталады.

Бағдарламаның жүзеге асырылу қорытындыларының түрлері сан алуан болуы мүмкін: қалыптастырылған құзырлықтан үйренген әндер мен билер, қолданбалы шығармашылық затын жасау, көрмелер, фестиваль, сайыстар, жарыстар, оқу-шығармашылық конференциялар, қашықтықтан оқытатын республикалық және халықаралық олимпиадалар, әдеби кездесулер және т.б. арқылы айқындалады.

**Жамбыл облысы «Тау самалы» жазғы сауықтыру кешеніндегі
«InterPress» бейінді лагерінің жазғы сауықтыру
демалысты ұйымдастыру бағдарламасының үлгісі**

*Авторлары: А.Б.Тлебаев.,
З.Ф.Надиров., З.Б.Вайитов*

Түсініктеме хат

Демалысты ұйымдастыру, балалардың бос уақыты мен денсаулығын нығайту мемлекетіміздің маңызды міндеттері болып табылады. Мемлекеттік саясат аясында соңғы жылдары балалардың демалысы мен денсаулығын нығайтуға, демалыстың өзі оқыту мен тәрбиелеудің сабақтастығын қамтамасыз ететін үдеріске айналуға, тек сауықтыру емес, сонымен бірге танымдық-шығармашылықты суреттейтіндей ұйымдастырылуына айрықша назар аударылуда.

Жазғы каникулдар – балалар өз өмірін қызықты таныстыруларға, пайдалы қызығушылықтарға, сабақтарға толтыра алатын кезең. Осындай мүмкіндіктерді әр балаға балалардың бейінді лагерьлері ашып береді.

«InterPress» *бейінді лагері* – бұл қанық мәдениетті және зияткерлік ортаға жұмылу үшін ересектер мен өзіне жақын балалармен бірге жиналуға арналған әмбебап мүмкіндік. Бұл әр түрлі шығармашылық жұмыстарда өзін көрсетуге, көптеген жаңа және қызықты нәрселерді тануға бағытталған мүмкіндік. Мұнда достық қарым-қатынас орнатылады, кәсіби қызығушылықтар қалыптасады.

Мұның барлығы «10 күн ағылшынша» бағдарламасын құруға әкеп соқты.

Бағдарламаның мақсаты мен міндеттері

Бағдарлама мақсаты:

пән бойынша сабақтан тыс қызметті дамыту арқылы шет тілін меңгеруге деген ынтаны қылыптастыру, денсаулығын нығайту, толыққанды физикалық дамуға ықпалдасу.

Міндеттері:

балалардың елтанушылық көзқарасын кеңейту;
елдердің мәдениеттанушылық аспектілерін меңгеру арқылы этикалық нормаларына дағдыландыру;
балалардың ұйымдастырылған демалысына жағдай жасау;
санитарлық-гигиеналық мәдениетін, өзін ұстау мәдениетін құрайтын қасиеттерді қалыптастыру;
ересектермен қарым-қатынас орнату және балалар ұжымында толеранттылық пен достастықты, ынтымақтастықты қалыптастыру;
лексикалық бірліктерді үйрену;
балалардың зияткерлік және сөйлеу қабілеттерін дамыту;
шет тілін үйренуге деген ынталарын арттыру;
сахналау және басқа да қызмет түріне қатысу арқылы балалардың шығармашылық әлеуетін ашу;
Англияда күнделікті пайдаланатын сөздер тізбегін меңгеру;
Англия мен Қазақстан мәдениетінің ұқсастығы мен айырмашылығын меңгеру;
Қазақстанмен салыстырғандағы шет тілінде сөйлейтін қоғамда қабылданған өзін ұстау қабілеттерін қарастыру және меңгеру;
шет тілінде еркін сөйлеуді жүзеге асыру;
білім алушылардың физикалық денсаулығын нығайту.
Жалпы білім берудің мемлекеттік білім беру стандартында бекітілген талаптар білім алушылардың дарындылығын дамыту, соның ішінде шығармашылық таланттарды, сондай-ақ оқытудың әмбебап іс-әрекеттері мен пәнаралықты дамытумен байланысты.

Бейінді лагерьге қатысу балалардың тұлғалық, коммуникативтік, танымдық және әмбебап реттеуші оқыту қызметін дамытуға бейімделген:

бала үшін оқу үдерісі қандай мағынаға ие екенін түсіну;
жігерлі ынтымақтаса алуы;
өзінің сөздік ойын өз бетімен және саналы түрде құру;
оқу және шығармашылық міндеттерін шешуде іс-әрекет алгоритмін өз бетімен құру;

оқу және шығармашылық мақсаттарға жету үшін іс-әрекеттер реттілігін өз бетімен жүзеге асыру;

бейінді лагерь қызметінің аясында өз әрекетіне баға беру, болжау, бақылау, түзету енгізу.

Бейінді лагерьде өткізілген әр түрлі іс-шаралар кешені талантты балаларды қолдау жүйесін дамытуға, тұлғаның өзін-өзі анықтау және тұлғалық мәдениетін дамытуды ілестіретін шет тілін меңгеруге деген ынтасын арттыруға бағытталған.

Өзектілігі

Балалардың бос уақытын және сауықтырылуын, каникул кезеңіндегі демалысын ұйымдастыру бағдарламасын құру ата-аналар мен балалардың тарапынан оқушылардың ұйымдасқан демалысына деген сұранысының артуына әкелді.

Қажеттілігі:

шет тілінде сөйлейтін елдердің мәдениеті туралы көзқарастарын кеңейту;

балалардың белсенді және тақырыптық сөздік мақала тақырыбын кеңейту;

балалардың бойындағы ағылшын тіліне деген қызығушылық сезімін дамыту;

балаларды эстетикалық және этикалық қырына тәрбиелеу;

жаңа білімді алу, лингвистикалық және лингвоелтанушылық қабілеттерді дамыту;

шығармашылық қызметтерді дамыту;

жалпы ағзаны нығайтуға бағытталған дағдыларды алу;

дара және ұжымдық жұмыстардың икемділігін дамыту;

болашаққа арналған жоспардың қалыптасқан жүйесін бірыңғайлау;

алдыңғы жылдардағы лагерьдің жұмыстарындағы сабақтастықты қамтамасыз ету;

көне жұмыс нысандарын модернизациялау және жаңаны енгізу;

бағдарламаның мақсаты мен міндеттерін жүзеге асыруда жасөспірімдер мен педагогтердің бай шығармашыл әлеуетін қолдану.

Психологтар барлық балалардың бойында жүйелі сабақтарда тиімді дамитын шығармашыл әлеуетін бар екенін айтады. Және лагерьдің ауысымында пайда болған әрі қарай шығармашыл қабілеттер, білік, дағдыны балалар күнделікті өмірде, мектептегі оқу сабақтарында тиімді қолдана алады.

Бағдарлама балаға өзін тұлға ретінде сезінуге, өзін-өзі бекітуге, қызығушылықтары мен қабілеттерін дамытуға, туризмге, дене шынықтыруға, спортқа бейімделуге, салауатты өмір сүрудің не екенін түсінуге көмектеседі.

Күтілетін нәтижелер

1. Тәрбиеленушілерді жалпы сауықтыру, олардың денсаулықтарын нығайту.
2. Балалар мен жасөспірімдердің физикалық және психологиялық күш-жігерлерінің нығаюы, көшбасшылық және ұйымдастырушылық қабілеттерінің дамуы, жаңа білімді алу, шығармашылық қабілеттердің, балалардың өз бетімен жұмыс жасауын дамыту.
3. Әлеуметтік белсенділік, еңбек және дара, ұжымдық шығармашылық қызметтің білік, дағдысын бекіту.
4. Коммуникативтік және толеранттылық қабілеттерді дамыту.
5. Әлеуметтік маңызы бар қызметке балаларды жұмылдыру арқылы олардың шығармашыл белсенділіктерін арттыру.
6. Үйірмелердегі сабақтардың нәтижесінде (әндерді, ойындарды жаттау, жобаларды құрастыру) жаңа білім мен дағдыны алу.
7. Балалардың ой-өрісін дамыту.
8. Білім алушылардың жалпы мәдениетін арттыру, оларға әлеуметтік, адамгершілік нормаларды қосу.
9. Ауысымға қатысушылардың тұлғалық өсуі.

Бағдарлама тұжырымдамасы

«InterPress» линвистикалық бейінді лагерьі – бұл балалар мен педагогикалық ұжымға арналған жер. Лагерьге келе жатып бала басқа өмірге, ол өмір мектеп, отбасы, таныс орта мен достар арасындағы өмірден ерекшелінетін өмірге түседі...

Осы жағдай бір жағынан әр балаға өз мүмкіндіктерін, қасында жақын адамдары мен өзі үйренген достарының қасында болмағанда

қабілеттерді ашатын жаңа жолды өтуге мүмкіндік береді, мынандай жаңа жағдайлар: тәлімгер, таныс емес балалар, бөтен жер...

Екінші жағынан – «InterPress» бейінді лагерінің педагогикалық ұжымының бала үшін жаңа әлем, жаңа өмірді құруға мүмкіндігі бар, ол ауысымның бар болғаны 10 күнінде мынаған мүмкіндік береді:

- 1) өз бетімен жұмыс жасау тәжірибесін алу;
- 2) бала өмірінде өмір бойы қалатын шығармашылық дағдыларды үйрену;
- 3) демократия тәжірибесін алу;
- 4) өз бос уақытын (компьютерлік ойындарға қарама-қайшы) қызықты және мазмұнды (танымды) ұйымдастыруды үйрену;
- 5) өз бойындағы талантты ашу. «InterPress» бейінді лагерінің тәжірибелі педагогтері мынаған нық сенімді: әр бала өзінше талантты, тек сол талантты ашуға көмек беру керек;
- 6) ересектермен, құрдастарымен қарым-қатынас орнатуды үйрену, басқалардың құқығын құрметтеу, дос бола алу, ұжымда өмір сүре білу, оның заңдарына бағыну;
- 7) өзінің көшбасшылық қабілеттерін көрсету, жеке бастамасын сезіну және өзінің жеке тәртібіне деген құрметке ие болу;
- 8) өзінің жасаған әрекетіне, өз бетімен қабылдаған шешіміне деген жауапкершілік дағдысын дамыту;
- 9) жетістік қуанышы, тосқауылдардан өту, жеңіске жету баланың эмоционалдық оң көзқарасын бастан кешуді туғызады, бұл оның әрі қарай үйлесімді тұлғалық дамуының мықты импульсі болып табылады. Дәл осы «формула» біздің «10 күн ағылшынша» бағдарламасының базасы болды.

Нормативтік құқықтық қамсыздандыру

«InterPress» линвистикалық бейінді лагерінің жұмысын ұйымдастыруда лагерь педагогтері мен әкімшілігі төмендегі нормативтік құқықтық құжаттарды жетекшілікке алады:

Қазақстан Республикасының Конституциясы;

«Білім туралы» Заңы;

2011-2015 жылдарға арналған жазғы каникул кезеңінде балаларды сауықтыру демалысын, бос уақытын және жұмыспен қамтылуын ұйымдастыру туралы Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің 2011 жылғы 28 маусымдағы № 86-өӘкімі;

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 17 мамырдағы № 499 қаулысымен бекітілген «Балаларға арналған қосымша білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидалары»;

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 14 маусымдағы № 288 бұйрығымен бекітілген «Балаларға арналған қосымша білім беру ұйымдары түрлері қызметінің үлгілік қағидалары»;

Қазақстан Республикасында *білім беруді дамытудың 2011-2020* жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы;

Бала құқықтары туралы БҰҰ конвенция;

Балалардың өмір сүруі, қорғанысы мен дамуын қамтамасыз ету туралы дүниежүзілік декларация;

Қазақстан Республикасының «Бала құқықтары туралы» Заңы;

Қазақстан Республикасының «Еңбек кодексі»;

Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі;

Қазақстан Республикасының қылмыстық кодексі;

Қазақстан Республикасының «Тіл туралы» заңы;

Қазақстан Республикасының «Құқық бұзушылық профилактикасы туралы» заңы;

Қазақстан Республикасының «Халық денсаулығы туралы» заңы;

Қазақстан Республикасының «Дінісенім және діни экстремизм туралы» заңы;

Лагерьдің жарлығы;

Лагерьдің ішкі еңбек тәртібінің ережесі;

Техникалық қауіпсіздік туралы ережелер;

Өрт қауіпсіздігі туралы ереже;

Қазақстан Республикасының Су қоймаларында азаматтардың қауіпсіздігін сақтау типтік ережелері;

Көлікте балаларды алып жүру ережесі;

СанПИН нормалары.

Бағдарламаны жүзеге асыруда қызметтің мазмұны және құрылымы

Жарлыққа сәйкес «InterPress» педагогикалық ұжымының қызметі шығармашылық пен танымға, баланың тұлғалық ынтасын дамыту, тұлғаның, қоғамның, мемлекеттің қызығушылығындағы қосымша білім берудің бағдарламаларын жүзеге асыру, шығармашылық тұрғыдан даму үшін қажетті жағдай жасауды қамтамасыз ету, денсаулықты нығайту, жалпы мәдениетті қалыптастыру, 8 жастан 16 жасқа дейінгі жастағы балалардың кәсіби тұрғыдан өзін-өзі анықтау және олардың мазмұнды бос уақытын ұйымдастыру, балаларға қосымша білім беру және тәрбиелеу мәселелері бойынша бейінді лагерьдің педагогикалық

қызметкерлеріне практикалық және әдістемелік көмек көрсетуге бағытталған.

«InterPress» линвистикалық бейінді лагері төмендегі бағыттар бойынша өз қызметін жүзеге асыруда:

- білім беру;
- дене шынықтыру - сауықтыру;
- экологиялық-туристік;
- эстетикалық;
- бос уақытты қамту;
- еңбек;
- көркемдік.

Білім беру бағыты

Әр оқытушы линейкадан кейін басталатын тілдік сабақтарды жүргізеді. Олар ойын технологияларын қолданып, оны бейстандарттық нысан бойынша жүргізеді. Тілдік сабақтар 30 минуттан өткізіледі, әр түрлі топтар (жасақтар) педагогке әр түрлі уақытта келеді.

Әр жасаққа сабақ кестесін дайындайды. Лагердің күнделікті жұмыс жоспары төмендегіні өзіне қосады:

- шет тілінің грамматикасы (Grammar Land) бойынша сабақтар;
- ән айту сағаты (Sing with US) – шет тіліндегі әндерді жаттау;
- сөйлеу практикасы (Practice Hour) бойынша сабақтар – лексиканы, диалогты, сөйлеу әдебін кеңейту;
- психологиялық тұрғыдан жеңілдету (Relaxation Hour) сағаты, ол релаксация түрінде өткізіледі;
- фитнес (Fitness Club) бойынша сабақтар;
- жазуды үйрету (Writing Hour) бойынша сабақтар. Жазбаша тілдің дағдыларын жетілдіру: ашық хат, e-mail, хаттар;
- таза ауада ойын ойнау (Outdoor games);
- рефлексия (Reflection). Қорытындысын шығару, келесі күнді жоспарлау.

Шет тілі пәні педагогтерінің (ерікті адамдардың) алдында оқытудағы құзыреттілік тәсілдеріне негізделі білім алушылардың шет тілін меңгеру деңгейі мен оқыту деңгейін арттыру мақсаты тұр.

Лагердің жұмыс бағдарламасына, сондай-ақ ағылшын тілінде жүргізілетін қала бойынша экскурсиялар; бейінді лагердің қатысушыларымен дайындалған білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған концерттер, қойылымдар, байқаулар, шоу; қала сыртына бару, тақырыптық күндер кірістірілген.

Дене шынықтыру - сауықтыру бағыты:

Дене шынықтыру - сауықтыру бағытының **міндеттері:**

Балаларды дене шынықтыру - сауықтыру жұмыстарының әр түрлі нысандарына жұмылдыру;

гигиеналық дағдыларды қалыптастыру және нығайту;

денсаулықты сақтау бойынша білімдерін кеңейту.

Ұйымдастырудың басты **нысандары:**

Таңғы гимнастика (жаттығу).

Спорттық алаңдардағы спорттық ойындар.

Таза ауадағы қозғалыс ойындары. «Көңілді старттар».

«Олимпиада - 2014» атты тақырыптық күн.

Денеге түсетін ауырлық, таза ауа, табиғаттың әдемі тұстарымен танысу тамаша физиологиялық және психологиялық фонды құрайды.

8-15 жас аралығындағы топтардың күн тәртібіне ұсынылған күн тәртібі гигиеналық талаптарға сай: еңбек пен мазмұнды демалыстың үйлесуі, таза ауада көп болу, сауықтырылу іс-шараларын өткізу.

Таңғы жаттығулар (гимнастика) 10-15 минут күнделікті жүргізіледі: жақсы ауа-райында – таза ауада, ауа-райы бұзылғанда – ауасы тазартылған бөлмеде. Бұл күн тәртібінің негізгі мақсаты физикалық даму мен шынықтырудан басқа – күні бойына жақсы физикалық тонус пен жағымды эмоционалдық қуатты құру.

Қозғалыс ойындары дене шынықтыру барлық негізгі элементтерін қосады: жаяу жүру, жүгіру, секіру. Олар балалардың жақсы, эмоционалды көңіл-күйін құруға, олардың ептілік, жылдамдық, төзімділік секілді физикалық қабілеттерін дамытуға ықпалдасады, ал ұжымдық ойындар – және достыққа тәрбиелейді.

Спорттық іс-шаралар спорттық ойындардың әр түрін өзіне қосады:

«Диверсанттар» жергілікті жерге байланысты ойын;

кіші олимпиялық ойындар;

«Спортказино» спорттық-зияткерлік ойын;

«Қызықты сумо»;

күлкілі туристік маршрут;

101, 102, 103 қызметтер эстафетасы;

«Спорттың ханзадасы мен ханшайымы» кешкілік іс-шара.

Жарақаттанудың профилактика қамы туралы лагерьдің басшысы құрал-жабдықтарды мұқият таңдайды, педагогтер мен тәрбиеленушілерге нұсқаулықтар өткізеді.

Эстетикалық бағыт

Бізді жан-жағымыздан әсемділік қоршайды: табиғатта да, қоғамда да және адамдар арасындағы қарым-қатынаста да. Тек оны көре

білу, сезу және түсіне білу керек. Мұндай керемет қабілеттің өсуі әр баланың бойына дарыған. Оларды дамыту – эстетикалық тұрғыдан тәрбиелеу деген сөз. Міне сол себепті эстетикалық тәрбие әрқашанда болды және балалар сауықтыру лагерьлеріндегі педагогикалық қызметтерінің маңызды бөлігі болып қала береді.

Эстетикалық қызметтің міндеттері:

балалардың бойындағы жақсы сезімді ояту;
өзін ұстау және қарым-қатынас мәдениетінің дағдыларын қалыптастыру;

балаларды эстетикалық талғамға дағдыландыру.

Адамгершілік-эстетикалық тәрбие аясында лагерьде көп нәрсені атқаруға және бірнеше бағытта жұмыс жасауға да болады: музыка, ән айту, би билеу; кітаппен, табиғатпен, өнермен қарым-қатынасқа түсу.

Өткізудің басты нысандары:

«Тау самалы» мұражайын бару;

байқаулар: «Даңқ минутасы», «Ең, ең...»;

«Біздің жасақ үйіміз» жасақ бұрыштарын безендіру байқауы.

Көркемдік бағыт

Шығармашылық қызмет – бұл адамгершілік белсенділігінің ерекше саласы, онда тұлға басқа мақсаттарды көздемейді, тек рухани және физикалық күш-жігерді көрсетуден қанағаттанғысы келеді. Балалардың креативтілігін дамыту лагерьдегі шығармашылық қызметтің бастысы болып табылады.

Көркем-шығармашыл қызметті ұйымдастыру нысандары:

Бейнелеу өнері («Біздің жасақ үйіміз» газетін безендіру, «Ал біздің лагерьде...» қабырға газеттері мен суреттер байқауы);

байқау бағдарламалары («Қызықты экспресс», «Үздік пародия», КТК). Шығармашылық байқаулар («Тынысыңыздар – бұл біз!»);

шығармашыл ойын бағдарламалары;

концерттер («Би алаңының жұлдыздары»);

шығармашыл ойындар («Рекордтар күні»). Мерекелер («Сәлем, лагерь!», «Нептун күні»);

көрмелер.

Лагерьде сурет салу балалардың көркемдік қабілеттерін дамытуға үлкен мүмкіндік береді. Балалар сурет сала отырып бейнелеу өнері қызметінің барлық дағдыларын меңгереді, көзбен көріп есте сақтауды нығайтады, қоршаған әлемнің нысандары мен түстерін байқауға және ажырата білуді үйренеді. Өз суреттерінде олар әлемді көрудегі өз ойларын, өз қиял-ғажайып әлемін жүзеге асырады.

Еңбек бағыты

Еңбекке тәрбиелеу балаларды әр түрлі педагогикалық тұрғыдан ұйымдастырылған қоғамдық маңызы бар еңбекке жұмылдыру үдерісі, оның мақсаты балаларға кіші еңбек дағдысын, білікті беру, еңбексүйгіштікті, басқа адамгершілік қасиеттерді, мақсатқа, үдеріске және еңбек нәтижесіне деген эстетикалық қарым-қатынасты дамыту болып табылады.

Жұмыстың негізгі нысандары:

тұрмыстық өзіне-өзі қызмет көрсету еңбегі;

қоғамдық маңызы бар еңбек (берілген территорияны жинастыру).

Тұрмыстық өзіне-өзі қызмет көрсету еңбектің мақсаты баланың және бала топтарын өздерінің жеке еңбек күштері арқылы олардың тұрмыстық қажеттіліктерін қанағаттандыру. Баланың тұрмыстық еңбегі өзіне киімді және аяқ киімді күту, бөлмені шаң-тозаңнан және қоқыстардан тазалау, жайлы жағдайды құруды қосады.

Лагерьде балалардың өзіне-өзі қызмет көрсету қызметі өзіне асханада және лагерь бойынша кезекшілік, жасаққа берілген территорияны қоқыстан тазартуды қосады.

Балалар өздері айналысатын секцияларда, үйірмелерде өзіне-өзі қызмет көрсетуге жұмылдырылады.

Экологиялық-туристік бағыт

Берікқара шатқалынан 5 км жерде «Тау самалы» жазғы сауықтыру кешенінің базасында шатырлы қалашық жұмыс жасайды.

Жазғы шатырлы қалашықтың бағдарламасы баланың қоршаған табиғат пен әлеуметтік ортамен байланыстағы танымдық және эмоционалдық саласына, шығармашылығына, қимылына оқу-тәрбиелік үдеріс әсер ететіндей қылып жетекшінің басқаруымен туризм әдістері арқылы сауықтыру-танымдық қызметті ұйымдастыруды ұсынады.

Шатырлы лагерьлерді ұйымдастырудың көпжылғы тәжірибесі педагогтерді баланың тұлғалығын дамытуға туристік жағдайларда өмір қызметі жағымды әсер ететіндігіне көндірді. Жылдан жылғы тәжірибе туристік өмір сүруді дұрыс ұйымдастырғанда ол балалардың ой-өрісін кеңейтуге ықпалдасады, олардың ерікті қасиеттерін жақсы тәрбиелейтіндігін көрсетеді. Осындай қызметке белсенді қатысу өсіп келе жатқан адамға оның өзін-өзі тануына, өзін-өзі бекітуге және өз ойын жеткізуге байланысты көптеген мәселелерді еш қиындықсыз шешуге көмектеседі, бұл қоғамда өмір сүрудегі заманауи жағдайлардағы тұлғаның және жеке әр адамның жан-жақты дамуына аса маңызды.

Туристік жорықтарда барлығы бір-бірімен байланысты, бір-біріне тәуелді. Мұнда педагогикалық аялдама үшін табиғи жолмен

маңыздылық туындайды – өзара тәуелділік жауапкершілігі. Жорықта психологиялық қарым-қатынастың күрт өзгеруі анық байқалады: ұжымның қызығушылығы әр адамның іс-әрекетіне тәуелді болған жағдайда ұжым жетіспеушілікке келіспейді, талап қойғыш болады. Мұнда туристік лагерьде жасөспірімнің тұлғалық дамуындағы ауытқушылықты уақытылы диагностикалау қажеттілік мүмкіндігін де ескерген жөн. Осыған өзара түсінушілік пен өзара сенімділік атмосферасы ықпалдасады. Бала өз жолдастарының саулығындағы қажеттілікті, өз іс-әрекетінің ара-қатынастығын белгілеуді үйренеді. Адамгершіліктің өзара тәуелділік ережелері абстракталы білім саласынан нақты іс-әрекеттерге орнын ауыстырады.

Жорыққа қатысу балаларға Қазақстан Республикасындағы жаңа географиялық нысандармен танысуға, өз өлкесін мұқият зерттеуге, спорттық шеберлікті арттыруға, туризм саласында жұмыс жасау үшін кәсіби бейімделуді алуға көмектеседі.

Жорықты өткізу кезеңінде туристтер туризм техникасы бойынша сапалы практикалық дағдыларды, тұрған орнында бағдарлану, туристік жабдықтауды қолдану, алғашқы дәрігерлік көмек көрсету, табиғаттың жағдайсыз жағдайларынан шығуды үйренеді. Таза ауада, күнде, суда өмір сүру, нақты күн тәртібін сақтау балалары физикалық тұрғыдан нығайтады. Өз еңбегінде, жорықтағы жалпы уайымдау жағдайларынан жолдастық қолдау мен өзара көмек беру туындайды, ұжым құрылады және жолдастарына құрмет көрсетуге негізделген саналы тәртіп тәрбиеленеді. Мұның барлығы туризмді демалыстың белсенді түрі ғана қылмай, оны тәрбиелеудің тамаша құралына айналады.

Жоғарыда көрсетілген қызмет түрінің негізгі міндеттері:

қоршаған әлем туралы балалардың білімдерін кеңейту;
өз білімдері мен дағдыларын жүзеге асыруда баланың қажеттіліктерін қанағаттандыру.

Жұмыстың негізгі нысандары:

тауға жорық жасау, жас туристтер мектебі, төбеге (обаға) экскурсия жасау, «Жұлдызды навигатор»;
психологиялық тесттер.

Балалардың бойына өзі туралы жаңа бір нәрсені білуге көмектесетін психологиялық тесттер қызығушылық тудырады.

Бос уақытты ұйымдастыру қызметі

Педагогтер ауысымның басынан бастап соңына дейін жасөспірімдердің жаңа ортаға, жаңа ұжымға бейімделу, олардың жеке шығармашылығын жан-жақты дамыту міндеттерін шешеді;
өзін ұстау мәдениетіне тәрбиелеу.

Жұмыстың үлкен көлеміне қарамастан, күн бос уақытты қамту жұмыстарымен толық.

Бос уақытты ұйымдастыру қызметінің міндеттері:

бос уақытты ұйымдастырудың әр түрлі нысандарына мүмкіндігінше көп балаларды жұмылдыру;

шығармашылық шеберханалардың қызметтерін ұйымдастыру.

Негізінде әр түрлі қоғамдық-маңызы бар рөлдер мен қоғамдағы орынды еркін таңдау жатыр, рухани-адамгершілік қарым-қатынас үшін жағдайлар жасалады, төзімділік, әдеб ережесі мен өзін ұстау нормаларын бекіту жүргізіледі.

Бос уақытты ұйымдастыру қызметі – бұл белсенді қарым-қатынас үдерісі, байланыста, шығармашылық қызметте балалардың қажеттілігін қанағаттандыру, бала бойындағы физикалық және зияткерлікті дамыту, оның мінезін қалыптастыру. Балалардың бос уақытын қамту қызметі – оның лагерьге келу кезеңіндегі бірегей өмір сүру үдерісінің бір компоненті.

Бос уақытты ұйымдастыру түрлері:

ойын-сауық өтемақылы болып келеді, басқа қызмет түрінің шығындарын қалпына келтіреді. Көңіл көтере отырып бала өзінің бос уақытына оқу мен еңбекте жүзеге асыра алмайтын физикалық және рухани қабілеттерді қосады. Ойын-сауыққа жататындар: концерттерге, спорттық жарыстарға, қойылымдарға бару, қыдыру, саяхат жасау;

демалыс қандай да бір мөлшерде күнделікті қамқорлықтан босатады, эмоционалдық көтеріңкілікті сезінуге және өз сезімін ашық айтып жеткізуге мүмкіндік береді;

өз бетімен білім алу балаларды мәдени құндылықтарға тартуға бағытталған. Өз бетімен білім алуға жататындар: экскурсиялар, пікірталастар, іскерлік ойындар. **Шығармашылық** – бос уақытты қамту қызметінің ең жоғарғы деңгейі. Лагерьдің тәрбиеленушілері шығармашылық шеберханаларға (безендіру және ойын) барады;

жалпы қызығушылықтың негізінде топтың, тұлғаның қалыптасуы мен дамуына қажетті жағдайдың бірі **қарым-қатынас** болып табылады.

Ауысымның дәстүрлі жұмыстары жүргізіледі: «Сәлем, «Тау самалы» танысу күні, лагерьдің ашылуы және туристке арнау, лагерьдің жабылу күні. Жабылу – бұл осы жерге қайтып келуге ұмтылыс жасайтын салт.

Үйірме жұмыстарының қызметтері

Балаларды қызығушылықтары бойынша кіші топтарға біріктіретін үйірме жұмысының қызметі лагерьдегі тәрбиелік

жұмыстардың маңызды бағыты болып табылады. Лагерьдің үйірме жұмыстарының қызметін ұйымдастыру нұсқаулы болып келеді, әр ауысымның кезеңінде үнемі үйірмелер жұмыс жасайды (хореография, вокал, спорттық үйірмелер, қолөнер, оригами, бейнелеу өнері, жас туристтер мектебі, фото жұмысы, бисермен тоқу, экстремалды жағдайдағы медицина), олардың жұмысын жасау үшін педагогикалық қызметкерлердің болуын қамтамасыз ету.

Мақсаты: балалардың шығармашылық қабілеттері мен танымдық қызығушылықтарын дамыту, ой-өрісін кеңейту.

Ол өзіне бірлесе атқарылатын шығармашылық құралдары арқылы балаларды дамытуды қосады, оның үдерісінде әдеб ережелері мен өзін ұстау нормаларын бекіту, жаңа құбылыстар мен пәндермен танысу, табиғатқа ұқыпты қарау, еңбекке баулу жүреді. Көптеген мақсатты қолдануда балалардың жеке қызығушылықтарын жүзеге асыру үшін жағдайлар жасалады.

Лагерьде үйірме жұмысының қызметін ұйымдастыру төмендегі кезеңдерден тұрады:

балалардың қызығушылығын зерттеу;
ауысымның басында линейкада үйірмелердің тұсаукесерін жасау;

балаларды үйірмелер жұмыстарының жұмыс тәртібімен таныстыру;

балалардың өзін-өзі анықтауы және оларды үйірмелерге жаздыру;

үйірмелердегі балалардың қызметтері;

балалар қызметінің ағымдағы нәтижелерін көрсету;

ауысым соңында үйірмелер жұмыстарының қорытындысын шығару.

Кадрлық қамсыздандыру

«InterPress» бейінді лагерінің жұмысына педагогикалық қызметкерлерді қабылдау байқау негізінде жүзеге асырылады.

Лагерьдің жұмысын жоспарлау және ұйымдастыруды Тараз қаласы А. Пушкин атындағы № 41 көпсалалы гимназияның педагогтері З.Ф. Надиров, А.Р. Телебаев және «InterPress» халықаралық тілдер орталығымен бірлесе жүзеге асырады.

Лагерьдің штаттық кестесіне лагерьдің басшысы, тәрбие, мәдени-бұқаралық жұмыстар бойынша басшының орынбасарлары, педагог-ұйымдастырушы, педагог-валеолог, аға тәлімгер, психолог, тау туризмі бойынша нұсқаушы, экскурсия жетекшісі, тәрбиешілер, жасақ тәлімгерлері (25 балаға арналған топқа 2-ден кем емес), музыкалық

қызметкер, ди-джей, дене шынықтырушы, суда жүзудің жетекшісі, дәрігерлік қызметкер кіреді.

Лагерь ауысымының бағдарламасын жүзеге асыруда Тараз қаласы А. Пушкин атындағы № 41 көпсалалы гимназияның жоғары білікті педагогтері Б.А. Таштеміров басшылық ететін «InterPress» халықаралық тілдер орталығымен бірлесе педагогикалық қызметкерлерді даярлаудан өтеді.

Осындай мақсатта педагогикалық ұжыммен, тәлімгер құрамымен, лагерьде жұмыс жасағысы келетіндермен әңгімелесу, оқыту семинар-практикумдары, тренингтер өткізіледі.

Лингвистикалық бейінді лагерьге арнайы бағдарламамен США-дан еріктілер шақырылады, олар балалардың коммуникативтік дамуына баға жетпес қор енгізеді.

Тамақты ұйымдастыру

Дұрыс тамақтану – балалардың дамуын, денсаулықты сақтайтын және нығайтатын денсаулық кепілі.

Балалардың бес уақыт тамақтануы қоғамдық тамақтану кәсіпорындарымен бекітілген келісім-шартқа сәйкес «Тау самалы» жазғы сауықтыру кешенінің асханасында ұйымдастырылады.

Балалар мен жасөспірімдердің тамақтануы тұтыну нормаларын, мезгілін, лагерьде балалардың болу ұзақтылығын есепке ала отырып 2-апталық мәзірмен жүргізіледі. Балалардың денсаулығы үшін нәрлі заттардың дұрыс ара-қатынасы маңызды. Сондықтан мәзірге міндетті түрде ақуыздар, майлар мен көмірсуларды құрайтын тағамдар ғана кірмейді, сонымен бірге дәрумендер, минералдар, микроэлементтер де кіреді. Бұл компоненттер балалардың ағзасын толыққанды дамытуға қажетті.

Мәзірді құру барысында балалардың өсуі мен дамуы үшін ағзаның қажеттілігі, физикалық және эмоционалдық жүктемелері артқан ішкі орта жағдайдың өзгеруін есепке ала отырып міндетті түрде ескеріледі.

Материалдық-техникалық база

«InterPress» бейінді лагерінің **материалдық-техникалық базасын** келесі нысандар құрайды:

80 жатын-орынға арналған ұйықтайтын корпустар;

160 отыратын орны бар асхана;

ас үй - 1;

2 жатын-орынға арналған изоляторы бар дәрігерлік пункт;

бір ауысымдағы жасөспірімдерді бір уақытта сапқа тұрғызу мен саптық даярлық бойынша сабақтарды жүргізуді қамтамасыз ететін саптық алаң;

жүгіретін жолдары бар спорттық қалашық;

футбол алаңы;

волейбол мен баскетбол алаңдары;

күрке (беседка) (б)- жасақ орындары;

екі бағытқа арналған бірыңғай кедергілер алабы;

шығармашылық кездесулердің мәдени-бұқаралық іс-шараларын, дәріс өткізу, тақырыптық фильмдерді көрсетуге арналған 300 орындық сахна;

шатырлы қалашық.

Балаларды бағалау және ынталандыру жүйесі

Барлық ауысымдардың басынан соңына дейін бейінді лагерьдің барлық қатысушыларының қызметін бағалаудың рейтингі жүйесі жүзеге асырылады. Оның қорытындысы күннің соңында рефлексия жасау барысында жасалады. Берілген нақты күнге 10-ұпайлық жүйе бойынша әр қатысушыға оның жетістіктері туралы ұпай саны айтылады.

Байқаулардың жеңімпаздары 10 ұпайды алады; қатысушылары – 1-ден – 9-ға дейін ұпайды; кімде кім әлдебір себептермен бейінді лагерьдегі осы күні қатыса алмаса, онда ол 0 ұпайды алады. Лагерь ауысымының соңында қатысушылар өз ұпайларын қолма-қол ақшаға ауыстырып, бейінді лагерьдің соңғы күнінде өткізілетін аукцион барысында лото-сыйлықтарды алу үшін жұмсайды. Ауысымның соңында балалар үшін сыйлықтарды алу үшін аукционға сыйлықтар сатып алынады.

Бұдан басқа, ауысымның соңында мадақтау қағаздары, дипломдар, естелікке сыйлықтар тапсырылады, бассейнде жүзу үшін қосымша сеанс, асханаға бірінші болып кіру құқығы беріледі.

Әдебиеттер тізімі

1. Е.Н. Гельфман, С.А. Шмаков. Ойыннан өзін-өзі тәрбиелеуге. - М.: Педагогика, 1971.

2. Н.П. Аникеева. Ойынмен тәрбиелеу. - М.: Білім беру, 1987. - 144 с.

3. В.Н. Боловитинов. Сенің бос уақытың: Қызықты тапсырмалар, тәжірибелер, ойындар. - М., 1970.

4. Л.В. Былеева, И.М. Короткое. Қозғалыс ойындары. - М.: Дене шынықтыру және спорт, 1985.

5. Л.В. Былеева, В.А. Таборко. Ойын?.. Ойын! - М.: Жас гвардия, 1987. - 223 б.

6. Вайндорф-Сысоева М.Е. Тәлімгерлік шеберліктің негіздері. Оқу-әдістемелік құрал. М: ЦГЛ, 2005. - 160 б.
7. Достар, қолдарымыздан ұстайық! «Ойын – байсалды жұмыс» ӘПБ-ФДО бағдарламасының материалдары / Құрастырушы авторы - И.И. Фришман. - М., 1996. – 78 б.
8. В.В. Володченко, В. Юмашев. Ойын ойнауға аулағы шық. - М.: Жас гвардия, 1984. - 126 б.
9. Балалар сауықтыру лагерінің тәрбиелік қызметі: тарихы және заманауилығы: ғылыми мақалалар жинағы / Т.А. Роммның редакция басқаруымен - Новосибирск: УМПУ, 2008. - 204 б.
10. О.С Газман. Білім беруде балаларды педагогикалық қолдау немесе инновациялық мәселелер / Білім берудің жаңа құндылықтары: он концепция мен эссе. - М.: Инноватор, 1995.
11. Жаздың көкжиегі. Балалар мен жасөспірімдерге арналған жазғы сауықтыру орталығындағы тақырыптық ауысымдардың бағдарламасы. / А.В. Волхованың редакциясымен. - М.: ӘПБ ФДО, 1997. - 180 б.
12. Балалар сауықтыру лагері: тәрбиелік орта. Мақалалар жинағы. - М.:ЦГЛ, 2006.-152 б.
13. С.С. Красовская. «Зубренктегі» «Құқықтық марафон» мамандандырылған ауысым / С.С. Красовская. - Мн.: БГУ орталығы баспасы, 2003 - 67 б.
14. И.В. Макаренко. Дабылды жаз: Балалардың жазғы демалысының калейдоскобы. М: ЦГЛ, 2003. - 413 б.
15. М.И. Рожков. Балалар ұжымында өзін-өзі басқаруды дамыту / М. И. Рожков. - М.: ВЛАДОС гуманитарлық баспа орталығы. 2002. - 160 б.
16. И.И. Фришман, С. Кузьмин. Балалар мен жасөспірімдердің жазғы демалысының педагог-ұйымдастырушыларын даярлау бағдарламасы // Халықтық білім беру. - 2005. - №3. - 97-103 б.

Азаматтық-ұлтжандылық тәрбие бағдарламалары

Педагогикалық мақсаттылығы:

Әлемдегі және біздің елдегі орын алған саяси және әлеуметтік-экономикалық өзгерістер өмірдің барлық жақтарына және адамдардың қызметіне елеулі әсерлер тигізді. Жаңа құндылықтар мен нұсқаулар қалыптасты, қандай да бір үдерістерді, құбылыстарды, деректерді бағалаудың үйреншікті емес нысандары пайда болды. Бұлар жастардың құндылық бағытталуының өзгеруіне, одан бұрын қалыптасқан көзқарастары мен пікірлерінің сыны бұзылуына әкеліп соқты.

Жеткіншектердің моральдік-психологиялық күйін жақсартуға және дүниеге оңтайлы көзқарас қалыптастыруға ықпалын тигізетін Қазақстан мен өз халқының тағдырына жауапкершілік, мақтан тұту, ұлтжандылық, рухани байлық, ар, міндет сияқты түсініктерді нақты анықтау және дамыту қажеттілігі туып отыр.

Мақсаты:

Ұлтжандылық негіздерін қалыптастыру, өз Отанын мақтан тұтып оны қорғауға даяр азаматты тәрбиелеу.

Міндеттері:

- табиғатты зерттеу және аялауға, туған елдің тарихы мен мәдениетін қастерлеуге тәрбиелеу;
- Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздерін оқып білуге, туған өлке, қаласын құрметтеуге баулу;
- еліміздің мемлекеттік және орындаушы билігін оқып білу және құрметтеуге тәрбиелеу;
- қазақтар мен көпұлттық еліміздің халықтарының дәстүрлері мен салттарын оқып білу және сақтау.

Күтілетін нәтижелер:

- азаматтықты, ұлтжандылықты, белсенді өмірлік ұстанымдарын қалыптастыру және нақты айқындау;
- Қазақстанның мемлекеттік рәміздерін, туған ауыл, қала, аймақ нышандарын оқып білу және мағынасын түсіну;
- Қазақстан Республикасының мемлекеттік негіздерін білу және құрметтеу;
- елімізде, қоғамда, лагерьде, жасақта оңтайлы қарым-қатынастар таныту.

Ұлтжандылықты жаңғырту – еліміздің жаңғырылуына жасалатын кадам. Ұлтжандылық – тұлғаның рухани байлығы болып табылады және қоғамдық сана, мемлекеттік және қоғамдық жүйесінің, тіршілік әрекетінің және тұлғаның тиімді іс-қимылдарының рухани-өнегелік негізін құрайды.

Демалу және сауығу жағдайларындағы балалар мен жасөспірімдердің азаматтық-ұлтжандылық тәрбиесінің негізгі бағыты болып біздің мемлекет идеологиясының дүниетанымдық негіздері туралы білімділігін қалыптастыру, жеткіншектердің бойына заңға бағынушылық, тән мен жанның дамуы, ұлтаралық келісім мен толеранттық, адамгершілік пен өнегелік қағидалары, ұлтжандылық сияқты бүкіладамзаттық құндылықтарды сіңіру.

Елбасымыздың Қазақстан халқына «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту – Қазақстан дамуының басты бағыты» атты Жолдауында атап өткендей, осы құндылықтардың бірі және еліміздің ең басты артықшылығы болып көпұлттылық пен көптілдік танылады.

Қоғамдық пайдалы қызметтің түрлі құрылымдарына белсенді қатысу, азаматтық жауапкершілікті қоғамдық мінез-құлқының өлшемі ретінде қабылдауды қалыптастыруға әлеуметтік-педагогикалық жағдайлар жасау әлі де көкейкесті мәселе болып келеді.

Сауықтыру лагерь жағдайындағы азаматтық-ұлтжандылық ұстамдарды тәрбиелеудің дәстүрлі құрамдасы ретінде балалар ортасында әскер және оның дәстүрлеріне деген құрметті тәрбиелейтін аймақтағы әскери-спорттық ойын өткізу болып келеді. Мұндай ойын барысында балалар арасында серіктестік сезімі тәрбиеленеді, көшбасшыны анықтау, ұжымды біріктіру, лагерь территориясы және аймақпен танысу жүргізіледі. Сонымен қатар, баланың дамуы мен қозғалу белсенділігі қамтылады.

Жазғы кезең өлкенің тарихи және мәдени көзтартарлық орындарымен, лагерь аймағындағы өсімдік пен жануарлар әлемімен танысуға балаларға үлкен мүмкіндіктер туғызады. Туған өлкені тану – Отанға деген сүйіспеншіліктің бірден-бір маңызды құрамдасы, сондықтан да барлық мүмкіндіктерді тиімді пайдаланған жөн.

Өз өңірінің әйгілі адамдары – желтоқсан оқиғаларына қатысушылар, еңбек ардагерлері, әртістер, мәдениет қайраткерлері, алдыңғы қатардағы жастар, жастар ұйымдары мен бірлестіктерінің көшбасшыларымен кездесулер өткізу өте маңызды шара. Ол кездесулер бала мен жасөспірімді рухани байытып, өз Отаны мен туған өлкесін тануға деген ынтасын арттырады.

Ауысымның қандай да болсын бағдарламаларын іске асырудың ең басты шарты – балалар мен жасөспірімдердің жеке басты белсенділігі, олардың жоспарланған іс-шараларды өткізудегі ынта білдіріп, іс барысында елеулі өңдеулер мен өзгертулер енгізуі.

Сауықтыру лагерінде жасөспірімдердің күнделікті және мерекелік іс-шараларға тек орындаушы ғана емес, ұйымдастырушылар және басқарушылар ретінде белсенді қатысуына қажетті жағдайлар жасалады. Осылардың барлығы ұжымда үйлесімділіктің қалыптасуына, балалар мен ересектер, ұйымдастырушы-балалар мен орындаушы-балалар арасындағы тікелей байланыстар құрылуына септігін тигізеді.

Сауықтыру лагеріндегі өзін-өзі басқару ересектер қызметін ауыстырмайды, ол тек ересектермен қоса тәрбиенушілерге де маңызды шешімдер шығаруға және орындауға мүмкіндіктер беріп, балаларға тапсырылған міндеттерді жауапкершілік және шығармашылық түрде орындап, жаңа тәжірибе жинақтауға септігін тигізеді.

Балалар өзін-өзі басқару ұйымдарының жұмысына қатыса отырып, құрдастар ұжымын ұйымдастыру, өмірге әлеуметтік мағыналы идеяларын кіріктіру дағдыларына ие болады.

Сондықтан да, барлық лагерьлердегі балалардың өзін-өзі басқару ұйымдары жұмысының бірден-бір әйгілі түрі болып дублер Күнін (өзін-

өзі басқару Күнін) өткізу болып саналады. Онда белгілі бір уақыт аралығында лагерь қызметкерлерінің (тәрбиеші, ұйымдастырушы-педагог, дене шынықтыру инструкторы және т.б.) кейбір міндеттері балаларға іскерлік ойын түрінде жүктеледі.

Жалпы азаматтық-ұлтжандылық тәрбие беру бағдарламалары азаматтық ұстанымдарды, Отанға қызмет етуге даярлықты қалыптастырады. Қазақстан Республикасының қуаттылығын нығайту мақсатындағы барлық шығармашылық пен рухани күштерінің біріктірілуін және балалар лагерьлері жағдайындағы ұлтжандылық тәрбие жүйесінің негізгі даму жолдарын анықтайды.

Төменде бүгінгі таңдағы осы бағыт бойынша басымдылық танытқан бағдарламалардың мақсаты мен міндеттерін, бағдарламаны іске асыру тетіктерін және аяқтау түрлерін қысқаша түрде ұсынамыз.

Бағдарламаның аталуы	Мен – Қазақстан Республикасының азаматымын!
Мақсаты мен міндеттері	Азаматтық, ұлтжандылық мағынасын сезіну, қазақ халқының тарихи-мәдени мұрасына, еліміздің мемлекеттік билік органдарына құрмет білдіруге баулу; өз елінің болашағы мен тарихи тағдырына қатысы бар екендігін тәрбиелеу, белсенді азаматтық ұстанымдарын қалыптастыру.
Іске асыру тетіктері	Еліміздің Ата Заңының негіздерін, тарихи, өлкетану, мұрағат материалдарын, Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік басқару жүйесін, еліміздің негізгі бағдарламалық құжаттарын, әйгілі мемлекеттік қайраткерлерді оқып білу.
Аяқтау түрі	Ток-шоу, әдеби-музыкалық композициялар, мерекелер, қойылымдық көріністер, рөлдік ойындар, «Мен – Қазақстан Республикасының азаматымын!» атты плакаттар жарысы.

Бағдарламаның аталуы	Еліміздің мемлекеттік рәміздері және мерекелері
Мақсаты мен міндеттері	Мемлекеттік рәміздерге (Қазақстан Республикасының Елтаңбасы, Туы, Әнұраны) және мемлекеттік мерекелерге құрмет білдіруге тәрбиелеу.

Иске асыру тетіктері	Қазақстан Республикасы мемлекеттік рәміздер тарихын, авторлар ой-түйіндерін, түрлі іс-шаралар өткізгендегі мемлекеттік рәміздерді пайдалану ережесін, мемлекеттік мерекелер мен ел тарихының маңызды күндерін оқып білу.
Аяқтау түрі	Мемлекеттік рәміздер мен Қазақстан Республикасы тарихының маңызды күндерін білгіштерінің байқауы; ел мемлекеттік мерекелерінің көріністік қойылымдары.

Бағдарламаның аталуы	Қазақстан – біздің ортақ үйіміз!
Мақсаты мен міндеттері	Қазақстандық этносаралық келісім моделін, кеңінен тарату; төзімділік пен ұлтжандылық, Қазақстан халықтарының Ассамблея жетістіктерін кеңінен тарату.
Иске асыру тетіктері	Қазақстан халықтары Ассамблеясының құрылу тарихы мен негізгі жұмыс бағыттарын; Қазақстан Республикасы халықтарының дәстүрлері мен әдет-ғұрыптарын, ұлттық мерекелерін оқып білу; өлеңдері мен билерін үйрену; ҚР халықтарының қолданбалы өнер бұйымдарын шығармашылық шеберханаларында жасау.
Аяқтау түрі	Қазақстан халықтары достығының «Біз көптүрлілігімізбен бірыңғаймыз!» атты фестивалі, жасақтық қабырға газеттерін шығару, асфальттағы суреттер байқауы, «Менің қалам» атты суреттер сайысы, ҚР халықтарының өлеңдер байқауы; қолданбалы өнер бұйымдарының көрмесі.

Бағдарламаның аталуы	Менің азаматтық құқықтарым мен міндеттерім
Мақсаты мен міндеттері	Қазақстан Республикасы азаматтарының құқықтары туралы білім беру және ата-заңдық құқық пен міндеттерді орындау жауапкершілігін қалыптастыру

Иске асыру тетіктері	Қазақстан Республикасы Ата Заңын оқып білу, заң бұзушылықты алдын-алу, балалар мен жасөспірімдердің құқықтарын сақтау, денсаулығын қорғау бойынша қазақстандық және халықаралық нормативтік-құқықтық құжаттарды оқып білу.
Аяқтау түрі	Кездесулер, «Сен үшін ел не істеп жатқанын біліп, сенің ел үшін не істейтіндігіңді айт» тақырыбы бойынша диспут.

Бағдарламаның аталуы	Жайнай бер, Елордам – Астанам!
Мақсаты мен міндеттері	Әлемдік мәселелерді шешудегі бірден-бір жас және белсенді астаналардың бірі ретінде Астананың биік бедел-бейнесін және оған деген сүйіспеншілікті қалыптастыру.
Иске асыру тетіктері	Қазақстан Республикасының елордасын Астанаға көшіру туралы тарихи құжаттарды оқып білу; халықаралық сәулет жобалары; Астанада өткен тарихи халықаралық саммиттер, симпозиумдар, форумдар, конференциялар; Астанадағы Оқушылар сарайы, балалардың сауықтыру және мәдени-бос уақытын қамту орталықтары.
Аяқтау түрі	Плакаттар мен суреттер байқауы; Алматы мен Астана туралы өлеңдер байқауы; «Елордам - Астанам!» атты әдеби композиция; танымдық викторина.

Бағдарламаның аталуы	Көшбасшылар мен белсенділер мектебі – «Жас ұлан» және «Жас қыран»
Мақсаты мен міндеттері	Қазақстан Республикасы жастарының бәсекеге қабілеттілігін және көшбасшылық әлеуетін қалыптастыру мақсатында саяси білімдері мен мәдениетін көтеру, балаларды жастар ұйымдарында белсенді қызмет етуге тарту.
Иске асыру тетіктері	«Жас Ұлан» және «Жас Қыран» ББЖҰ РҚБ бағдарламасын, қабылдау және қызмет ережелерін оқып білу, өңірлік үйлестірушілермен кездесулер ұйымдастыру.

Аяқтау түрі	«Жас Ұлан» және «Жас Қыран» ББЖҰ РҚБ қатарына салтанатты қабылдау, ұлтжандылық өлеңдер мерекелік концерті.
Бағдарламаның аталуы	Жерлестерім – мақтанышым!
Мақсаты мен міндеттері	Өзінің кіші Отаны мен жерлестеріне мақтаныш тұту мен құрмет көрсетуді қалыптастыру; ұрпақтар арасындағы мирасқорлықты орнату.
Іске асыру тетіктері	Туған өлкенің табиғатын, мәдениеті мен тарихын, ескерткіштері мен көз тартарлық орындарын, даңқты істер жылжазбасын оқып білу.
Аяқтау түрі	Фотокөрме, слайд-шоу, туған өлке мен отанымыздың аяққа тұруы мен дамуына елеулі үлес қосқан жерлестермен кездесулер; әңгімелер, диспуттар; өлке тарихы бойынша ғылыми зерттеулер жүргізуге материалдар жинау.

Көркем-эстетикалық бағыттағы бағдарламалар

Педагогикалық мақсаттылығы:

Көркем шығармашылық шеңберіндегі сабақтар балалардың көзқарасын кеңейтіп, олардың қабілеттерін оятады, практикалық қызметтегі қолданыс табатын айқындау мүмкіндіктерін кеңейтеді, музыка, сөз, қимыл, би, сызық және түс, театрлау, түрлі табиғи және тағы да басқа материалдар (мата, металл, ағаш, саз балшық, ермексаз, пластик, қағаз және т.б.) арқылы әсемдіктің көп қырын ашу мүмкіндіктерін береді.

Мақсаты:

Каникул кезеңінде демалыс пен сауықтыру жағдайларындағы көркем шығармашылық саласында өзін-өзі іске қоса алатын үйлесімді тұлғаны тәрбиелеу.

Міндеттері:

- көркем мәдениетін қалыптастыру;
- бірлескен ұжымдық қызмет арқылы балалар мен жасөспірімдерді көркем шығармашылықтың негізгі түрлеріне баулу жолымен қолданбалы дағдыларды қалыптастыру;
- қоршаған ортаға балалар мен жасөспірімдердің эстетикалық қатынасын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

– сәндік-қолданбалы өнер бұйымдарын жасаудағы құзыреттіліктерін қалыптастыру және дамыту.

Балаларға қосымша білім беру жүйесіндегі көркемдік білім беру рөлі қазіргі таңда едәуір өсуде, сондықтан да эстетикалық тәрбиенің барлық тәсілдерін дамыту қажет, оның ішінде, ерте балалық шағында қызығушылық пайда болып, бүкіл мектепалды балалық шағынан өтіп, одан соң да дамып тереңделе беретін бейнелеу қызметі.

Осы бағыт бойынша басымдылық танытқан бағдарламалардың мақсаты мен міндеттерін, бағдарламаны іске асыру тетіктерін және аяқтау түрлерін қысқаша түрде ұсынамыз.

Бағдарламаның аталуы	Ерке наз
Мақсаты мен міндеттері	Сән бағыттарын, сәндік ағымдарды, макияж техникасы және киімді сәндік әшекелеуді оқып білу; киімді модельдеу және құрастыру, макияж мәдениеті мен шаштараз өнерінің практикалық дағдыларын қалыптастыру.
Іске асыру тетіктері	Ырғақ (актер шеберлігін және подиумдік қадамды зерттеу), визаж, шаштараз қызметін (заманауи сәндеп жасалған шаш негіздерін) оқып білу, макияж және актерлік шеберлігі бойынша шеберлік сыныбы, коммуникативтік қасиеттерін жақсарту мақсатындағы психологиялық тренингтер.
Аяқтау түрі	«Ерке наз» сұлулық мерекесі, сән шеруі, «Үздік модельер», «Үздік стилист» байқаулары.

Бағдарламаның аталуы	Ұлы дала әуендері
Мақсаты мен міндеттері	Ұлттық рухани дәстүрлерін жалғастыру негізінде тұлғаны қалыптастыру және ұлттық мәдениеті негіздерін зерттеуге деген танымдық қызығушылығын арттыру.
Іске асыру тетіктері	Атақты ақындар мен жыраулардың музыкалық мұрасын және орындау шеберлігін оқып білу сағаттары, ән салу, сахналық шеберлік және ұлттық музыкалық аспаптарда ойнау дағдыларын қалыптастыруды үйрету.

Аяқтау түрі	Музыкалық кештер, жергілікті музыкант және ақындармен кездесулер, викториналар, мұражайлар мен көрмелерге бару.
-------------	---

Бағдарламаның аталуы	Шеберқол
Мақсаты мен міндеттері	Театрлық орындаушы қызметі, сәндік-қолданбалы шығармашылық салаларындағы оқушыларды бағыттауға жағдайлар жасау.
Іске асыру тетіктері	Шілтер, бисер тоқу, тоқу мен кестелеу жұмысы дағдыларын меңгерту мақсатындағы даярлықтар, құрылымдау, модельдеу және бұйымдарды аксессуарлармен сәндеу, подиум сәні өнерін іс жүзінде қолдану.
Аяқтау түрі	Өз ойы бойынша шығармашылық жұмыстарды орындау және киім үлгілерін көрсету, эскиздік жобаларының көрмесі.

Бағдарламаның аталуы	Қажетсіз заттардан құрастырылған балаларға арналған кереметтер
Мақсаты мен міндеттері	Еңбек мәдениетінің негіздерін игеру; қағаз, мата қиығы, табиғи материалдар, тұзды қамырмен жұмыс жасау дағдыларын қалыптастыру.
Іске асыру тетіктері	Түрлі материалдардан (қорапша, сым, жіптер, табиғи материал, фольга және т.б.) сыйкәде мен бұйымшалар, ойыншықтарды жасау халықтық дәстүрлер элементтерімен қағаз пластикасы техникасында түрлі бұйымдарды жасауды үйрету.
Аяқтау түрі	Жасақ аралық байқаулар, лагерьлік фестиваль және «Қажетсіз заттардан құрастырылған балаларға арналған кереметтер» көрмесі.

Бағдарламаның аталуы	Қуыршақтарды үш тілде сөйлеуге үйретейік!
Мақсаты мен міндеттері	Театрлық орындаушылық және сәндік-қолданбалы қызметін жүзеге асыруға қажетті білім, білік, дағдыларын қалыптастыру.
Іске асыру тетіктері	Көрнекті құралдарды (үлгілерді, иллюстрацияларды, түрлі бұйымдарды жасау

	технологиясы бойынша сұлбаларды), практикалық тапсырма-жаттығуларды (сөйлеу, қимыл, актерлік шеберлікті дамыту), сценарийлерді қолдана отырып, театрлық-сахналық шығармашылығы негіздемесінде түрлі материалдардан ойыншықтар жасау дағдыларын қалыптастыру сабақтары.
Аяқтау түрі	Үштілді қуыршақ театр қойылымдарының тұсаукесері.

Зияткерлік дамыту бағдарламалары

Педагогикалық мақсаттылығы:

Адам өмір сүріп жатқан әлем күннен күнге қиындап қарама-қарсылықтары көбейіп барады. Өзгермелі әлемдегі меншікті өмір сүру ойшыл стратегиясын жасау үшін, қазіргі адам өзінің зияткерлік әлеуетін дамыту қажеттілігін сезініп отыр. Бұл әлемде тірі қалу мен жұмыс жасаудың ең басты шарты әлемді ғылыми түрде тану әдісін немесе зерттеу үлгісін меңгеру болады.

Елбасымыз «Зияткерлік ұлт – 2020» жалпыұлттық идея жобасын ұсынды. «Біздің жастар білім алуды ғана емес, жаңа білімді жасай алатынын мақсат тұтуы қажет. Бүгінгі таңда ең құнды білім – креативтік ойлау, білімді қайта өңдей алу, жаңа шешімдер, технологиялар, инновациялар тудыра білу болып тұр», - деп атап көрсетті.

Мақсаты - балалар мен жасөспірімдердің демалу мен сауықтыру жағдайындағы зияткерлік-шығармашылық әрекеттесу мен бір-бірін байытуға әлеуметтік-білім беру кеңістігін құру және дамыту.

Міндеттері:

- балалар мен жасөспірімдердің тіршілік әрекеттерін жалғастыру үшін зияткерлік даму қажеттілігін ұғынуға ынтасын көтеру;

- каникул кезеңіндегі балалар мен жасөспірімдердің демалу, сауықтырылу және жұмысбастылығы жағдайындағы зияткерлік тәрбие түрлері мен әдістерін, мазмұнын жетілдіру.

Күтілетін нәтижелер:

- балалар мен жасөспірімдердің еңбек мәдениетін көтеру;
- шығармашылық және танымдық қызметіндегі құзыреттілігін дамыту;
 - балалар санасында біздің қоғамымыздағы ғалым және шығармашыл тұлғаның оңтайлы имиджін қалыптастыру;

– зияткерлік-шығармашылық қызметпен айналысатын балалар мен жасөспірімдер санын арттыру.

Зияткерлік тәрбие деп оқу-тәрбие жүйесінің әрбір баланың зияткерлік мүмкіндіктерін дамыту мақсатындағы жеке-дара педагогикалық көмек көрсетуді қамтамасыз ететін түрін айтады. Сонымен, оқыту міндеттері үйлесімді түрде тәрбиелеу міндеттеріне айналады, ал тәрбие міндеттері оқытудың мазмұны мен әдістеріне айналуымен айқындалады.

Зияткерлік тәрбиенің түрлері, әдістері және міндеттері демалушылардың тұлғалық дамуында жас ерекшеліктерін ескереді және қызметтің эмоционалды, ынталандырушы және зияткерлік аспектілерін қалыптастырады.

Каникул кезеңінде эрудиция, ойлау және танымдық қызметінің белсенді түрлерін ойынға сүйене отырып, оқу элементтерін тізбектеп қосу арқылы ойыннан оқуға ауысуды бала үшін қолайлы ете отырып дамытқан маңызды. Бұл кезеңде балалар мен жасөспірімдердің демалыс және сауықтыру лагерьлерінің үйірме және секцияларында жобалау негіздеріне, ұйымдастырушылық және коммуникативтік дағдыларға, топта жұмыс жасау қабілетіне, өз бетімен шығармашылық белсенділігін ынталандыру мүмкіндіктеріне ие бола алады.

Балалар және жасөспірімдер топтарының түрлі жасты құрамы қолжетімділік, сабақтастық, мазмұндылық, оқу-дамытушылық жағдаяттар түрінде қарастырылып отырған әлеуметтік сұрақтарының кеңдігін анықтайды.

Осыған орай, баланы зерттеу қызметіне даярлау, зерттеу ізденісінің білік пен дағдыларына үйрету каникул кезеңіндегі балалар мен жасөспірімдердің сауықтыру демалысын ұйымдастырудың жаңа түрлерінің көкейкесті міндеттері қатарына шығарылады.

Бала өз табиғатында зерттеуші және зерттеу ізденісі оның ажырамас табиғи қасиеті. Жаңа әсерлер алу, білімқұмарлық, бақылау мен тәжірибе жасауға тұрақты ұмтылысы, әлем жайлы жаңа деректерді өз бетінше іздеу дәстүрлі түрде бала дамуының ең маңызды белгілері ретінде қарастырылады.

Зерттеу, іздену белсенділігі – баланың табиғи күйі; ол әлемді тануға даяр, ол әлемді танығысы келеді. Бала белсенділігі оның зерттеу мінез-құлқысының негізін құрайды, баланың әлем туралы білім алуының маңызды көзі және өзіндік дамуының маңызды шарты болып табылады.

Қазіргі таңда бүкіл әлемде дарындылық мәселесі өзектілікке айналуға бастады. Бала қабілеттерін анықтау және дамыту олардың дамуының, білім алу және тәрбиеленуінің барлық баспалдақтарында жүргізілуіне тиісті. Осыған байланысты, дарынды балаларды демалыс жағдайында дамытуда аса рөлге арнаулы бейінді лагерьлер ие болады. Онда

балалардың зияткерлік дамуының жаңа әдістері мен түрлері ресми мақұлдаудан өтеді.

Бейінді лагерьлерде ақпараттық кеңістік білім беру ортасының елеулі құрамдас бөлігі ретінде балаға қызмет түрі мен мазмұнын, сол қызметке өзінің қатысу түрін таңдауға мүмкіндіктер туғызады.

Қашықтықтан оқыту түрлеріне маңызды рөл берілген. Балаларды білім беретін интернет-ресурстарымен таныстырады (алдын-ала даярланған қашықтықтан өткізетін олимпиадалар, жобалар байқаулары, түрлі деңгейдегі викториналар). Білім алушылар олимпиадалық жаттығу тапсырмаларын он-лайн тәртібінде орындау, қашықтықтан өткізетін пәндік олимпиадаларға қатысу мүмкіндігіне ие болады. Осылар сияқты қызметке қатысу арқылы тәжірибе жинақтау өздерінің зияткерлік ресурстарын ашып пайдалануға пайдасын тигізеді.

Балаларды мақсат қоюға үйретіп, біздер олар өз зияткерлік дамуының траекториясын құра алады деп күте аламыз, өз кезегінде, бұл алдыңғы уақытта олимпиадалық қозғалыстарға қатысып, пәнді болашақта тереңдете оқуға ынталандыруда септігін тигізеді.

Бейінді лагерь жұмысының шеңберінде ауысымға қатысушыларды білім беру нарығымен еліміздің жоғары оқу орындарының тұсаукесері арқылы таныстырған да жөн.

Бейінді лагерь қызметі қалай ұйымдастырылған екен? Күннің бірінші жартысында балаларды таңдаған бейіні бойынша пәнге кіріктіру жүргізіледі. Түскі астан соң қызмет түрін ауыстыру көзделген – жобалар тұсаукесері, сан түрлі зияткерлік ойындар, байқаулар, викториналар, спорттық және шығармашылық іс-шаралар жүргізіледі.

Оқулық қызмет барысында балалардың пәндік топтары мұғалімдер жетекшілігімен нанотехнологиялар, роботты техника, химия, биология, физика, математика, информатика, компьютерлік графика, программалау салаларындағы ғылыми-зерттеушілік жобаларымен шет тілін қоса жұмыстарын жүргізеді.

Оқу және ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру түрлері ретінде лекциялар, практикумдер, оқулық экскурсиялар, шеберлік сыныптары, демонстрациялар, техноертегілер, ғылыми-зерттеу жобаларымен жұмыс жасау жүргізіледі. Жобаларды қорғау дәстүрлі түрде ғылыми-практикалық конференцияларда лагерь ауысымының соңында өтеді, қорытындылау бойынша әділқазылар жүлделі орындардың жеңімпаздарын анықтайды.

Айтарлықтай қызығушылықты ғылыми-техникалық шығармашылық дағдыларын қалыптастыратын, балалардың құрастыру қабілеттіліктерін, техникалық ойлауын дамытатын, техникалық шығармашылыққа, роботты техникалық, нанотехнологиялық және т.б. лагерьлер сияқты қызығушылығын оятатын жаңа бағыттағы бейінді лагерьлердің бағдарламалары тудырады.

Бағдарлама мақсаттары: балалар мен жасөспірімдерге роботты техника негіздерін оқыту; IT-технологияларға өндірістік көзқарас қалыптастыру.

Танысу қазақстандық және әлемдік ғылымдарының тұстас күйі, роботты техника және балалардан тапқырлықты, экспериментті ұйымдастыру және қорытындыларын талдау білігін талап ететін зияткерлік ойындар өткізу саласындағы басымды инновациялық жобалар жайлы әңгімемен басталады. Ойын барысында бағдарламалар қызметінің ұстанымдарын, басқарып отырған роботтарының тәртібін талдай отырып шешу керек. Мұндай ойындар программалау тілдерін білуді қажет етпейді, сондықтан, мұнда лагерь кіші жасақтарының балалары да (1-3 сынып оқушылары) қатыса алады.

Теориялық сабақтарда жастарына және жалпы теориялық даярлықтарына қарай балалар ауыспалы, алгоритмдік конструкциялар сияқты жаңа ұғымдармен танысады, олимпиадалық деңгейдегі есептер шығарып үйренеді, бірнеше робот өзара қарым-қатынастар құра алуы үшін бағдарламалар жазып үйренеді.

Роботты техника курсы LEGO Mindstorms NXT 2.0 жиынтықтарын және программалаудың NXT 2.0 Programming визуалды ортасын қолдануға негізделген. Оны 6-9 сынып оқушылары игере алады. Балалар мен жасөспірімдер роботтарды адам өмірінің түрлі саласында қолданумен және роботты техника мағынасымен танысады, ең қарапайым механизмдерден бастап құрастырулар мен роботтарды программалаумен айналысады.

Балалар мен жасөспірімдер қызметінің соңғы қорытындыларын «Құрылым ерекшелігі», «Құрылым күрделілігі», «Жазылған бағдарламаның күрделілігі» және т.б. номинациялар бойынша шығаруға болады.

Нанотехнология бағдарламаларының мақсаты – нанотехнологияны қазақстандық басымдылық жобаларының бірі ретінде көпшілікке насихаттау, балалардың болашақ кәсіптік қызметі болуы мүмкіндігін ашып, базалық жаратылыстану пәндерін тереңдетіп оқу қажеттілігін түсіндіру.

Зияткерлік ойындар баланың танымдық қызметін дамытуға арналған, мұнда нәтижеге жасөспірімнің ойлау қабілеттілігінің, эрудиция мен зерделігі арқасында жетуге болады.

Зияткерлік ойындардың жақсылығы олар өз бойында ойынның да оқыту қызметінің де белгілерін біріктіреді. Олар баланың теоретикалық, логикалық, шығармашылық ойын дамытады; түсініктерді тұжырымдау, негізгі ойлау операцияларын орындауды (жіктеу, талдау, синтез және т.с.с.) талап ету арқылы зейінділікті, елестету, реакция, есте сақтау, зейінін дамытуға ықпал білдіреді; теория, қорытындылау, әдеттегіден тыс және өзіндік идеяларды құруға баулиды. Бұл дарынды балалардың

зияткерлік-шығармашылық әлеуетінің ашылуына оңай және емін-еркін түрде итермелеуші миға шабуылы.

Сонымен қатар, топтық түрде жүргізілуіне байланысты зияткерлік ойындар коммуникативтік дағдылардың қалыптасуына зор ықпалын тигізеді. Бейінді лагерьлерде балалар пікірлестерінің арасындағы жайлы ортада болғаны олардың тұлғалық ашылуына, өзін-өзі бағалауының артуына және зияткерлік өсуіне үлкен серпініс береді.

Брейн-ринг – зияткерлік ойындардың бір түрі, мұнда командалар сұраққа жауап берумен қатар қарсыластарынан бұрын болуын да естен шығармауы керек. Әдетте бір сайыста екі команда жарысады, бірақ, бұл ойынның басқа бір түрлерінде командалар саны одан да көп болуы да мүмкін.

Брейн-рингтің әрбір кезеңі бірнеше сайыстан тұрады. Сайыс – командалардың бірі белгілі бір ұпай санын жинағанша тоқтамайтын жеке жарыс. Әр сайысқа 6 адам құрамындағы 2 команда қатысады: мысал үшін, біреуі қызыл үстелді айнала отырса, екіншісі – жасылды. Екі үстелде де бесінші мен алтыншы ойыншылардың арасында батырма бар.

Әрбір сайыста бірінші сұрақ бір ұпай тұрады. Жүргізуші сол сұрақты қойған соң, қоңырау беріледі де, командалар жауап табуға кіріседі.

Жауап беру құқығына батырманы бірінші болып басқан (немесе қолын көтерген) команда иеленеді, бірақ егерде команда батырманы (қол көтеруді) сигналдан бұрын басса, онда ол келесі жауапқа жауап беру құқығынан айырылады. Егер жауап дұрыс болмаса, онда келесі команданың ақылдасуға қосымша 60 секунд (немесе басқа) уақыт пайда болады. Егер екінші команда да дұрыс жауап бере алмаса, онда жүргізуші дұрыс жауапты жариялайды, бұл сұрақ келесі сайысқа ауыстырылады. Ал келесі сұрақ енді бір ұпай артық тұрады. Егер екінші сұраққа да дұрыс жауап берілмесе, онда келесі сұрақ үш ұпаймен бағаланады, ал оған да дұрыс жауап табылмаса, онда екі команда да ойынды тоқтатады.

Дұрыс жауап берген команда жарияланған ұпай санына ие болады да, (ерекше жағдайды ескермегенде), келесі сұрақ 1 ұпай тұрады.

Матчта жеңіске жету үшін команда 5 ұпай жинауы керек, шешуші ойындарда екі сайысты 5 ұпайдан ұтып шығуы керек, немесе сайыстар бойынша жалпы 1:1 санында 1 шешуші сұраққа жауап берілуі тиіс.

ВИКТОРИНА – зияткерлік ойынның түрі, мұнда жеңіске ең көп ұпай жинаған ғана қол жеткізеді.	СТРАТЕГИЯ – зияткерлік ойынның түрі, мұнда өз амалдарын неғұрлым тиімді жоспарлай алған қатысушылар ғана жеңіске қол жеткізе алады.
--	---

Тесттік викторина (қатысушылар сұрақтарға жауап беріп, баға алады): «О, бақыт иесі!», «Не? Қайда? Қашан?»	Сюжеттік викторина (ұйымдастырушылар сюжет ойлап табады, мыс., ат жарысы, ғарыштық саяхат, теңіз регатасы).	Рөлдік стратегия (тапсырған рөлді ең жақсы орындаған қатысушы ғана жеңіске қол жеткізе алады): «Экспромт-театр	Экономикалық стратегия (ұтымды сату мен сатып алу арқылы ғана жеңіске қол жеткізуге болады): «Менеджер»	Жаугерлік стратегия (қарсыласын жеңу стратегиясын дұрыс құра алған ғана жеңіске қол жеткізе алады): Шашка, Шахмат
---	---	--	---	---

Нақты тәжірибеде зияткерлік ойындардың құрамдастырылған түрі кеңінен орын тапқан. Көбінесе, бұл экономикалық стратегия элементтерінен құралған сюжеттік викториналар болып кездеседі.

Зияткерлік ойындардың ерекшелігі – қатысушыларға ұсынылатын сұрақтардың болуы. Сондықтан, осындай ойындарды ұйымдастырушылардың алдында тұрған басты маңызды мәселе – сапалы таңдалып құрастырылған сұрақтар.

Зияткерлік ойындардың сұрақтары мен тапсырмаларының жіктелуі

РҰҚСАТ ЕТІЛЕДІ	ШАРТПЕН РҰҚСАТ ЕТІЛЕДІ	РҰҚСАТ ЕТІЛМЕЙДІ
Тапқырлықты анықтайтын сұрақтар. «Белгілі туралы белгісіз» сияқты сұрақтар. Логикалық және ассоциативтік ойлау. «Тәуекел» сұрақтар. «Жуықтау» сұрақтар.	Еске түсіру сұрақтары. «Айлакер» сұрақтар. Түгендеп шығу сұрақтары. Ұзақ жауап талап ететін сұрақтар.	Ұтыс ойын-сұрақтар.

Жетістіктерді деңгейлеп салыстыру және сандық бағалаудан бас тартуға мүмкіндіктер беретін шығармашылық қызметінің басымдылығы – дарынды балалардың демалыс жағдайындағы зерттеу-танымдық қызметін ұйымдастырудың тағы да бір артықшылығы.

Сонымен, дарынды балаларға арналған бейімді ауысым – олардың әлеуметтік бейімделу, зияткерлік өсу мүмкіндігіне; көзқарас, эрудиция және креативтікті кеңейтуге; өзін-өзі, өз қызығушылығын және мүмкіндіктерін түрлі қызмет арқылы тануға; пәндерді терең оқып білуге

бағытталған өзіндік ерекшеліктері бар мектеп. Бұл дарынды балалармен жұмыс жасау жүйесінің маңызды бір түрі.

Бағыт бойынша басымдылық танытқан бағдарламалардың мақсаты мен міндеттерін, іске асыру тетіктерін және аяқтау түрлерін қысқаша түрде ұсынамыз.

Бағдарламаның аталуы	Зияткер
Мақсаты мен міндеттері	Зияткерлік қызметтің әр түріне қатысу арқылы әлеуметтік өмірдің сан түрлі тәжірибесіне балаларды баулу.
Іске асыру тетіктері	Кітапхана каталогтарымен, анықтамалық әдебиетпен жұмыс жасауды, интернет-ресурстарын пайдалануды үйрету; зияткерлік және жобалау қызметінің сан түрлері мен үлгілерімен және тапсырмаларымен таныстыру; топтық жұмыс.
Аяқтау түрі	Тіршілік әрекетінің сан түрлерінде құзыреттілігін анықтаушы зияткерлік турнирлер мен сайыстар.
Бағдарламаның аталуы	Ғаламда робот қадам басып келеді
Мақсаты мен міндеттері	Қазақстандық инновациялық басымдылық жобалар - робототехника мен нанотехнологиялардың теориялық және техникалық негіздерін зерттеу.
Іске асыру тетіктері	Робототехника қашықтықтан оқыту курстарында оқу, робототехниканың теоретикалық негіздерін зерттеу, практикалық сабақтар жүргізу, топта жобалар тапсырмаларын орындау, шебер-сынып үлгісінде сабақтар жүргізу, тренингтер, іскерлік ойындар, идеялар аукциондары.
Аяқтау түрі	Робототехника бағдарламаларын жасау және тұсаукесерін өткізу; робототехника бойынша қашықтық олимпиадаларына қатысу; техникалық шығармашылық «Нано-ға байланысты барлығы...», «Көмекшім – робот!» байқаулары.

Бағдарламаның аталуы	Бейінді лагерь жағдайында дарынды балалардың шығармашылық қызметін ұйымдастырудың жаңа түрлері
Мақсаты мен міндеттері	Психореттеу және психологиялық тұрақтылықты орнату дағдыларына дарынды балаларды үйрету, әлеуметтік-маңызды ортаға бейімделу машықтарын қалыптстыру; бейіні бойынша арнаулы пәндерді оқып білу; тұсаукесер, сөз және ғылыми жазу мәдениетін дамыту.
Іске асыру тетіктері	Таңдаған бейіндері бойынша пәнге тереңдеу, пәнара-лық зерттеу қызметі, зерттеу және жобалау әдістерін оқып білу, топта мәселелер мен есептерді шешу әдістерін үйрету, білім беру интернет-ресурстарын тиімді пайдалану амалдарымен таныстыру; білім беру қызметінің нарығымен таныстыру.
Аяқтау түрі	Он-лайн тәртібіндегі жаттықтырушы олимпиадалық тапсырмаларды орындау; қашықтық пәндік олим- пиадаларға қатысу, жобалар тұсаукесері, сан түрлі зияткерлік ойындар, инновациялық идеялар мен түпкі ой байқаулары; семинарлар және жобаларды қорғау; қолданбалы есептер байқауы; инновациялық жобалар байқаулары және мини-жарыстар.

Бағдарламаның аталуы	Балалардың демалу жағдайындағы әлем танудың жобалау әдісі
Мақсаты мен міндеттері	Балалар мен жасөспірімдерді өзін-өзі және қоршаған әлемді тану жобалау-зерттеушілік қызметіне қосу, тұсаукесер мәдениетін қалыптастыру.
Іске асыру тетіктері	Зерттеушілік қызметін тізбектей жобалауды үйрету: ақпаратты қайдан іздеу, білімдер мен дағдыларды іс жүзінде қалай қолдану; қандай да мәселелерді шешу үшін білімдерін нақты өмірден алған өз тәжірибеле-рінен іздеуге балаларды үйрету. Нәтижесінде нақты күтілген қызмет туындысы жасалуы керек.
Аяқтау түрі	Ғылыми жобалар байқауы: қызмет туындысының тұсаукесері.

Бағдарламаның аталуы	Өнердің театр, көркем, әдеби жанрларындағы адамның өзін-өзі жүзеге асыру жолдарын және түрлерін іздеуі
Мақсаты мен міндеттері	Кино, театр, кітаптар ғажайып әлемі арқылы балалардың зияткерлік және шығармашылық қабілеттерін ашу; оқу, сөз, диалог, пікірталастар жүргізу мәдениетін дамыту.
Іске асыру тетіктері	Әдеби шығармаларды оқып білу; бір идеяны бейнелеудегі жазушы, сценарийші, қоюшы-режиссер әдіс-амалдарын салыстыру; жазушылар, ақын, театр және кино актерлері, режиссерлар, суретшілермен кездесу.
Аяқтау түрі	Конференциялар, диспуттар, идеялар тұсаукесері.

Бағдарламаның аталуы	Қызықты кітаптардың ғажайып әлемі
Мақсаты мен міндеттері	Баланың танымдық мүмкіндіктерін оқу және жазу арқылы дамыту; оқу, жазу, қарым-қатынастар құру мәдениетін, оқу үрдісіндегі талдау және жинақтау дағдыларын қалыптастыру.
Іске асыру тетіктері	Топта және «Мен әлемді танудамын», «Тірі кітап» кітап оқуды сүйушілер клубы, секцияларда жұмыс жасай отырып оқи алу, өз пікірін айта білу, басқаларды тыңдай және есіте алу; «Ақ желкен», «Мөлдір бұлақ», «Темір қазық», «Экоәлем», «Соқпақ» қазақстандық балаларға арналған газет пен журналдарға шолу.
Аяқтау түрі	«Мен Алдармын, Алдармын...»; «Ертегі кейіпкерін танышы!» атты викториналар, ойындар, байқаулар; «Анау өткен заманда...» атты қиялшылдар мен ертегі құрастырушылардың танымдық-көңіл көтеруші ойындары; оқырмандардың «Қызықты кітаптардың ғажайып әлемі», «Атамның ертегілері», «Әлемді таны: табиғат жайлы бес кітап» бенефисі; сүйікті кітаптар суреттерінің көрсетілімі.

Жобалау қызметі – ол оқу-танымдық, шығармашылық немесе ойындық, жалпы нәтижеге жетуге бағытталған, жалпы мақсаты, үйлестірілген әдістері мен амалдары бар бірлескен қызмет.

Жобалау қызметінің міндетті шарты – қызметтің аяқталған өнімі, жобалау кезеңдері (тұжырымдама жасау, жобаның мақсаты мен міндеттерін, қолжетімді және тиімді қорын анықтау, қызметті ұйымдастыру жоспары мен бағдарламасын құру), жобаны жүзеге асыру, әдістемелерді таңдау ұстанымдарын бөліп алу, күтілетін нәтижелерді анықтау, қажетті ресурстарды іріктеу, ойға сіңіру мен рефлексия жайлы алдын-ала қалыптастырылған көзқарастарының болуында.

Жобалау әдісі – мәселені шешудегі жекешеленген, жұптасқан және топтасқан түрдегі өзіндік жұмыс, ол бір жағынан, оқытудың сан түрлі әдістері мен амалдар жиынтығын қолдануды, ал екіншісінен – білім мен білікті іс жүзінде кіріктіруді алдын-ала ескеруге бағытталады.

Орындалған жұмыстардың нәтижелері айтарлықтай болуы тиіс, демек, ол теориялық мәселе болса, онда шешімі нақты; ал практикалық болса – онда нақты, шынайы өмірде қолданысқа даяр нәтиже.

Бос уақыттағы мәдени қызмет бағдарламасы

Педагогикалық мақсаттылығы:

Балалардың жазғы демалысындағы бірден-бір атқаратын қызметі бос уақытты мәдени ұйымдастыру жұмысы болып табылады. Баланың бос уақытындағы қарым-қатынасқа жағдай жасау арқылы баланың тұлғалық болмысы: ақпараттармен алмасу, білімділік тәжірибемен алмасу, дағдыландыру, бағалау, саралау, ойлау, қызметтің нәтижелері; жалпы қызығушылықтың негізіндегі құрылымдар мен үрдістердегі ресми емес қоғамдық үрдістерге қатысуда; жекелеген және топтық ынталандыруды сирек болса да оны жүзеге асыруға болады.

Мақсаты – жалпы мәдени оқуды дамыту үшін жағдай жасауға, олардың жекелеген шығармашылығын жетілдіру, «Мен» деген тұжырымның жағымды жақтарын қалыптастыру.

Міндеттері:

- балалардың әлеуметтік белсенділігін дамыту;
- олардың қолынан келетін ісінің жүзеге асыруына мүмкіндік беру дағдыларын жетілдіруге және оның өз шығармашылығын әр қырынан жүзеге асыруына мүмкіндіктер туғызу;
- әлеуметтік бейімділікке қабілеттендіру.

Күтілетін нәтижелер:

- баланың жас ерекшелігіне орай балалардың бос уақытының құндылығын, тұлғалық өзін-өзі жүзеге асырудың және жетілдіру үшін мағынасын түбегейлі ойлау;

- бос уақытта олардың қабілеттерін жүзеге асыру мен олардың шешу жолдарының мүмкіндігін олардың өз қолдарымен шешуге болатынын ұғындыру;

- бос уақытты өткізудің түрлері мен қолданудың болмысын жағдайға байланысты өзгертуге болатынын ұғындыру;

- бос уақытты түрліше өткізу мен мазмұнды ұйымдастырудың дағдыларын балалардың тәжірибесінде қолдануға оларды бағыттау;

- көзбен көру мәдениетінің негізінде, қарым-қатынас құралдарының басты қажеттіліктерін балаларға игерту;

- қатарластары мен ересектермен өзара қарым-қатынастағы мәдени байланыстың қажеттілігінің салмағын арттыру;

- балалардың қатысуымен өтетін бос уақыттағы лагерьдегі, топтағы көпшілік шаралардың негізіндегі хал-ахуалды меңгерту;

- (жазғы лагерь өміріндегі экспедициялық, көп күндік жорыққа бірлесу жағдайында) тұрмыстық мәдениеттің негіздерін меңгеру.

Бос уақыттағы мәдени қызмет жалпы лагерьдегі және топтағы іс шаралардан (суретшілердің, жас ақындардың шығармашылық байқаулары, айтыстар, суретті плакаттарды дайындау жарысы, театрланған ойын ойнау бағдарламаларынан) құралады.

Әр түрлі бағыттағы іс-шараларды дайындауда меңгерген жаңа білімдері (викториналар, байқаулар) баланың дүниетанымын байытады, өз кезегінде ұжымның құрамындағы әр баланың жеке басындағы өзгерістер байқалады.

Бос уақыттағы мәдени қызметтің құрамына: көңіл көтеру, демалыс, өз білімін арттыру, шығармашылық, қарым-қатынастар енеді. Бос уақыттағы мәдени қызметті ұйымдастырудың вариативті және интегративті қызметі кеңінен орын алған: бұл қызметтің түрі жекелеген сияқты ұжымдықта да үйлесімді; оның негізінде тұлғаның белсенділігі, бағыттарды таңдауы, нұсқаларды қарым-қатынастық жағдайда жүзеге асыру мақсаты, көңіл көтеру, демалыс, шығармашылық болады. Мұның бәрі қоғамдық-пайдалы іске бағытталған және танымдық мінезге тән құбылыс.

Бос уақыт қызметінің негізгі әдістемесі: ойындар және ойын жаттығулары, театрланған шаралар, айтыс-жарыстар, теңестірілген-рухани байланыс, тәрбиелік мәні бар әрекеттер, суырып салушылық.

Ойынның әдістері мен ойын жаттығулары. Ойын – балалар үшін дербес және заңдылық әрекет, олар үшін қызметтің ең маңызды түрі, бәріне және бәрімен бірдей тең болатын іс.

Ойын, бала үшін ертегі, мультфильм сияқты, баланың өмірінде күнделікті жиі-жиі қайталанатын оның бейне бір жаттықтырушысы іспетті. Ойын балаға жақын әрі таныс тәрбиеші, ойын арқылы бала өзінің қызығушылығын, болмысын айқын көрсете алатын құбылмалы құрал.

Бала ойын арқылы қатарластарының арасында өз таңдауын жасай алады, өзіне жағатын немесе жақпайтын құбылысын жылдам ажырата алады. Ойын баланың білімін, зияттылығын, күш-жігерін анықтайды. Ойын арқылы бала өзінің ұйымдастырушылық қабілетінің деңгейін көрсете алады. Ойын баланың күш-қуатын анықтайды: ептілік, күш, төзім, өзіндік үйлесімділігінің қабілетін көрсетеді.

Театрланған әдіс. Баланың бос уақытындағы рөлдік ойындардың көптеген және шексіз әлеуметтілігін көруге болады. Балалардың ресми емес қарым-қатынастағы көңілді отырыс тәріздес болуы мүмкін: «көгілдір алау», «теңіздегі топтық каюта»; «театрланған қонақ үйі»; ұлттық тағамдар асханасы; туған күн иелерінің той кеші; әдептілік күні, «достардың құшағында».

Театрланған әдіс түрлі костюмдерді, ерекше сөздерді қолдану арқылы жүзеге асырылады. Театрланған әдіс түрлі балаларды түрлі жағдайда бір-бірімен жақын танысуға, жақын араласуға бейімдейді.

Жарыстыру әдісі. Баланың нағыз артықшылығы осы жарыста. Жарыс баланың шығармашылық ішкі күшін бұрап тұратын «серпігіш», оның іздену ынтасын, жеңіске жетуге деген ұмтылысын айқындайтын тылсым күш. Жарыс баланың рухани қулықтылығынан басқа барлық шығармашылық болмысын қоздыратын күш.

Рухани байланысты теңестіру әдісі. Бұл әдіс ересектердің іс-әрекетінің, қызметінің негізіндегі басқалармен бірлескен, бәрімен «теңескен» деген мағынаны ұғындырады. Педагогтер мен балалар – адамгершілік, жариялылық қарым-қатынастарға негізделген шығармашылық бірлестіктер мен клубтардың тең құқылы мүшелері.

Іс-әрекетте тәрбие беру әдісі, өзін-өзі жүзеге асырудың барысында өмірдің ағымына қарай сенім білдіру, көңіліне кір түсетіндей сенімсіз болу немесе табысты ұйымдастыру, жұмыс барысында өзін-өзі жүзеге асыру, т.б. болады.

Суырып салма әдісі. «Импровизация» ағылшын тілінің «Импрум» сөзінен шыққан – өзін-өзі тексеру, жақсарту, жетілдіру деген мағынаны береді. Барлық баланың бойынан суырып салу әдісін көруге болады, баланың өмірі суырып салушылыққа толы. Оның суырып салушылық құлқында қимыл-әрекеттер басым болады. Сондықтан да балалар біреудің ықпалына тез көндіреді. Сананың түрлі ырғақтығынан бала бір ықпалдан келесі бір ықпалға тез беріледі. Нәтижесінде қолданылып жүрген әдіс осы әрекетке өзіндік әрі үйреншікті әсерін тигізеді.

Суырып салушылық – бұл алдын-ала дайындалған немесе әдейі ойлап тауып тәжірибеде, шығармашылықта қолданған қимылдың қызметі емес. Суырып салушылықтың қоры авторлық бастаманың басты белгілеріне ұқсас.

Осы орайда ұжымдық-еңбек ету сияқты қызметтің түрлері: (өзара қарым-қатынас) іспетті ұйымдастыру әдісі; (әңгімелер, дәрістер) іспетті саяси-қоғамдық әдісі; (бала қоршаған ортаны білу керек) іспетті танымдық әдіс; (еңбек етуге дағдыландыру) іспетті еңбек әдісі, (сурет салу, безендіру) іспетті көркемөнер әдісі; (жаттығулар жасау, «Көңілді старт» футбол ойнау) іспетті спорттық әдістер кеңінен тараған.

Балалардың маусымдық демалыс лагерьлерінде бос уақытта ұзақ қолдануға болатын бағдарламаларды кеңінен қолдануға болады, лагерь ауысымындағы тақырыптардың негізі, осы жалпы лагерьлік көпшілік мерекелер де, барлық балалар ұжымдарының қызметтерінің бәрі ойындардың түрлерінен құрылған.

Балалармен өтетін көпшілік шаралардың негізгі ұстанымы: ақпараттардың көптігі, сезімталдығы, бұқаралығы, белсенділігі, дербестігі, кешенділігі, жекелеген ықпалы, орын басқыштығы мен ізденгіштігі арқылы баланың мәдени құндылығын, бос уақытағы тәрбие берудегі мәдени қызметтің әртүрлілігі мен вариативтілігін, өзара әлеуметтік тәжірибеге сүйендіріп қалыптастыру, бала мен жетекшінің арасындағы қарым-қатынасты нығайту.

Бейінді лагерьлердегі жұмысты жоспарлау әдістемесі

Тәлімгердің жұмысы – шығармашылықты үдеріс, алдын ала болжанбайтын әр түрлі жоспарлы, - жасөспірімнің тұлғалығына жеке педагогикалық тұрғыдан әсер ететін жүз баланың ұжымдық қызметін ұйымдастырудан, концерттің жүргізушілерінен спорттық төрешіге дейін немесе қысқа әңгімеден психологиялық талдау жасау. Жақсы жоспар – ойластырылған жетістіктің қайырымды жартысы. Сондықтан тәжірибелі тәлімгер өзінің қызметін жоспарлау мен оған сеніп тапсырылған жасақтағы балалардың қызметін жоспарлауға көп көңіл бөледі.

Лагерьдегі жұмысты дайындаудың жағдайымен танысу барысында, құқығы және міндеттері, күтілетін қиындықтар, типтік әрекеттегі мәселелерді шешу қабілеттері, тәлімгердің жұмыс әдістері мен түрлерінің көмегімен тәлімгер өзінің жұмыс қызметін жоспарлауға кіріседі. Мұны тәлімгер лагерьге барғанға дейін ұсынымдарды жетекке алып жасап – жұмыс келешегінің негізінде – жұмысты жоспарлайды.

Балалардың сауықтыру және бейінді лагерьінің мақсатты қызметі мен мазмұнына, тәрбиелеуге деген кешенді тәсілдерді қамтамасыз ету әдісі - сауатты құрылған жоспар болып табылады.

Жасақ тәлімгері өзінің қызметін жоспарлауды өз жасағының, лагерьдің, педагогикалық ұжымның нақты жағдайларынан, мүмкіндіктерінен, дәстүрінен бастайды.

Тәрбие жұмысының жоспары – бұл:

- жасақ қызметінің негізі;
- жасақтың тәрбиелік жұмысының аясында алға қойған мақсатты шешудің нақты жолдары;
- өз қызметінің уақытша шекарасы мен көлемі, тәртібін анықтайтын тәлімгер қызметінің мазмұнды бағыттары.

Тәрбие жұмысының жоспары – бұл лагерьдегі балалардың демалысы мен сауықтырылуына, тәрбиеленуіне ықпалдасатын жағдайларды құру бойынша тәлімгердің қызмет жоспары.

Ол жасақ тәлімгерінің тәрбиелік жұмысының сапасын арттыратын әдіс қызметін атқарады, сол себепті жоспар мағынасы бойынша терең, мазмұны бойынша нақты және қысқа да нұсқалы болуы керек. Тәлімгер жоспарға сәйкес қарым-қатынастың тиімділігімен, психологиялық, физикалық және әлеуметтік денсаулығымен байланысты балалардың жеке мәселелерін шешуге көмек көрсетеді.

Сонымен бірге, жасақ тәлімгерінің қызметінің жұмыс жоспары жасақтағы тәрбиелік жұмыстарды ұйымдастыруды өңдейтін және функционалдық міндеттерін атқарғанын дәлелдейтін нормативтік құқықтық құжат болып табылады.

Жоспар алға қойған мақсатқа жетудегі болашақ жұмыстың мақсатын, жасақ қызметінің жүйесін, сауықтыру және оқу-тәрбиелеудің негізгі міндеттерін шешу бойынша нақты жұмыс нысандарын көрсетуі қажет. Жоспарды орындау нақтылығы лагерь ауысымының дамыту логикасын есепке ала отырып белгіленгенді жүзеге асыру мерзімін, сондай-ақ нақты жұмысты орындаудағы жауаптыларды анықтаумен түсіндіріледі.

Жоспар жақын, орта және болашақ мәліметтеріне үйлесе негізделуі керек.

Жоспарлау барысында тәрбиеге деген жүйелік тәсілдер қағидатын және басқару қағидатын сақтаған маңызды. Басқару қағидаты ылғи да кері байланыстың болуын, тәрбиелік әсердің нәтижесін бақылауды талап етеді. Тәрбиелік жұмыстың тиімді талдауы бойынша педагогикалық қызметті түзету мүмкіндігін көре білген маңызды.

Тәрбиелік жұмысты жоспарлау – бұл жасақтағы өмір қызметі және тәрбиелік үдерісті ұйымдастыру әдістері мен мазмұнын, мақсатын анықтаудағы тәлімгер мен тәрбиеленушілердің бірлесе атқарған қызмет үдерісі.

Жоспарлаудың негізгі міндеттеріне жататындар:

бағыттаушы, жоспарлау үдерісіндегі педагогикалық қызмет саласын, мақсаты мен мазмұнын, оның пәнін, нақты бағыттары мен түрлерін анықтаумен байланысты;

болжаушы – жоспарды құру барысында педагогикалық ой жүзеге асады, алдағы ауысымға жасақтың өмір қызметінің негіздері модельденеді;

үйлестіруші немесе ұйымдастырушы, тәлімгерге жоспарлау барысында дәлелдемелі және рационалды қызметтер арқылы алға қойған мақсат пен міндеттерге сәйкес алдағы қызметтің мазмұны мен бағыттары туралы анық көріністі алуға мүмкіндік береді;

бақылаушы міндет тәлімгер жоспар арқылы мақсатқа жету үшін өзінің қадамын көруге мүмкіндік береді;

жаңғырту міндеті жоспар бойынша мерзімі өтіп кетсе де орындалатын жұмыстың көлемі мен мазмұнын қайта қалпына келтіруге мүмкіндік береді.

Тәлімгердің жоспары келесі ***талаптарға*** жауап беруі керек екенін естен шығармаңыз:

- анықталған педагогикалық нәтиженің жетістігіне жету үшін жоспардың бағытталуы (тұлғаның қабілетін қалыптастырудағы әлеуметтік тапсырыстың көрінісі);

- балалардың қажеттіліктері мен қызығушылықтарын, жас ерекшеліктерін есепке алу;

- тәрбиелік қызмет әдістерінің, нысандарының, мазмұнының әртүрлілігі;

- тәлімгерлер мен тәрбиеленушілерге арналған жоспардың күш жігерлігі мен шынайлығы (педагогикалық нәтижеде анықталған жетістікке бағытталған жоспары бойынша (тұлғаның сапасын қалыптастырудың әлеуметтік тапсырыстың бейнесі);

- балалардың қажеттілігі мен қызығушылығын есепке алу;

- қызметтің түрлерін тандаудағы сабақтастықтың бірізділігі, жүйелілігі;

- (қызметтің түрлері, мерзімі бойынша) балалар мен тәлімгер үшін жоспардың шынайлығы мен төзімділігі;

Жоспарды құру бойынша барлық практикалық жұмыс бірнеше кезеңдерді басынан өткізеді:

1-кезең. *Жоспарды құру бойынша іс-әрекеттер ретін және мерзімін анықтау.* Жоспарды құру барысында аталған үдерістегі жасақ тәрбиеленушісінің қатысу тәсілі мен нысандарын анықтау қажет.

2-кезең. *Жасақтың бейнесін және оның мүшелерінің үдерісін модельдеу.* Модельдеу үдерісі жазғы сауықтыру компаниясының саналы түрдегі жалпы мақсатынан, жас ерекшелікті ескере отырып ауысымға тәрбиелік міндеттерді, жасақтағы балалардың жалпы даму деңгейін, тәлімгердің жеке кәсіби педагогикалық ұстанамын, мақсатты жүзеге асыруда негізгі әдістерді анықтаудан басталады. Модельдерді құру барысында:

- жасақтың өмір қызметі мен тәрбиеленушілердің үлгілі бейнесін, оның ішінде қызметті, қарым-қатынас құруды модельдейміз;

- бірлескен қызметтің басым түрін анықтаймыз;

- жасақта балалардың қарым-қатынасын жетілдірудің әдістері мен нысанын, жолдарын ойластырамыз.

3-кезең. *Ұжымдық жоспарлау.* Жасақтың өмір қызметін жоспарлауға тек қана тәлімгерлер емес, сонымен бірге тәрбиеленушілер де қатысады. Жұмысты іздеу екі деңгейде өткізіледі: жалпы лагерлік жұмыстар, жасақ жұмыстары. Өзін-өзі басқару органының қызметіне сүйене отырып тәлімгер жоспар құрады.

4-кезең. *Жұмыс жоспарын – құжатты рәсімдеу.* Тәрбиелік қызметті жоспарлаумен бірге тәлімгер мақсат, балаларды тәрбиелеудегі нысан мен әдістерді анықтап, құрастырылып жатқан құжаттың – ауысымға арналған жұмыс жоспар мазмұнының ұтымды нұсқасын табады.

Ресей Федерациясының атақты педагогі Л.В. Воронкованың оқу құралында **жоспардың** төмендегі **нысандары** ұсынылған:

- жасаққа мінездеме;
- тәрбиелік қызметтің мақсаты мен міндеттері;
- жасақтың өмір сүру қызметінің мазмұны;
- тәрбиеленушілермен жеке, дара жұмыс жасау;
- ата-аналармен жұмыс;
- жасақтағы тәрбиелік жұмыстың талдауы.

Жасақ тәлімгерінің жұмыс жоспары

Қызметтің бағыттары	Міндеттері	Мазмұны	Нысаны	Нәтижесі
1. Балалар ұжымының қызметін ұйымдастыру				
2. Өзін-өзі басқару органының қызметін ұйымдастыру				
3. Диагностикалау				
4. Тәрбиеленушілермен жеке, дара жұмыс				
5. Ата-аналармен жұмыс				
6. Қызмет нәтижесінің талдауы				
7. Шеберлікті арттыру				

Балалар ұжымының жұмыс жоспары

№ р/с	Қызметтің мазмұны	Мерзімі	Жауаптылар
1.	Жалпылагерлік жұмыстар		
2.	Жасақ кеңесінің жұмысы		
3.	Жасақтың жалпы жұмыстары		

Жасақтың жұмыс жоспары

№ р/с	Тәрбиелік жұмыс	Өткізу орны	Қатысушылар	Жауаптылар	Орындалғаны туралы жазба
1.					
2.					

Жасақ тәлімгерінің қызметтік жұмыс жоспары – бұл, бір жағынан функционалдық міндеттерін атқарғандығын дәлелдейтін нормативтік құқықтық құжат, ал екінші жағынан – жасақтағы тәрбиелік жұмысты ұйымдастыру моделі. Жоспар мынаны көрсетуі қажет:

- келешек қызметтің мақсаты;
- алға қойған мақсатқа жетуге бағытталған жасақтың қимыл-қозғалыс жүйесі;
- лагерь ауысымын дамыту логикасын ескере отырып белгіленген нақты мерзімдерді жүзеге асыру;
- нақты жұмысты орындауда жауаптылар.

Жоспардың нысаны: жасаққа мінездеме; тәрбиелік қызметтің мақсаты мен міндеттері; жасақтың өмір сүру қызметінің мазмұны; тәрбиешілермен жеке, дара жұмыс; ата-аналармен жұмыс; жасақтағы тәрбиелік жұмыстың талдауы.

Жоспарға қойылатын негізгі педагогикалық талаптар:

- лагерьдің мақсаты мен міндеттеріне сәйкестігі;
- балалардың қызығушылығын, жас ерекшеліктерін есепке алу;
- жұмыс тәсілдері мен нысандарын, қызмет түрін күрделендіру кезегі мен әртүрлілігі;
- қызмет түрін таңдаудағы сабақтастық, жүйелілік;
- қызмет түрі мен мерзімі бойынша нақтылық.

Жоспар – тәлімгердің тәрбиелік қызметінің жүйесі көрсетілген құжат, стратегия және тактика. Бұл тәрбиелік жұмыс өткізілетін, баланың тұлғалығын және балалар ұжымын дамыту жобасы.

Өзінің жұмысын жоспарлаушы тәлімгерге кеңес:

- лагерьдің бағдарламасымен танысыңыз;
- ауысымның келешек жұмысының мақсаттары мен міндеттерін анықтаңыз;
- балалардың жас ерекшелігінен күтілетін нәтижеге баса назар аударып олардың жас ерекшелігін оқып біліңіз;
- өз жұмысында қалай қолдануға болатын лагерьдің мүмкіндігін меңгеріңіз;
- өзіңіз игерген әдістерді, нысандарды, тәсілдерді таңдап алыңыз;
- лагерьдің бар мүмкіндігін ескере отырып ауысымның моделін жасаңыз;
- жасақ ішінде шығармашылық кеңістікті қалай құруды ойластырыңыз;

- балалардың қызығушылығын ескеріңіз.

Төмендегі берілгендер жоспарлау үшін шығыс мәліметтері болуы мүмкін:

- лагерьдің өмір қызметі туралы мемлекеттік, жергілікті және өңірлік құжаттар;

- жазғы мерекелерге арналған күнтізбе;

- сенің лагерьінде, ауылда, қалада, әлемде болып жатқан ағымдағы және күтілетін іс-әрекеттер;

- тәлімгердің жеке естелігінен өзінің балалық пионерлігінен күткені;

- лагерьдің дәстүрлері;

- балалар туралы ақпарат;

- балалардың күтетіні;

- ауысымның моделі.

Жоспарда балаларға арналған қызықты және дамытушы сабақтар болуы керек, бірақ жоспарды күрделіндірмеу қажет.

Жоспардың көлемі мен оның ішіндегі жұмыстардың саны маңызды еместігі есіңізде сақтаңыз. Маңыздысы мыналар: балаларды білу, оларды жақсы көру, шыдамды болу. Бұл деген тәлімгер әрдайым оларды бақылауы керек, күнделікті қарым-қатынас барысында арнайы меңгеруі керек.

Ауысымға **келешектегі** (перспектикалық) және **күнтізбелік, әрбір күнге** (таңғы – күндізгі – кешкі) үлгідегі жұмыс жоспарын құру ұсынылады. Осындай жоспарларды тәрбие жұмысы бойынша лагерь директорының орынбасары, лагерьдің педагогикалық ұжымы, жасағы құрастырады.

Тәрбие жұмысы бойынша директордың орынбасарының ұстанымы оны тек алға қарауға, барлық жасақтардың ертеңгі күнін, үйірмелерді, іс-шараларды жоспарлауды, уақытша балалар ұжымын дамыту тактикасы мен стратегиясын анықтауды міндеттейді.

Ауысымға арналған жоспар – бұл барлық педагогикалық ұжымның барлығы ат салыса қатысатын жұмыстарды ұйымдастыру және өткізуді қарастыратын құжат.

Келешектегі (перспективалық) жоспар жазғы кезеңге құрастырылады. Ол өзіне мынаны қосады: лагерьдің мақсаты мен міндеттері, техникалық және материалдық базасының жағдайы, әр ауысымның ерекшелігі, ересектер мен балалар ұжымын, жоспарланатын іс-шараларды, үйірмелер жұмысының жоспарларын.

Күнтізбелік (календарлық) жоспар келешектегі жоспарды нақтыландырады және толықтырады. Күнтізбелік жоспарды балалармен бірге тәлімгер ауысымға құрастырады. Жұмыстың үздік жоспары – балалардың айтуымен мақұлданған жоспар. Тәлімгер балалардың

демалыс нысанына таңдау жасау, олардың территориясында өткізу, сонымен бірге педагогикалық мақсатты қызметті ұйымдастыруы керек.

Балалардың сауықтыру және бейінді лагерьдің өмір сүру ерекшелігі жоспарлауда ауысымның негізгі үш кезеңін ескеру қажеттілігін көрсетеді: ұйымдастырушылық, негізгі және қорытынды, олардың әрқайсысының өзіндік ерекшеліктері, педагогикалық міндеттері, жұмыс әдістері мен нысандары бар.

Лагерьлік ауысымды жоспарлау үшін **тор-жоспарды** қолданған дұрыс. Тор-жоспар барлық кезеңнің мазмұнын қамтиды. Тор-жоспар лагерьге келер алдында немесе жылжымалы семинар кезінде дайындалады. Тор-жоспарға кезең бойынша мыналар енгізіледі: келу күні, кері қайту күні, моңшаға бару, ата-аналар күні; балалар лагеріндегі балалар үшін дәстүрлі мерекелер; кезекшілер күні; содан кейін барып – олардың кезеңдігі ескеріліп топтық іс-шаралар жоспарланады.

Тор - жоспар

Дүйсенбі	Сейсенбі	Сәрсенб	Бейсенбі	Жұма	Сенбі	Жексенбі
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28

Күні бойғы жоспарлау өзіне тәрбие, сауықтыру, демалыс пен спортқа бөлінген уақытты есепке ала отырып таңғы ас, түстік пен кешкі астан кейінгі жұмыстарды қосады.

Осылайша, лагерьдің педагогикалық ұжымының әрбір мүшесінің бір күнге арналған өзіндік жұмыс жоспары болады. Тәлімгерлер, үйірмелер жетекшілері, дене шынықтырушылар ол жоспарда кез келген жұмыстың әдісі мен нысанын, нәтижесін және жасақпен, топпен немесе баламен жеке жұмыс жасау кезегін қарастырады.

Топта ойындарды ұйымдастыру әдістемесі

Көз алдыңызға бейінді лагерь мен жазғы сауықтыру лагерінің ойынсыз, ойын-сауықсыз болуын елестетіп көріңізші, бұл мүмкін емес қой.

Бала әр жаста ойынды әр түрлі қырынан көреді және оған көп көңіл аударады. Балалар сауықтыру лагерьлерінің тәжірибесі мерекелерді ұйымдастыруда ойын нысандарын орманда, алаңда, шомылу уақытында қимыл-қозғалыс ойындарын қолдану арқылы балалардың көңіл-күйін көтеріп, шиеліністің алдын алады, балалардың тарапынан болатын теріс әрекеттердің саны азаяды деп көрсетеді.

Ойынды дұрыс ұйымдастыру, «қою» үшін тәлімгерде сәйкес дайындық болу керек және ол ылғи да ойынның не екенін білуі қажет.

Ойын өзін-өзі тану, ойын-сауық, демалыс, физикалық даму мен жалпы әлеуметтік тәрбиенің, спорттың әдісі болуы мүмкін.

Ойын – өте жоғарғы эмоционалдық қызмет, сол себепті балалармен тәрбиелік жұмыстарда үлкен құндылықты алып жүреді.

Ойын – балалар мен жасөспірімдерді тәрбиелеудегі пайдалы әдістің бірі. Ол үнемі мақсатқа бағытталған және ынталандырылған қызмет пен көптеген мақсатты қойылымдармен суреттеледі. Ойын қызметі әсіресе балалар жасындағы еңбекпен көп ұқсас болып келеді. Бірақ ойын үдерісінде адам өмірдегі қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін материалдық құндылықтарды құрмайды. Балалар ойынды жақсы көреді және оны ойнағысы келеді, сол себепті тәлімгер әр түрлі ойындарды өткізу әдістемесін жетік білуі керек.

Ойынды өткізбестен бұрын тәлімгер нені ойнататыны туралы жоспар құруы қажет. Ойын барысын алдын ала ойластырып, өткізу орнын, уақытын, қажетті құралдарды, қатысушылар мен көмекшілерді анықтап алыңыз. Қатысушылардың санын, жасы мен жынысын ескеріңіз. Қайта-қайта жаңа ойындарды ойнатуға асықпаңыз: аптасына 2-3 жаңа ойын жеткілікті. Қарапайым, бірақ қызықты ойындардан бастаңыз.

Тәлімгер әрдайым өзімен бірге ойындардың «шпаргалкасын» алып жүруі қажет, керек жағдайда (жоспарға өзгеріс енгізілгенде, бос уақыт және т.б. пайда болғанда) балаларға жаңа ойынды ұсыну үшін қажет. Ұйымдастырушыға өзімен бірге ойын жинақтарын алып жүру артық етпейді. Оны сатып алуға немесе өзінің құрастыруына болады. Кейбір ойындарды көп уақыт ойнамаса, ұмытылады.

Өзі үшін карточкаларда жазылған ойындардың ойын жинағын құрған ыңғайлы. (Мұндай ойын жинағын өзімен бірге жұмыс үшін алып жүруге болады). Егер тәлімгер ойын жинағын тек толтырып қана қоймай, оған жазылған ойындарға ескертулерді жазып отырса, мүмкіндігінше кейбір өзгертулер мен ескі ойындардың негізінде жаңа ойындарды құрса, онда тәлімгердің өзіне де жұмыс жасауы үшін ыңғайлы болады.

Балаларға жаңа ойынды ұсына отырып, оны түсіндіру керек. Мұны шеңбердің ортасында емес, сөйлеп тұрған адамның артында тыңдаушылардың жартысы қалып қоймайтындай сол шеңбердің жиегінде тұрып түсіндірген дұрыс.

Ойынды түсіндіру кезегі төмендегідей ұсынылады:

- ойынның аты және оған кішкене мінездеме беру (мысалы: бұл ойында тек жүгіру жылдамдығы ғана қажет емес, сонымен бірге нағыз тыңшы ретінде де бақылаушылық қажет);

- ойыншылардың рөлдері, кері қозғалысы қандай;

- ойыншылардың ұмтылатын ойынның барысы мен мақсаты;
- ойын немен аяқталады;
- барлығы ойынды мұқият жаттап алулары үшін нақты жинақталған ойынды түсіндіру соңындағы ережелер.

Ойынның болашақ қатысушыларынан барлығына түсінікті ме деп сұраңыз, қажет болған жағдайда ойынның кейбір әдістерін көрсетіңіз, ойынның басталуы мен аяқталуындағы берілетін белгілер туралы келісіп алыңыздар (ысқыру, сөздік команда, қолмен немесе жалаушамен белгі беру, музыкалық сүйемелдеудің басы немесе тоқтатылуы және т.б.).

Көп ойындарда қажет болатын **ойынды бастаушыны** кейбір әдістер арқылы таңдап алуға болады: ойнаушылардың біреуін өз қалауы бойынша; көпшіліктің таңдауы бойынша; жетекшінің тағайындауы бойынша; жеребе немесе санақ бойынша; алдыңғы ойынның қорытындысы бойынша (алдыңғы ойында жеңімпаз болған немесе керісінше ұтылып қалған баланың келесі ойында бастаушы болатыны туралы алдын ала келісіп алған болсаңыз). Кейде барлығы кезек бойынша ойын бастаушысы болады. Кейбір ойындарда қандай да бір өнер түрінен алдын ала сайыстар өткізіледі (таяқты алысқа лақтыру, тасты – мақсатты жерге лақтыру, сұраққа жауап және т.б.), және сол сайыста ерекшеленген бала ойынның бастаушысы болады.

Топтық (командалық) ойындар үшін қатысушыларды команда бойынша бөлу керек (спорттық ойындардағыдай команданың ылғи ойнайтын құрамасы болмаса). Көбінесе балалар өздері командаға бөлінеді, бірақ кей жағдайда топ басшысына ойыншыларды таңдап алу құқығы беріледі (бірінші екіншісін, екіншісі – үшіншісін және т.б. таңдайды, кезек саны бір топтан екінші топқа ауысып отырады). Топқа (командаға) бөлудің басқа да әдісі бар: кесілген ашық хатты жабыстыру, зодиак белгілері, үлестірілген карточкалардың түстері бойынша біріктіру және т.б.

Егер ойыншылар бір-бірін жақсы білмесе, онда оларды жетекші өзінің қалауы бойынша немесе ойыншыларды «бір-екі-үш...» санағы бойынша бөледі. Соңғы тәсіл өте жылдам өткізіледі, бірақ командалардың тең болмауына әкеп соғуы мүмкін.

Топтың капитаның, төрешілер мен көмекшілерді балалар өздері таңдайды немесе жетекшінің қалауы бойынша тағайындалады.

Ойынды өткізуге дайын тәлімгер немесе балалардың біреуі **ойынның ұйымдастырушысы** бола алады, сондай-ақ ойынды ұйымдастыруға басқа көмекшілерді де жұмылдыруға болады. Осындай жағдайларда тәлімгер қатысушы немесе ойынды бақылаушысы ғана бола алады және кей жағдайларда ғана ойынның барысына араласады. Сайыстық ойындарда, әсіресе егер төрешілік басқаларында жоқ біліктілікті талап еткен жағдайда жетекші өзіне төрешінің рөлін алатын

жағдайлар аз емес.

Балалардың біреуі төреші бола алады немесе тәлімгердің өзі ойынның ұзақтылығын бақылап және ойыншыларды ойынның бірінші айналымы қашан бітеді, ойынның аяқталуына 1-2 минут қалғанда ескертіп отыруы керек. Бірақ көптеген қозғалыс ойындарының ұзақтылығы анықталмайды, себебі ойынды бастаушы рөлі бір ойыншыдан екіншісіне үздіксіз ауысып отырады (салкалар, тығылмақ, лапталар, тығылмаш және т.б.). Мұндай жағдайда ұйымдастырушының өзі ойыншылардың көңіл-күйін мұқият бақылап, қай жерінде ойынды тоқтату керектігін шешуі керек. Ойыншылардың ойынға қанбай тұрған мезетте, бірақ шаршағандары байқалған жағдайда тоқтатқан дұрыс. Сонымен бірге ойынды тоқтататын уақытты, мысалы ойынды бастаушылардың орны ауысқан жағдайды тосу қажет.

Ұйымдастырылған **ойынның аяқталуына** бірнеше минутты қарастыру керек: қорытындысын шығару, педагогикалық қарым-қатынастағы қажетті ескертулер мен түсіндірулер, ойын алаңын, құралдарды, ойынға қатысушылардың түр-әлпетін (келбетін) қалпына келтіру, ойын барысында пайда болған әсерді түсіру, онсыз басқа сабақтарға ауысу қиынға соғады. Мүмкіндігінше ойынды талдау (анализдеу) керек, оның барысында ойынға қатысушы барлық ұжымның және кейбір ойыншылардың жетістіктері мен кемшіліктері ұжым түрінде талқыланады. Бірінші кезекте алдағы ойында тіреу болатын барлық жақсы тұстарды айтқан дұрыс. Талқыланудың жалпы түсі сабырлы, жаңа жетістіктерге сергектік пен сенім қондыратындай болуы керек.

Тәлімгердің міндеті анау-мынау ойындарды дұрыс өткізумен шектелмейді, бірақ өзіне өз беттерімен ұйымдастыратын ойындарды дұрыс өткізуге тәрбиеленушілерді дайындауды қосады.

«Қарсыластың» алдында кез-келген бағамен алынған жеңіс ойынның басты мақсаты емес екенін, бір-бірімен қарым-қатынасқа түсу, ойынға қатысушылардың физикалық және рухани дамуында жатқанын естен шығармаңыз.

Жарыстарды ұйымдастыру әдістемесі

Балалар жарысқанды жақсы көреді және осы жарыстарда ашу шақыруға тез барғыш болады. Оларға өз достарымен және құрдастарымен жарысқа түсу, өз күштерін жұмсау, содан марапаттар, ұтыстар, сыйлықтарды алған ұнайды.

Өзін-өзі тануға қажеттілігі – жасөспірімдердің жүріс-тұрысындағы ең басты қозғалыс мотивтерінің бірі. Және бұл жердегі жарыс – осы қажеттілікті қанағаттандырудың табиғи әдісі. Сайыстар, спорттық

ойындар, мүмкін болатын барлық байқаулар – балалықтың табиғатына тән, балалардың көп шұғылданатын қызмет негізі.

Сонымен бірге жарыстардың балаға, бала ұжымына кейде пайда емес, оның орнына кері тұсын да алып келетін мысалдардың аз еместігін тәлімгер, педагогтің де мойындамауы мүмкін емес. Осындай жағдайда жарыс жұмылдырудың негізі секілді емес, ұйымдастырмайтын, реніш, жеңімпазға қатысты қызғаншақтық пен көре алмаушылық, ашудың жиналу серіппесі ретінде суреттеледі.

Тәлімгер-практиктер өзінің педагогикалық қызметінде даналығы жоқ «Жарыстың бар болғаны – бұл ылғи да жақсы, оның жоқтығы – бұл ылғи да жаман» формуланы қолданса ұқсас жағдайлармен жиі кездеседі.

Сонымен бірге, жарыс әдісінің педагогикалық әдістің басқа түрі секілді өзін дұрыс қолдануда анықталған шекарасы бар. Осы шекара бұзылса ол жазаланбай қалмайды. Жарыс әдіс, өзіндік мақсат емес. Жарыс үнемі жұмыстың ынтасы болып табылады. Оның көмегімен балалардың бойында жүріс-тұрыстың (өзін ұстау) адамгершілік ынталарын қалыптастырамыз және дамытамыз. Бұл стимулды дұрыс қолданбау кері әсерін тигізуі мүмкін, себебі жұмыстың мағынасы кей жағдайда уеде берген марапаттарды және мадақтауды күтуге ауысып кетеді. Сол себепті, көрші жасақпен тазалық үшін жарысқа түскенде олардың төмен баға алғанына қуанған немесе санитарлық тексеріс кезінде Арман мен Ануар корпустың алдындағы қоқысты алып тастап, бірақ көрші территорияға «байқаусыздан» қоқысты лақтырып жіберген әрекетке қуанған қыздар мен ұлдарды тәлімгер мен педагог көз алдынан таса қылмаулары керек.

Жарыс пайда мен кері әсерін әкелген кезде оның мөлшері туралы мәселелер өзекті бола бастайды. Қандай жағдайларда оны тәрбиелік жұмыстың әдісі ретінде қолдануға, ал қандай жағдайда – қолданбауға, балалар ұжымы, бала үшін кері әсерінен арылып, тек одан пайданы іске асыратындай не істеу керек. Ол үшін әдіс ретіндегі жарыстың не екенін және оны қалай жұмыс жасайтыны туралы ажыратып алған жөн. Ғылыми әдебиеттерде барлық қызметтер мен қарым-қатынасты бірге сүйемелдеп жүретін әлеуметтік құбылыс болып анықталады. Жарыс кез-келген қызметті белсендіре алатын әлеуметтік ынта болап табылады. Ұжыммен шешім табатын, жарыстың жақсы рухы бар жерде ғана оның жағымды аспектілері туралы айтуға болады.

Егер жарысты теріс қолданса, ол басқалардың үстінен басымдылықта үнемі қажеттілікті, мақтау мен марапатты алудағы әдіс ретінде балалар үшін сондай үйреншікті нәрсеге айналып кетеді. Жарыстың өзі аса маңызды болмайды – тазалықты сақтау, әдептілік үшін күрес, жақынына көмек беру, лагерьдің барлық ауласында және корпустың айналасындағы тәртіп пен әсемділік, өзінің денсаулығын нығайту емес, оның орнына жалауша жаулап алу, бірінші орынды алу,

мадақтауға лайықты болу, сыйлық немесе сыйлық алуға деген ұмтылыс және т.б. пайда болады.

Жырыстың табиғаты мен қозғалыс механизмін ескере отырып, тәрбиелік жұмыс түрін екі топқа бөлуге болады:

- а) жарыстың қажет және тілектес тұсы,
- б) өткізуге болмайтын тұсы.

Сонымен, қай кезде жарыс қажет немесе тілектес? Жарыс бір қызмет түрінде басқа қызмет түрлерімен байланыста немесе олардан көріну керектігін естен шығармай білген жөн. Ұзаққа созылған жарыстарда тәлімгерлер міндетті түрде оған әр түрлі қысқа мерзімді нысандарды, ал жеке жарыстар ұжымдықпен үйлесуді қосуға міндетті. Ұжымдық негізгісі ретінде, ал жеке-даралық оның құрамдас бөлігі ретінде болады.

Көбінесе мынандай жарыстар көп кездеседі:

- спорттық іс-шаралар (спартакиада, қысқы және жазғы Олимпиадалық ойындар, «Қызықты бастамалар», эстафеталар, спорттың әр түрінен командалық спорттық кездесулер және т.б.);

- зияткерлік турнирлер (теледидардағы бағдарламалардың әр түрлі өзгертілген нұсқалары, мысалы, «Брейн-ринг», «Не? Қайда? Қашан?» және т.б.);

- ойын-сауықтық – танымдық іс-шаралар (КТК – көңілді тапқырлар клубы);

- шығармашылық көрмелер (суреттер, қолдан жасалған заттар, фото және т.б.);

- байқаулар.

Жоғарыда аталған жарыстардың әр нысандарының анықталған тәрбиелік мақсаты, міндеттері бар, сол себепті оларды ұйымдастыру және өткізу әдістемесі кей жағдайлармен анықталады және мынаны ескереді:

а) *балалардың жас ерекшеліктері*. Кіші жастағы балалар үшін кейбір нақты бағыттар (жұмыстар) бойынша өткізу мерзімі ұзақ емес жарыстың жүйесін қолданған дұрыс. Жоғарғы жастағы балалар үшін бірнеше қызмет түрін қамтитын жарыстың кешенді түрін қолданған жөн;

б) *балалардың тәрбиелік деңгейі, қабілеттері мен мүмкіншіліктері*;

в) *тәрбиелік қызметті жоспарлаудағы жыл мезгілі, қатысушылардың саны*.

Ал енді жарысты қай кезде **өткізбеу керектігін** қарастырып көрейік.

Біріншіден, жеке қабілеттері мен сапасына байланысты жарысқа түсушілердің теңдей емес мүмкіндіктері. Кіші топтар мен жоғарғы топтар арасында 100 метрге жүгіру жарысын өткізуге болмайды, бал

билері бойынша өткізілген жарыста әрине, кәсіби тұрғыдан айналысып жүрген жұп жеңіске жететіні сөзсіз.

Екіншіден, адамгершілікті таразыға салуға негізделген бастамаларды жарысқа салуға болмайды: мейірімділік, мәдениет – бұл мейірімділікке жатпайды. Сондай-ақ, қарапайымдылықты да жарыстыруға болмайды – аз мөлшерде, қарапайым емес.

Үшіншіден, алдын ала «жеңімпазды» анықтайтын жарыстарды өткізуге болмайды. Өйткені, топта кәсіби тұрғыдан суретті жақсы салатын тәлімгер болса, онда үздік топ бұрышына, көрме мен қабырға газетіне жарыс ұйымдастырудың қажеті жоқ, себебі басталмастан бұрын бәрі айдан анық белгілі. Және мұндай жұмыс түріне кәсіби орындаушылардың тығылып келіп қатысқаны өте жаман (демалыс күні ата-аналар келді және оны 1-1,5 сағатқа кәсіби қызметін осы жұмысқа «жұмылдырды»).

Балалар кез-келген жаста өз жұмысын бағалауды қажет етеді. Барлық түрін марапаттау тәрбиенің жағымды тұсын нығайтады, қанағаттану сезімін, жаңа табысқа жетуді, жаңа ойлар мен күш-жігерді іздеуге деген ұмтылысты оятады. Бұл жерде де сезім мөлшері маңызды. Сыйақының, төсбелгінің, мадақтама қағаздарының, сыйлықтардың, кәдесыйлардың, ашық хаттардың және т.б. аз болғаны жаман. Олар қатысушылардың өздері ала алатындай болуы керек. Сонымен бірге, наградалардың көптігінен мадақтаулардың құнсыздануына әкеп соғады. Баланың қолында 15 мақтау қағазы, 24 алғыс хат болса, онда олардың мағынасы жоғалады. Барлық жетістіктердің ішінде бала қайсысына нағыз күш-жігерін салып алдына қойған мақсатқа жету үшін аяңбаған сәттері есінен шығып та кетеді. Ұйымдастырушылар марапаттау үдерісін, марапаттау салтанатын ұйымдастыруды ұмытпағаны жөн.

Әр түрлі саладағы жарыстар баланың өзіне деген сенімін табуға көмектеседі. Тәлімгер өз қызметін жоспарлау мен талдауда әр бала ұтысқа жететіндей етіп жұмыс түрімен қарулануға ұмтылу керек.

Егер педагогикалық кеңесте ауысымға дайындықта тәлімгерлер жарыстың түр-түрін ұйымдастыруды шешсе, онда балалардың қатысуымен жақсы әсер беретін және қызмет түріне ынталандыратын ауысым ол тақырыптық ауысымдар болып табылады, себебі оның әр күні балалар үшін жаңа, қызықты, танымды болып келеді. Және келесі күні алдыңғысынан да жақсы болуы үшін балалардың өздері оны құруға, дайындауға ұмтылатын болады. Осындай ауысымдарды тақырыптық деп айтуға болады.

Шоу-бағдарламаларды ұйымдастыру және өткізу әдістемесі

Шоу-бағдарламаларды құрастыру бойынша ұйымдастыру жұмыстары бірнеше кезеңдерден тұрады:

БАСТАУ – тапсырманы алу;

1-кезең – мақсатты анықтау және міндеттерді меңгеру;

2-кезең – жұмысты қамтамасыз ету (жағдай, әдістер, орындаушылар);

3-кезең – жұмысты жоспарлау және міндеттерді бөлу;

4-кезең – оперативті (жедел түрде) жетекшілік атқару (келісу, есепке алу, бақылау жүргізу);

5-кезең – тиімділікті талдау және жұмыстың қорытындысын шығару;

МӘРЕГЕ ЖЕТУ – тапсырманы орындау туралы есептеме.

Осы кезеңдердің әрқайсысында ұйымдастырушымен анықталған іс-әрекеттер орындалады.

Ұйымдастырушы әр кезеңде не істеу керектігін, оның кезектерін білгені жөн. Ұйымдастыру жұмыстарының кейбір маңызды ережелеріне сүйене отырса, әр кезеңнен тиімді өтуге болады.

1 ереже. Тапсырманы ала салысымен оны меңгеріңіз. Бұл деген төмендегінін қажеттілігі:

- неге қол жеткізуге болатынын, мәреге жеткенде не болу керектігін өзіңізге жақсы елестетіңіз;

- ұйымдастыру жұмысының мазмұнын меңгеру: ол неше бөліктен тұрады, қарапайым ба, әлде күрделі болып келе ме, оны орындау барысында көмекшілерді жұмылдыруды қажет ете ме;

- маңыздыны, негізгіні бөліп алу, қосымшасын көру;

- тапсырманы орындау кезегін анықтау, негізгі жағдайын анықтап алу: мерзімі, орны, материалдық құралдары, жалпы жұмысқа ұсынылатын қатысушылар құрамы;

- өз орнын, тұрысын, сіздің міндеттеріңізді анықтау;

- тапсырманы қайтадан «қайталап айту», оны сіздің түсінгеніңізге көз жеткізіңіз. Тапсырманы алып жатқан кезде түсініксіз тұстары болса, онда оны қайтадан сұрап алуға ұялмаңыз.

2 ереже. Ұжым мүшелерінің мүмкіндіктерін ескеріңіз. Сіздің қарамағыңыздағы адамдардың мүмкіндіктерін негізгі міндеттермен ойша салыстырыңыз.

3 ереже. Жұмыс барысында сізге қажет болатын заттарды анықтап алыңыз.

Егер жұмыс материалдық құралдарды қажет етсе, онда оны шешу керек: қандай құрал-саймандар, материалдар, жабдықтардың сізге қажеттілігін, қандай мөлшерде, оларды қайдан алуға және қай жерде сақтауға болады.

4 ереже. Жұмыс барлығына да түсінікті болуы керек. Топтың барлық мүшесін тапсырмамен, мақсатымен, мазмұнымен, орындау жағдайымен таныстырыңыз.

5 ереже. Әркім өзінің жұмыс аймағы үшін дербес жауап береді.

6 ереже. Жұмысты аяқтар кезде мұқият болыңыз. Кімдерге тапсырма берілді, солардың барлығынан тапсырманы орындағаны туралы есептеме алу қажет.

7 ереже. Қорытынды талдау жасау – келешектегі жемісті жұмыстың кепілі, себебі талдау барысында барлық жіберілген қателіктерді анықтау арқылы болашақта оны қайталамауға мүмкіндік береді.

Бұл ұйымдастыру жұмысының жалпы ережелері еді, бұқаралық шоу-іс-шараларын ұйымдастыру үшін бұл жеткіліксіз.

Неден бастау алған жөн?

Кез келген іс-шараны ұйымдастыруды бастау үшін неден бастау керектігі туралы ойлар өте көп. Біреулер ең бірінші **сценарийді** жазудан бастау керектігін ұсынады. Басқалары сценарий – бұл бастау емес, жұмыстың ортасы, сол себепті оның **нысандары мен мазмұнын** анықтаған дұрыс деп есептейді. Үшіншілері барлығынан бұрын жоспарын құру және міндеттерді бөлуден бастаған дұрыс деп ұйғарады. Төртіншілері есептеме тұрғысынан ұйымдастырудағы жауаптыларды тағайындау **бұйрығынын** болуын талап етеді. Ал бесіншілері – ұжымдық жұмысты құптайтындар – яғни, алдымен **«белсенді топты»** немесе **«жұмыс кеңесін»** жинағанды жөн көреді. Қаншама ұйымдастырушы болса, соншама ойлардың болуы сөзсіз.

Кез келген жұмысты ұйымдастыруды **ақтық кезеңнен** бастаған дұрыс!

Іс-шараның Ақтық кезеңі – біз қол жеткізетін нәтиже (мысалы: құмнан жасалған мұнара немесе ... тақырыптағы плакат), эмоционалдық көңіл-күй, барлығы аяқталғанда балалардың оралатын көңіл-күйлері.

Әрі қарай белгіленген жұмыстың мақсаты мен міндеттерін қалыптастырамыз және оны жүзеге асыру әдістерін ойластырамыз.

Ол үшін **іс-шараның сценарлық жоспарын** қолдану керек:

1. Іс-шараның нысаны.
2. Аталуы.
3. Өткізу мерзімі мен өткізу орны.
4. Мақсаты мен міндеттері.
5. Жауаптыларды бөлу (сценарийге; дайындыққа; техникалық камсыздандыруға; безендіру жұмыстарына; музыкаға).
6. Міндеттері мен рөлдері.
7. Декорациялары.
8. Іс-шара мазмұны (залды икемдеу; мәтіні (жүргізушілердің де, қатысушылардың да); жасақтарды шақыру мәтіні (егер болжанған жағдайда).

9. Ақтық кезеңі және оның соңы немен аяқталады.

10. Іс-шараны талдау.

Шығармашыл топтың жұмысы

Сіз бен біз тәлімгерлердің қаншалықты қолдарының тимейтіндерін, әр нәрсеге уақыттарының жетіспеушілігін жақсы білеміз. Отыз ұшқалақ тентек уақытын ұйымдастыру қажет, жоспарлауға бару керек, сонымен бірге лагерьдегі барлығына бұқаралық бос уақытты қамтуды ұйымдастыру керек. Әр уақытта тәлімгерлік топ іс-шараларды ұйымдастыра берсе, онда бұл логикалық тұрғыдан дұрыс еместігі түсінікті, сол себепті жұмысты дайындаудағы (жұмыс кеңесі) шығармашыл топ туралы сөз қозғаймыз.

Шығармашыл топқа жұмылатын адам саны мөлшермен 4-8, бұл әзірленетін жұмыстың масштабына байланысты болады. Қатысушылардың санына байланысты бұқаралық іс-шараларды төмендегідей бөлуге болады.

1. Лагерьаралық нысан. Жалпылагерьлік нысандағы барлық іс-шаралардан тұрады. Бұл нысан бір лагерь «екіншісіне қонақ болып келгенде» қолданылады.

2. Жалпылагерьлік нысан. Барлық жасақтар (топтар) ат салысып қатысатын іс-шаралар.

3. Топішілік нысан. Іс-шараларға тек 2-3 топ қана қатыса алады. Бұл «бір топ екінші топта қонақта» кездесу, байқаулар, топ арасындағы жарыстар болуы мүмкін, егер біз командаларды аралас қылсақ жақсы болар еді, мысалы, жеребе арқылы. Онда біз балаларға лагерьде қарым-қатынас орнату шеңберін кеңейтуге, басқа жасақтармен байланыс орнатуға, дос болуға, балалар сенімді жерде өздерін қаншалықты көрсете алатынына мүмкіндік беретін боламыз.

Шығармашыл топтың жұмысын барлығымен байланыстыратын, сахнада орындалатын негізгі тақырыпты анықтағанда бастаған жөн. Мысалы, егер біз теңіз тақырыбын алсақ, онда сәйкестігінше барлық байқаулар, ойындар осы тақырыппен байланысуы керек (теңіз туралы әндер, кемелер жарысы).

Тақырыпты таңдап алысымен іс-шараның түрін анықтаймыз.

Дайындық тәсілі мен суырып салманы қолдануға байланысты көрсетуге болады:

- алдын ала дайындалған, ешқандай суырып салманы қарастырмайтын шоу. Бұл әр түрлі тақырыптық байқаулар (әндер байқауы, билер, әндерді сахналау және т.б.), концерттер (тәлімгерлердің концерті, балалардың шығармашылық концерті және т.б.), қойылымдар. Іс-шаралардың осындай нысандарын таңдағанда мынаны ескерген жөн, зал – шоудың белсенді қатысушысы, оны үнемі белсендіріп отыру қажет, сахнада көрсетіліп жатқандарды қосу, оған жұмылдыру керек (мысалы, үзіліс кезінде біз залмен ойын ойнаймыз);

- суырып салма элементтерін, алдын ала дайындалған элементтерді үйлестіретін шоу. Бұл КТК (КВН), «Лагерь аруы», «Жұптар байқауы» және басқалары;

- қатысушылардың дайындығын талап етпейтін, көбіне қимыл-қозғалыс кезінде суырып салмаға негізделген шоу. Бұл актерлік шеберліктің байқауы (АШБ), «Бір көргеннен ғашық болу», «Театрлы кіреберіс» және т.б.

Кез келген суырып салманы жақсы дайындағанда ғана жақсы шығатынын аңғару қажет. Сәйкесінше, шоу қатысушылардың да, ұйымдастырушылардың да, жүргізушілердің де дайындығын талап ететініне назар салайық.

Дайындықтың тараулары бойынша міндеттерді жіктеу

Барлығымыз топ жұмысының барысында бір ересек адам өзіне іс-шараны дайындаудағы жауапкершілікті алып, оны бақылап және қалғандарына көмектесіп отырса, сонда ғана кез келген жұмыс тиімдірек болатынын білеміз.

Балалардың қалаулары бойынша тәлімгер оларды қызмет түріне бөледі, жауаптыларды тағайындайды (жауаптылар өздеріне 1-2 адамды көмекшіге сайлайды).

1. Сценарлық топ. Олардың міндетіне шығармашыл топтың алдына қойған мақсат, міндеттерін басшылыққа алып болжанған жұмыстың толық сценарийін әзірлеу жатады, оны сол ауысымдағы сол іс-шараға жауаптыға немесе тәрбие жұмысы бойынша орынбасарға ұсынады. Қайта өңдеуге жіберілген сценарийді түзейді.

2. Режиссерлік топ - әзірленген сценарийдің негізінде сценарийдің барысын жасайды, актерлерді таңдайды, орындаушылармен, жүргізушілермен және т.б. тікелей жұмыс жасайды. Қажет дайындықты (мүмкіндігінше) өткізеді.

3. Безендіру тобы әзірленген сценарийдің негізінде безендіру эскизін дайындайды және оны сол ауысымдағы сол іс-шараға жауаптыға немесе тәрбие жұмысы бойынша орынбасарға ұсынады. Эскизді бітірісімен лагерь суретшісінің көмегімен іс-шара өтетін орын безендіріле бастайды. Актерлерге және жүргізушілерге костюмдерді таңдайды, дайындайды. Афишаны, шақыру билетін, жарнамалық плакаттарды (қажеттілігіне қарай) дайындайды.

4. Ұйымдастыру тобы – алдыңғы топпен өзара байланысты және үйлестіру жұмысын қамтамасыз етеді, көрермендер залында көрермендердің орналасуын әзірлейді, алаңдарда жасақтардың сапқа тұруын немесе орналасуын басқарады. Әкімшілікті, мамандар мен лагерьдің қонақтарын жеке шақыруларды үйлестіру арқылы шақыру жұмыстарын жүзеге асырады.

5. Техникалық және музыкалық безендіру тобы – лагерьдің мамандарымен бірге бейнефрагменттерін немесе қажетті

фонограммалармен, сондай-ақ түспен безендірумен айналысады.

Жауаптының негізгі мақсаты басқаларға тапсырманы орындауды түсіндіру, сұрақтарына жауап беру, жұмыс барысындағы ақпараттар кезегі мен мерзімге қатысты барлық жағдайды баяндап беру болып табылады.

1. Сценарийді әзірлеу.

«Миға шабуыл» техникасын қолдану арқылы құрастырылған нұсқаның тиімділігі бар. Шығармашыл топтың барлық қатысушылары бірге жиналып өз ұсыныстарын, ойларын ортаға салады, талқыланып өңделеді, толықтырылады және өзгерістер енгізіледі.

Барлығы сіздің тілектеріңізге және мүмкіндіктеріңізге тәуелді. Бірақ сценарийді жазу барысында балалардың жас ерекшелігін, физикалық және психикалық ерекшеліктерін ескеру қажет, оның негізінде балалар аудиториясының назарын ұстау уақыты 1 сағат – 1 сағат 20 минутты құрайды.

Сценарийді жазу кезеңі – іс-шараны дайындау кезеңдерінің ең қиыны. Бірақ егер де оны дайындауды нақты білген кезде кез келген тапсырма орындалады.

Сценарий жазу кезеңдері

1. Іс-әрекеттерді дамыту алгоритмі (сюжеті). Кім? (Қалқан құлақ, Бауырсақ, Карлсон) Қайда? (Африкаға, қазынаны табуға бару, солтүстік полюске, моңшаға) Не үшін? (демалу үшін, бізден аулақ болу үшін, қажет) Қалай? (жаяу жүріспен, саппен, еңбектеп). Осы сұрақтарға жауап беріп, сіз өз қойылымыңыздың сюжеттік сызығын көз алдыңызға елестете аласыз.

2. Кейіпкерлер образын іздестіру (ақылды, қу, жалқау және т.б.). Ашық келбетті, ішкі дүниесі ашық кейіпкерлер мен рөлдерді суреттейтіндерді таңдаңыз. Осы суреттеулерді табыңыз және жай ғана іс-әрекетті сіз – таңдап алынған кейіпкер ретінде орындап көріңіз.

3. Іс-әрекетті дамыту барысында кейіпкерлердің монологтары мен диалогтары.

Таңдап алынған образда өмір сүріңіз, тапсырылған тақырыпта бір-біріңізбен араласыңыз, сіздің кейіпкеріңіздің басқа кейіпкерлермен қарым-қатынас құрғандағы ойлары мен реакцияны көрсетіңіз. Осылай нақты монологтар мен диалогтар пайда болуы мүмкін.

4. Жазбаларды, кейбір бөліктерді, іс-әрекетті толықтырып жазып алдын ала дайындық жүргізу.

Сценарийге жауаптының негізгі мақсаты - әрине, жүргізушілерге, актерлерге, залды бағыттауға, топтарды шақыруға және т.б. мәтіндерді

жазу, ал сіздің шоуыңыз болса – байқаулар, өзіңіз байқауларды құруды ұмытпаңыз.

Сондай-ақ, **қатысушыларды таңдауды** да ойластыру қажет. Оның кейбір тәсілдері бар.

1. Қатысушыларды топ ішінде таңдап алады. Мысалы, топшілік байқаудың жеңімпазы жалпылагерьлік байқаудың қатысушы болады. Бірақ одан да қарапайым тәсілі де болуы мүмкін. Топта шоуға қатысатын қанша бала, қанша қыз керектігі хабарланады. Күтілетін қатысушылардан сапаны анықтаған дұрыс (мысалы: әртістігі немесе ақшатырды құра алуы).

2. Шоу үдерісінде залдан қатысушылар таңдалынып алынады.

Тәсілдері:

- сахнаға қатысам деушілер шақырылады (бұл нұсқа көрермендер тарапынан не тым артық белсенділік танытатын, не танытпайтын: немесе ешкім де шықпайды, не халықтың тым көптілігімен қауіп-қатермен түйіндес);

- залдағы отыратын орындықтардың астына белгішелер жабыстырылады, бұл туралы сіздің хабарламағаныңызша ешкім де білмеуі керек. Қажет уақытта жүргізуші кейбір орындықтардың астында «бақытты билеттер» бар деп хабарлап, соның иелері сахнаға шақырылады.

Бұдан да көп тәсілдерді ойлап табуға болады. Мысалы: жасақтағы үздіктерді таңдау немесе залға кірер алдында барлығы билет алады, соның негізінде қатысушылар анықталады.

Шоудың нысанынан, тапсырмасынан байқау үдерісінде қатысушылардың қысқаруы болуы мүмкін. **Қысқартудың құрылымын** нақты ойластыру қажет: қандай тапсырмадан кейін қысқарту жүргізіледі және қаншаға қысқарады, оларды шығарып салуды қалай өткізуге болады.

Егер шоу үздікті таңдауды қажет етсе, онда қазылар алқасы болмайды. Кім қазылар алқасының мүшелері бола алады? Көрермендердің барлығы да қазылар алқасы бола алады. Бағалау нысандары: алдын ала көрермендерге үлестірілген түрлі-түсті карточкаларды көтеру арқылы дауыс беру, жасырын дауыс беру (көрермендерге бюллетендер үлестіріледі). Соңғы нысан көбінесе көрермендер көзайымы сыйлығының жеңімпазын анықтауға келеді. Шапалақ арқылы жеңімпазды анықтауға мүлдем болмайды. Көрермендердің бағалауында әділетсіздіктің болуы мүмкін, сондықтан оны шектеулі түрде қолданған дұрыс.

Негізгі бағалау функциясын классикалық түрде оны түсінетін қазылар алқасына тапсырған дұрыс. Қазылар алқасына кез келгені бола алды, бастысы оның ойын қатысушылар сыйласа болғаны.

Сонымен, біз ең жағымдыға – марапаттауға да жеттік. Шоудың бірде бір қатысушысы ескерілмей қалмайтындай, бағаланбаған және мойынданбаған сезімдерімен кетпестей етіп жасауымыз керек.

Реквизит.

Осы тарауға жауапты шоу барысында қажеттердің барлығын білуі керек: костюмдер, декорациялар, жарық түсіру және т.б. Іс-шара барысында бір нәрсе жетпей, барлығы бекер кетпестей болмауы керек, мысалы, маркерлердің немесе кейбір костюмдердің жетіспеушілігі.

Іс-шараның музыкалық безендірілуі.

Музыкалық сүйемелдеу сахнадағы іс-әрекетпен сәйкес болуы керек, басты кейіпкер жылап отырғанда көңілді музыканы қоюға болмайды.

Лагерьде ди-джей болғанның өзінде де шығармашыл топтың бір мүшесі онымен әрекеттесу жауапкершілігін өз мойнаны алғаны дұрыс. Осы тарауға жауаптының міндетіне ди-джейді қажет музыка, дайындықтың өткізу орны мен уақыты, шоу туралы ақпараттандыру, шоу барысында ди-джейдің жұмысын бақылау және оған көмектесу.

Дайындық (репетиция).

Кез келген іс-шара дайындықты қажет етеді. Осы тарауға жауапты адам дайындық жүргізу кестесін дайындау, қатысушыларға алдын ала мәтіндерін беру және дайындықты жүргізу орны мен уақытын айтуы керек, спектакль кезіндегі әртістердің сахнадағы орны (қатысушылардың сахнадағы жүріс-тұрысы) және т.б. ойластыруы қажет.

Келесі сәттерді ұмытпаған жөн: (сценарий әркімнің қолында болуы керек, алдымен кейбір сахналық қойылымдарды дайындаймыз, сосын ғана барлығын бір суретке біріктіреміз, музыкалық сүйемелдеуді сахнадағы іс-әрекетпен бірге дайындаймыз, сахнада қатысушылар бір-бірін жаппағаны дұрыс, жақсы жарықпен қамтылған, бір-біріне қарамай, залға тура қарап қатты дауыстап сөйлегендері өте маңызды).

Жарнама.

Біздің шоу басқа шоулар секілді жарнаманы талап етеді. Ол үшін лагерьдің барлық мүмкіндіктерін қолданған жөн, лагерьдегі радио арқылы хабарлама беру, жалпылагерьлік жиналыста құлақтандыру (мысалы, би кешінде және т.б.), жасақта хабарлау, жарнамалық плакаттарды ілу және т.с.с. Бастысы – қызықтыру.

Енді шығармашыл топтың әр мүшесі өзінің неге жауапты екенін білген кезде дайындық толыққанды жүре бастайды. Әр жұмыста нақты іс-шараны ұйымдастыру мен оның ойластырылған құрылымы маңызды рөл ойнайды және біз шоуы дайындау барысында іс-әрекеттердің кезегін анықтадық.

Шоу-іс-шарасының (іс-шара барысының) құрылымы

1. Залды реттеу.

Залға қатысушылар кірмес бұрын реттеу жүргізіледі. Кіре берісінде оларды алдын ала дайындалған безендірулер күтіп тұрады (сәлемдесу-плакаттары, шоуға арнайы дайындалған кіре берістегі костюм киген адамдар, олар қатысушыларға барлығын біріктіруге әрекеттесетін қандай да бір киімнің элементтерін береді). Әрі қарай бүгін не болады, жиналғандардың мақсаты қысқа баяндалады. Осы уақытта залда музыка ойнап тұрады (көңілді не мұңды, іс-шараға байланысты), сахна декорациялармен безендірілген.

Іс-әрекеттің алдында тыныштық орнау үшін, ал көрермендер белсенділік танытып, барлық назарларын жүргізушілерге аудару үшін залды реттеудегі белсенді техниканы қолдану қажет:

- ырғақты қайтара ұру ойындары;
- мәтіні мен қозғалысы қайталынатын ойындар;
- музыкалық сүйемелдеумен қолданылатын ойындар;
- саналы түрде шапалақпен атыстыру ойындары.

2. Шығармашылықпен басталуы: көрермендердің белсенділігін ынталандыру және шиеленісті тудыру.

Шиеленіс типтері: кеңістікті ауыстыру, түстік, музыкалық, театрлық үзілістер, аңыздар.

Қызыл сызықты анықтаймыз – сахнада болып жатқанның барлығын байланыстыратын іс-шараның негізі тақырыбы. Осы қызыл сызық іс-шараның барлық кезеңдерінен өткені өте маңызды, барлық байқаулар бір сюжетке біріккен болуы керек.

Шығармашыл бастауға міндет қойылады, ол бір ерекше нәтижеге әкелуі керек.

3. Барлық қатысушыларды жұмылдыратын іс-әрекет. Байқау бағдарламасы, сахналық қойылымы, жасақтардың қойылымдары және т.б.

4. Көрермендермен жұмыс.

Қалған қатысушылармен негізгі тапсырмаларды орындау арасында үзілістерді толтыру үшін залмен ойнайтын байқауларды қосу қажет.

5. Іс-шараның логикалық тұрғыдан аяқталу ерекшеліктері.

Сахнада хабарланған мақсатқа жету іс-шараның аяқталу логикасы. Сюжет жүргізушілердің барлығы өз мәресіне жетті, біз қажет нәтижеге жеттік деген сөздерімен аяқталады, мысалы, «Күн қаласының кілтін» таптық немесе «Спорт әлеміне кіретін есікті» таптық.

6. «Майлы» эмоционалдық нүкте.

Әрине, барлық іс-шараның эмоционалдық нүктесін ойластыру қажет. Ол қандай болады? Ашық (қызықты), шоудың логикасына сәйкес, лирикалық, жұмбақталған...

Шоуды құрастыратын маңызды екі кезеңге жеке тоқталғымыз келеді:

Сахнада өзін ұстау ережелері:

- жоғарғы эмоциялық көңіл-күй (ол залдағылардан да жоғары болуы керек);

- сөйлеу мәнері нақты және қатты шығуы керек;

- сөйлеу мәнерінің эмоционалдылығы;

- ашық кейпі;

- қозғалыстың үлкен амплитудасы;

- бір-бірлеріңізді жаппаңыздар;

- көрермендердің бастарынан жоғары сөйлеу;

- залмен көз жанары арқылы әрекеттесу;

- баламалы және еркін бет қимылы мен пластикасы.

Сыртқы келбеті, кейіпкерлердің костюмдері:

- костюмдердің тазалығы, ұқыптылығы;

- образға костюмдердің сәйкестігі;

- костюм дұрыс отыруы керек;

- костюмдер «толық» болуы мүмкін, костюмнің кейбір бөліктері болуы да мүмкін, ең бастысы оны таз танитын және асыра айтатындай болуы.

Қолданылған әдебиеттер

1. М.Б. Белгібаева, Н.А. Дёмина. Балаларға қосымша білім беру ұйымдарында оқу-әдістемелік материалдарын құрастыру бойынша әдістемелік нұсқаулар. - Алматы, 2011.
2. С.П. Афанасьев, С.В. Коморин. Жүз жасақтық жұмыстар. Кострома, 2000.
3. Л.В. Байбародова, М.И. Рожков. Қала сыртындағы балалар лагеріндегі тәрбиелік жұмыс. Ярославль, 2003.
4. В.Н. Варакин. Балалардың бос уақыт қызметін және демалысын ұйымдастыру. М., 2006.
5. Л.В. Воронкова. Жасақта тәрбиелік жұмысты қалай ұйымдастыруға болады. М., 2007.
6. Ю.Н. Григоренко, М.А. Пушина. Сәлем, біздің лагерь! М., 2004.
7. И.Н. Жуков. Ойын және балалар қозғалысы. М., 1992.
8. Өзімен бірге алып жүру өнері. Жасөспірімдердің бойында әлеуметтік бастамалар мен көшбасшылық қабілеттерді қалыптастыру бойынша тренингтер мен тапсырмалар. О.С. Газманның редакция басқаруымен. М., 2008.
9. Каникулдар: ойын, тәрбие. О.С. Газманның редакция басқаруымен. М, 1988.
10. Жазғы сауықтыру лагері. Бұқаралық іс-шаралар. Волгоград, 2005.
11. С.И. Лобачева. Жазғы лагерьде бос уақытты қамту, шығармашылық және ойын іс-шараларын ұйымдастыру. М., 2007.
12. Жазғы демалысты ұйымдастырушыларға. Әдістемелік материалдардың жинағы. №2 басылым. Пенза, 2004.
13. Шығармашылық жаз. Әдістемелік материалдардың жинағы. М., 2007.
14. С.В. Тетерский, И.И. Фришман. Балалар сауықтыру лагері: тәрбие, оқыту, дамыту. М., 2007.
15. М.Е. Сысоева «Сауықтыру лагеріндегі тәрбиеші, тәлімгер әліппесі», М, 1999.
16. Жазғы айналым шеңбері. Сауықтыру лагерьлеріндегі балалармен жұмыс жасау бойынша әдістемелік нұсқау. – Тамбов, 2002.
17. Балалар лагеріндегі педагогтердің жұмысын ұйымдастыру. Организация работы педагогов детского лагеря. Оқу-әдістемелік құрал. – «Артек» Халықаралық балалар орталығы. 2004.
18. Балалар сауықтыру лагеріндегі шығармашылық. Тәрбиешілер мен педагогтерге арналған кітап / Құрастырушы-авторлары: А.Г. Трушкин, П.П. Пивненко, В.В. Абраухов, Н.П. Овсянникова, А.И. Белоусов. – Ростов н/Д: «Феникс», 2002.

19. М.Е. Вайндорф-Сысоева. Тәлімгерлік шеберліктің негіздері. Оқу-әдістемелік құрал. - М.: ЦГЛ, 2005.

20. Ю.Н. Григоренко, У.Ю. Кострцова. Кипарис-2. Мектептер мен балалар сауықтыру лагерьлерінде балалардың бос уақытын қамту бойынша оқу құралы. – М.: Ресейдің педагогикалық қоғамы, 2000.

Топ бұрышын безендірудегі ұсынымдар

Топ (жасақ) бұрышы – бұл жасақтың өмір қызметін көрсететін, жасақ пен стендтің ылғи жұмыс жасайтын орны. Мұнда жасақтың жетістіктері мен жеңістері, олардың қиялдары, өнертапқыштары, шеберліктері ылғи ұсынылады, бұл шығармашыл, ылғи да жұмыс жасайтын өзгешелігі бар газет.

Жасақ бұрышы мынаған үндеу салады:

- балалардың белсенділігін дамыту;
- білімді жан-жақты кеңейту;
- жақсы талғамға тәрбиелеуге көмектесу;
- безендіру мәдениетін үйрету;
- өз ұжымының өміріне деген қызығушылықты ояту.

Жасақ бұрышы – бұл Сіздің және балалардың шығармашылығы, осыған қарамастан Сізге көмектесетін кейбір кеңестерді бергіміз келеді:

а) бұрын «сөйлейтін» болуы керек, оның мазмұны мен тараулары өзгеріп отыруы қажет;

б) бұрыш жасақ өмірінің әр түрлі тұстарын көрсетуі қажет (өзіне-өзі қызмет көрсету, спорт, лагерь өміріне қатысу, марапаттары, туған күндері, келешегі);

в) балалар бұрышты безендіруде және тарауларының мазмұнын жаңартуға ат салысуы қажет.

Бұрышпен жұмыс барысында 3 кезенді көрсетуге болады:

- ұйымдастыру кезеңінде балалардың лагерьге келуі;
- негізгі кезең;
- ауысымның қорытынды кезеңі.

Жаңа балалардың келетін күні бұрыштағы барлық тараулар алынады. Және уақытша жаңа тараулар (тек ұйымдастыру кезеңіне қажетті) безендіріледі:

а) «Бұл біздің бейінді лагерьіміз» (лагерь туралы қысқа да нұсқа мәліметтер);

б) келген күнмен құттықтау;

в) лагерьдің заңдылықтары;

г) лагерьдің мекенжайы;

д) алдыңғы ауысымдағы балалардың аманаты;

е) алғашқы әндер, лагерьлік ән;

ж) бір күнге арналған жоспар және тәрбиешінің қалауы бойынша басқа да тараулар.

Ұйымдастыру кезеңінде бұрышты үздік безендіру бойынша байқау өткізуге болады. Шығармашыл топ үздік ұсыныстарды

жинақтайды, талқылайды және өз жасағының мазмұн идеясын аша отырып жаңа қойылған ат пен ұранға сәйкес бұрыштың макетін жасайды.

Ауысымның негізгі кезеңінде жасақтың күнделікті қызметі көрсетіледі:

- жарыстар;
- топтың және жасақтың жұмыстарына, мерекелерге дайындық;
- шығармашылық байқауларға қатысу;
- жасақтың кезекшілігіне дайындалу, жасақтың кезекшілігі;
- жасақ өмірі;
- балаларды ынталандыру.

Ауысымның қорытынды кезеңінде «Біз қалай өмір сүрдік» тарауы суреттермен немесе өткен күндер туралы балалардың ойлары ұсынылуы мүмкін. Көптеген тәрбиешілер жасақ бұрышының қасына «Соңында мен айтамын» жазуы бар бір ватман парағын іледі, ал балалар сол паракқа қоштасу кезінде бір-біріне және лагерьге тілектерін жазады.

ЖАСАҚТЫҢ ЗАҢДЫЛЫҚТАРЫ

Әр жасақтың өзіндік дәстүрі болуы қажет. Мұнда біз ең танымал және қызықты кейбір жасақтың заңдарын біріктірдік. Сіздің жасағыңыздың жаңа заңдары пайда болады деген сенімдеміз. Жоқ болған жағдайда осыларды қолдану ұсынылады.

Балаларға қатты ұнайды:

1. _____.
2. _____.
3. Тәрбиешілерді таңғы ұйқыдан тұрғанда оятпа, өрт болған жағдайда ең бірінші шығар.
4. Екі тәрбиешінің соңынан қуаласаң – біреуін де ұстай алмайсын.
5. Асықсаң, жасақтың барлығын күлдіресің.
6. Егер тәрбиешісіз лагерьдің территориясынан шығатын болсаң, шабаданды ала шық.
7. Тәрбиеші – барлығына бас-көз.
8. Көрсен, естісең – есте сақта, баянда!
9. Ас ішуге шақырса - бар, шақырмаса - сұра, бұл ұят емес.
10. Ас ішкің келсе – тығырықтан шыға біл.
11. Өзің ішіп болсаң – басқаға да көмектес.
12. Егер сен 5 уақыттық асты алмасаң, онда саған Жолы болмаш құс келіп кетті.
13. Бесінші асты төсегіңнен тұрмай тексер.
14. «Ұйқыға жату» командасынан кейін түнгі уақыт келеді.
15. Қорылдама!

16. Таң атқаннан кеш батқанша дейін сендермен тәрбиешілер, ал түнгі уақытта сендермен ТІСТОТЫҒЫ айналысама?

17. Душқа кірер алдында секундтар туралы жоғарыдан ойлама...

18. Егер душтың ішінде кенеттен жарық сөнсе, онда душтан тез шығу қажет.

19. Сіздің шабаданыңызды ұрлап кетті! «Clifford» сигналын қою керек еді.

20. No smoking!

Жасақ бұрышы. Сіздің жасағыңыздың өмір сүру ортасы жасақ бұрышы болғандықтан, ол жайлы және ыңғайлы болуы керек. Бұл жеке күрпе, оңаша бұрыш, қабырғасы бар кез-келген бөлме болуы мүмкін. Балалар келгенше «Қарсы алу бұрышын» естен кетпестей дайындаудың қамына кірісуіңіз керек. Онда төмендегілердің болғаны жөн:

- амандасу сөзі;

- телефоны, орталықтың толық мекенжайы;

- заңдары, дәстүрлері;

- күн тәртібі және өзгермелі жоспар орны;

- қайырымды және көңілді кеңестер;

- алдыңғы ауысымның тілектері болуы мүмкін;

- жасақ нөмірі;

- көңіл-күй экраны. Оны әр түрлі безендіруге болады. Барлық жасақ орнына бөлу, ватман қағазының бір немесе бірнеше беттеріне де болады;

- Жоспарлаудың қорытындысы бар Тор-жоспар. Аптаны және күнді көрсетіп бір айға күнтізбе салыңыз. Әр күннің астына лагерь әкімшілігімен қарастырылған іс-шараларға сәйкес іс-шараларды және өзіңіздің жоспарлаған іс-шараларыңызды жазыңыз. Бала ылғи бір жаңалықты күтетін болса, онда оны қызметке ынталандырады, оның белсенділігін және жасақтағы жағымды көңіл-күй динамикасын қолдайды;

- жасақ тізімі. Тізімді палата бойынша құрған ыңғайлы. Әр топқа суреттер арқылы қызықты мінездеме беру арқылы оны ойнауға тырысыңыз. Палатаның есіктеріндегі тізімді балалардың өздеріне безендіруді ұсыныңыз;

- «Бүгін жасақта!..». Алдағы күннің кестесі және алда болатын іс-шараға күлкілі кеңестер (орманға, өзенге жорық жасау, спорттық байқауға), ауа-райының күрт өзгерген жағдайында уақытты қалай өткізуге болатыны туралы күлкілі ұсынымдар;

- «Лагерьдің пальмасы». Онда лагерьдің ережесі мен заңдарын орналастырыңыз. Пальма ылғи да балалардың көз алдында болуы үшін оны жасақ бұрышына іліңіз. Ережені әзіл-сықақ түрінде ойнауға болады: сонда оны балалар ешбір даусыз және жеңіл қабылдайды;

- «Бұл әндерді біз айтамыз» тарауы. Тәлімгер балалардың өздеріне ұнаған әндердің аккордтарын және сөздерін жазып беруді өтінетініне байланысты жағдайлармен жиі кездеседі. Балалар арасында танымал әндердің мәтіндері және қай уақытта болсын кез-келген бала оны жазып алатындай болу үшін жасақ бұрышында бір орын қалдырыңыз.

Жасақ бұрышында сіз төмендегілерді қосымша орналастыра аласыз:

- «*Сенім жібі*». Бұл тәлімгер мен жасақ арасындағы сенімділік қарым-қатынасты орнататын үздік тәсіл. Жасақ бұрышында кірқыстырғышпен қыстырып жіпті тартып қойыңыз. Әр бала парақтың бір шетіне өзін толғандыратын сұрақты жазып жіпке сол парағын іле алады, ал екінші шетіне – тәлімгер сол сұрақтың жауабын жазады;

- «*Жасырын пошта*». Бұл балалардың бір-бірімен жағымды қарым-қатынас құрудағы қарапайым жолдың бір түрі. Ауысымның бірінші күнінде кіші бір қағазға әр баланың атын жазып қойыңыз (өзіңізді де қосуыңызға болады). Оларды араластырыңыз және әрқайсысына аты жазылған қағазды алуларын ұсыныңыз (егер өзінің атын алса, онда тағы да біреуін алады), бала атты есінде сақтайды, бірақ ешкімге оны айтпайды. Осыған байланысты әркімнің «хат жазысып тұратын жасырын досы» пайда болады. Ауысымның соңына дейін балалар «өзінің досына» күн сайын хат жазады, кіші бұйымдар, тосын сыйлар жасайды. Ауысымның соңында осы уақытқа дейін оған көңіл бөлген адамның кім екенін табулары қажет;

- «*Көңіл-күйді өлшегіш*». Осы өлшегіштің көмегімен бала кез келген кезде өзінің көңіл-күйіне сәйкес өлшегіштің көрсеткішін өзгертіп өз эмоциясын білдіре алады. Өлшегішті қатты қағаздың бір бөлшегінен және түрлі-түсті екі таспадан жасалған сақинадан жасауға болады (әр түрлі көңіл-күйді сіз сөзбен де, түр әлпетіңізбен де көрсете аласыз);

- «*Түймедақ*». Ватман қағаздың ортасына шеңбер салыңыз – гүлдің ортасы. Шыр айналдырып кесіктерді жасаңыз және сол жерге басқа боялған ватман қағаздан (немесе түрлі-түсті қағаздан) жасалған жапырақшаларды қойыңыз. Осы жапырақшалардың көмегімен ауланы жинастыру, асханадағы кезекшілікті ұйымдастыру және т.б. жеребе арқылы анықтап бөлуге болады;

- «*Ашық дуал*». Бұл дуал түрінде безендірілген және қабырғаға жабыстырылған ватман қағаздың бір немесе бірнеше қағазы болуы мүмкін. Әр ауысым бойы әркім осы «дуалға» келіп ойына келгенін барлығын жаза алады. Бұл тәлімгерге балалардың көңіл-күйін бақылап отыруға, жасақта болып жатқан жағдайды уыстан шығармауға көмектесе, ал лагерьдің әкімшілігіне – қабырғалар мен дуалдарды тазалықта сақтауға көмектеседі.

Уақыт өткен сайын сіздің жасақ орныңыз мүмкіндігінше жаңа және қызықты идеялармен «қаптап өседі», сіз оны жұмыстармен және басқа ауысымдағы балалармен толықтыра аласыз.

Ауысымның соңында сіздің бұрышыңыз «қоштасу» бұрышына айналады.

Тәлімгер тек қарсы алу күніне арналған бұрышты ғана дайындайтынын естен шығармаңыз, қалған барлық жұмысты балалар өз қолдарымен, шын мәнінде сіздің жетекшілігіңізбен жүзеге асырады.

**Байқау, зияткерлік турнирлер мен олимпиада,
спорттық жарыстардың бағдарламалары**

Суретшілер

Балалардың әр тобы (7-10 адам) тапсырма алады: тақырыпты таңдау және келешектегі фильмнің атын ойластыру. Қағаздың ұзынша парақшаларына балалар фильмнің кадрларын салады (12-15 тал). Суретшілер кеңесінде фильмнің «Көрсетілімі» қойылады. Фильмді балалардың өздері дыбыстайды.

Өз командаңыздың тұсаукесер карточкасын салыңыз

Мына заттарды тек тік сызықтарды қолдану арқылы салыңыз:

- құмыра;
- шәйнек;
- самаурын;
- алмұрт.

Сол қолыңызбен салыңыз: натюрморт, табиғат көрінісі, сурет (портрет).

Суретте тек геометриялық фигураларды (шеңбер, үшбұрыш, төртбұрыш, тіктөртбұрыш) қолдану арқылы ертегі кейіпкерін салыңыз:

- «Айгөлек» аюын;
- «Ақбұлақ» күшігін;
- «Қарақат» қуыршағын;
- «Қошақаным» ботақанын.

Әртістер

Ескерткішті бейнелеу:

- Ханшайым;
- Алдаркөсе;
- Мыстан кемпір;
- Толағай.

Дыбыстап және қозғалыста көлік құралын суреттеңіз:

- каретаны;
- арбасы бар мотоцикл;
- сүңгуір қайық;

- кәрзеңкесі бар ауа шары.
- Мынандай тақырыпта фильм түсіру:
- «Мыстан кемпір 1 сыныпқа барады»;
 - «Алдар көсенің туған күні»;
 - «Бақа ханшайымы – кавказ елінің тұтқыны»;
 - «Али-Баба және 40 қарақшы Қазақстанда».

Бейнелеңіз:

- қораздардың шайқасы;
- екі бақаның ұрысы;
- мысықтардың хоры;
- түйеқұстардың биі.

«Жеті ешкі мен қасқыр» ертегісін мына жанрларда ойнап көрсетіңіз:

- шынайылық (реализм);
- трагедия;
- триллер;
- музыкалық шоу;
- комедия.

Музыканттар

Әнді ойластыру және айтып беру:

- ашыққан Винни-Пух;
- арықтаған Карлсон;
- қайырымды Кощей.

Ұсынылған сөздерді қолдана отырып ән құрастыру және оны «Даңғырлатып ойнайтын оркестрді» қолдану арқылы орындау: күн, теңіз, құм, лагерь, балалар.

Жаз туралы әнді орындаңыз.

Әліппенің кезегі бойынша эстрада әншілерінің тегін қолданып энциклопедия құрастырыңыз.

«Шөпте отырған шегіртке» әнін былай орындаңыз:

- қатардағы жауынгер;
- робот;
- теледидар дикторлары;
- жұмыс орнындағы сыпырушылар.

Спортшылар

Төмендегілерге арналған ерікті гимнастика кешенін құрастырыңыз, түсіндіріңіз және көрсетіңіз:

- хатшы-машинист;
- жол қозғалысын реттеуші;
- оташы (хирург) дәрігер;
- скрипкашы.

Ертегі кейіпкерілерінің арасында жарыс ұйымдастыру үшін 2-3 эстафетаны ойластырыңыз. «Казактар қарақшылар» ойыны. Бірінші команда қозғалыс маршрутын құрастырады, ал екінші команда іздестіруге жіберіледі.

Төмендегілерге таңғы жаттығу кешенін ойластырыңыз:

- мысықтарға;
- иттерге;
- тауықтарға;
- үй қоянына.

Күлкілі цирк нөмірін дайындаңыз және көрсетіңіз:

- жонглерлер;
- акробаттар;
- арқан бойымен жүретін әртіс;
- ауадағы гимнасттар.

Білімпаздар

«Қызу типография»: әр қатысушының арқасында әріптер жазылған парақ жабыстырылған. Ойынға қатысушылар ақылдаса отырып сөздерді құрастырады, оның дұрыс жазылуын және санын бақылап отырған қазылар алқасына көрсетеді. Барлық командалар бір мезгілде жұмыс жасайды. Ойынның ұзақтығы 5 минут.

«Тарихи тұлғалармен сұхбат». Әр команда төлтумалы 5 сұрақ дайындайды:

- Шоқан Уәлихановке;
- Абылай ханға;
- Кенесары Қасымұлына.

Қарсылас командаға мына тақырыптар бойынша сөзжұмбақ құрастырыңыз:

- 1-қыркүйек;
- 8-наурыз;

- 9 мамыр;
- Жаңа жыл;
- Наурыз;
- Туған күн.

Төменде берілгендерге ережелер мен заңдар жинағын құрастырыңыз:

- асханада;
- кітапханада;
- лагерь басшысының кабинетінде;
- дәрігерлік пункте.

Бишілер

Бір аяқта тұрып би билейтін билерді ойластыру және орындау:

- қар ұшқыны;
- кішкентай аққулар;
- сыған биі;
- қара жорға;
- Айжан биі;
- лезгинка.

Биді ойластыру және орындау:

- Мыстан кемпір;
- Карлсон;
- хандар;
- Алдар көсе.

Биді ойластыру және орындау:

- мінбеде тұрған сусиыр;
- таяқта тұрған тотықұс;
- лиандағы (шырмауықтағы) маймылдар;
- терезе алдындағы торғай.

«Қолғабысшы»

Төмендегілерді қолдану бойынша сыналатын нұсқаулықтарды құрыңыз:

- швабралар;
- шүберек;
- сыпырғыш;
- шелектер.

Территорияны және корпустың ауласын жинау бойынша жаңа құралдарды ойластырыңыз.

Бақша құралдарын жарнамалаңыз:

- тырнауыш;
- күрек;
- кетпен;
- су құйғыш.

Балаларға арналған жаңа ойыншықты ойластырыңыз. Эскизін жасаңыз.

Төлтума салаттың рецепін жазыңыз. Оған ат қойыңыз.

Қағаз майлықтармен мерекелік дастарханды безендіру әдісін ойластырыңыз және демонстрациялаңыз.

Карнавалға арналған шаш үлгісін жасаңыз. Оған ат қойыңыз.

Түрлі-түсті қағаздан болашақ машинасының аппликациясын жасаңыз.

Табиғи материалдардан ертегі кейіпкерін жасаңыз.

Экология

Экологиялық белгішені салыңыз және оның мағынасын түсіндіріңіз:

- құмырсқаның илеуін ластама;
- жеуге болмайтын саңырауқұлақ болса да оны зақымдама;
- ағаштардың қабығын зақымдама;
- ағаштар мен талдардың бұталарын сындырма;
- гүлдерді жұлма.

Экологиялық жарнама ойластырыңыз:

- таза суға;
- жасыл орманға;
- таза ауаға;
- таза қалаға.

Қарсылас топқа эко-тест құрастырыңыз. Жазу керек:

- эко-пейзаж;
- эко-натюрморт;
- эко-сурет.

Қарсыластарыңызға сөзжұмбақ құрастырыңыз:

- қызыл кітапқа енген жануарлар туралы;
- қызыл кітапқа енген өсімдіктер туралы.

Әзіл-сықақшылар

Заманауи терминдер мен айналымдарды қолдану арқылы заманауи тілдегі ертегіні айтып беру:

- «Бауырсақ»;
- «Қызыл телпек»;
- «Ряба тауығы»;
- «Үйшік (Теремок)».

Лагерьдегі қызықты өмір туралы ән құрастыру.

Төмендегілерге пародия қою:

- директорға;
- медбикеге;
- дене шынықтырушыға;
- музыка жетекшісіне.

Лагерьдегі қатты шынайы емес ережелерді құрастыру (нені істеуге болады және нені болмайды).

Күн қояндары

Бұл жаттығуды тек жақсы ауа-райы кезінде ойнауға болады. Кіші айнаны алып, оның көлеңкесін қабырғаға және төбеге күн қояндарын жіберу арқылы балалармен бірге бақылауға болады.

Қашқындар жарысуда -

Күн қояндары.

Біз оларды шақырсақ – олар келмейді.

Қазір осында болды – осында да жоқ.

Бұрыштан бұрышқа секіруде.

Онда болды – онда да жоқ.

Қояндар қайда кетті?

Сіздер оны еш жерден тапқан жоқсыздар ма?

(А. Бродский)

Алтын балық

Бала – балықшының тілектерін орындауға мүмкіндік беретін алтын балық. Сіз бір ғажайыпты ойлап табасыз, ал бала сіздің тілектеріңізді орындай алмайтындай дәлелді себептерді табуы керек. Сосын рөлдермен ауысуға болады.

Музыкалық орындықтар

Музыка тоқтаған кезде мүмкіндігінше жылдамырақ орындыққа отыру қажет. Кімде кім соңғы болып отырса немесе кімге орындық жетпей қалса сол ұтылады.

Қайырымды ертегі

Мұңсыз аяқталатын ертегінің негізі алынады (мысалы, ақшақар, су перісі және т.б.). Балаларға басқа ертегі кейіпкерлерін қолдану арқылы осы ертегіні жақсылықпен аяқталатындай етіп ойластыру үшін тапсырма беріледі. Кіші-спектакль түрінде тым қызықты ойнап беретін команда ұтады.

**Балалар сауықтыру лагерінде кіші театр
қойылымдары, сахналаулардың сценарийлері**

Наурыз – Жыл басы!

Қатысушылар:

*2 жүргізуші, Падиша, Шахерезада, Алдар-Көсе, екі хабаршы,
Қыдыр ата, әже.*

1-жүргізуші: Армысыздар, құрметті қонақтар! Бүгін біз Ұлыстың ұлы күні - Наурыз мейрамын тойлағалы отырмыз. Наурыз - бұл тек көктемнің ғана емес, ең әуелі ізгілік пен жақсылықтың мейрамы. Ұлыстың осы бір ұлы күні адамдар бір-біріне деген өкпе-реніштерін ұмытып, кешірімге келіп татуласып, табысқан.

2- жүргізуші: Бүгін ерекше күн – жаңа өмірдің басталатын мерекесі, көктем мен бейбітшіліктің мерекесі. Наурыз – көктемдегі күн мен түннің теңестірілетін мерекесі, ұзақ қыстан кейін күн мен түн теңестіріліп, ал кейін күн ұзара бастайды. Осыған байланысты бұл мереке бастаманың бастауын жандандыратын, табиғаттың жаңаруын, кара күштердің үстіне жақсы күндердің салтанаты бастау алады.

Кең болсын қазағымның керегесі,
Кетпесін Алла берген берекесі,
Алаштың баласына нәсіп болған,
Құтты болсын Наурыз – Жыл басы мерекесі!

1- жүргізуші:

Барлық қонақтарға есік ашық -
Ересек адамдарға да балаларға да.
Бізді көруге көктем асық,
Көктем мерекеге барлығын шақырады,
Әр түрлі мемлекеттің халықтары
Қазақстанға ыстық сәлемдерін жолдайды!

*Бүгін біздің мерекемізге сыйлы қонақтар қатысып
отыр: _____*

Құттықтау сөз кезегі: _____ беріледі.

2- жүргізуші: Наурыз - барша қазақстандықтардың ортақ той думаны. Наурыз - достық пен еркіндіктің мерекесі. Наурыз - қаңкылдап қаздар келетін, қырларда қызғалдақ бүршік атып, Табиғат-Ана гүл көрпеге оранатын көктем айы. Мал бағуды кәсіп еткен ата-бабаларымыздың қорада қойы қоздап, түйесі боздап, бір малы екеу болып, аузы аққа тиіп, мол ырысқа кенелетін, қыс қыспағынан арқасы кеңіп, маз-мейрам шаттыққа бөленетін шақ.

1- жүргізуші: Қазақ халқы үшін бұл мереке көктемнің жаңару белгісі, махаббаттың салтанаты, достық пен жемістілік болып табылады. Баяғы заманнан Наурыз келгенше адамдар өз үй-жайларын өз қалпына келтіре бастаған, мерекенің тұсында ағаштар мен гүлдер отырғызған. Егер Наурыз таза үйге және жақсы қожайынға келетін болса, онда жамандықтар оны айналып өтеді, ал мереке жыл бойына үйге табыстар мен құт-береке алып келеді деп саналған.

2- жүргізуші: Салауатты өмірдің салтанаты, күн мен түн теңелген, баршаға арман мен адалдық, құштарлық пен сұлулық, тазалық пен татулық сыйлаған Наурыз мейрамы құтты болсын! Дендеріңізге амандық-саулық, шаңырақтарыңызға шаттық, отбасыларыңызға ырыс пен ынтымақ тілейміз!

1- жүргізуші:

Баян ойна, домбыра күмбірле:

Бақыт пен шаттық тілеймін,

Денсаулық пен шыдамдылық,

Жақсы көңіл-күйде,

Барлық армандар орындалу үшін -

Төрлет, Наурыз мерекесі!

«Наурыз» әні.

2- жүргізуші:

Наурыз келді балалар,

Көктеді қыр жырғалар.

Наурыз тойын тойлайық,

Жаңа жылда ағалар!

1- жүргізуші: Ыстық күндер мен көптен күткен жылумен қатар жер бетіне Наурыз мейрамы да келді. «Ұлыстың ұлы күні» ойдағы, жұмыстағы және біздің отбасымызға, мектебімізге, қаламызға, жалпы Отанға деген іс-әрекеттердегі жаман ойлардан арылуымызды бейнелейді. Наурыз сөзін парсы тілінен аударғанда «нау - жана», «рыз» - күн деген мағынаны білдіреді. Сол түні Наурыз-көже дайындалады, үй-жайды тазалап, қонақтарды күтетін болған.

2- жүргізуші: Біздің сахнамызда ... тобынан бишілер ұжымы, қарсы алыңыздар!

Қазақ биі «Шашу».

Хабаршылар пайда бола бастайды.

Бірінші хабаршы:

Әлемдегі барлық адамдар тыңдаңыздар, тыңдаңыздар!

Үлкен, кіші естімедік деп айтпаңыздар.

Екінші хабаршы:

Шахерезаданың әсем сарайына

Сіздерді бүгін шақырудамыз.

1- жүргізуші: Енді біз ажарлы Шахерезаданың және қайырымды падишаның сарайында қонақтамыз.

Падиша:

Мен үлкен Падишамын,
Достарым тезірек маған келіңіздер.
Дүниежүзінің әр тұсына,
Мен шақыру жібердім
Енді жауапты күтудемін.

Шахерезада:

Әр мемлекеттің өкілдеріне,
Біз қонақтарға қуаныштымыз,
Ән айтамыз, ойын ойнаймыз,
Наурыз-Жыл басын қарсы аламыз!

2- жүргізуші: Ресейден келген қонақтарды қарсы алыңыздар!

«Орыс халқының биі».

Падиша: Өзбекстаннан келген қонақтар көрінбейді ғой. Наурыз тойына келмеу бұл қаталдықтың белгісі ғой.

Шахерезада: Олар осында ғой, Падиша.

«Өзбек биі».

1- жүргізуші: Наурыз мерекесі ылғи да қызықты ойындармен, жарыстармен сүйемелденеді.

Ал, балалар, ойнайық,
Ойнайық та ойлайық,
Ұлыстың ұлы күні -
Наурыз-Жыл басы тойын тойлайық!
Ойындар (барлық топтар ойынға қатысады)

Падиша:

Ойын деген жақсы ғой!
Ажарлым саған не болды?
Шахерезада жаным-ау,
Наурызға қуанбайсынба?
Үнін шықпай, қайғырып қалдың ғой,
Ұялсаңшы, қонақтардан ұят қой.

Шахерезада:

Маған көңілдірек секілді,
Бірақ бір нәрсе жетпейтін сияқты.
Қайғырсам да үнсіз қаламын,
Бұл жерде ешкім оған бал аша алмайды,
Кім маған көмектесе алады?

Падиша: *(алақаның соғады)* сығандар пайда бола бастайды.

Біздің Шахерезаданың көңілін көтеріңіздерші.

«Сыған» биі

2- жүргізуші:

Жыл басы – Наурыз мереке,
Ақ нұрға әлем боянды.
Наурыз тойы береке,
Тіршілік жаңа оянды.
Алдарыңызда ... топтан келген қонақтарымыз! Қарсы алыңыздар.

(... топтан келген қонақтар)

Падиша:

Еркеліксіз сен маған өте ұнайсың!
Бізге шабытты оятатын әртіс келді,
Оның шығармашылығын халық сүйіп бағалайды.
Жылдың басы - Наурыз,
Жердің басы – Наурыз!
Мерекеге арналсын,
Бүгінгі жыр-әніміз.
(«Адай» күйі ойналады).

Алдар-көсе:

Алыстан күйдің күмбірін естіп,
Алыс жолдан сіздерге келдім,
Мен өте қумын және атақты кейіпкермін,
Қазір менің кім екенімді білетін боласыздар,
Сіздерге иіліп сәлем бердім!

«Күнге барар жол туралы» ертегісі.

Ертегі соңында әртістер сахнада қалады.

1- жүргізуші: Наурыз – бұл еңбек, бейбітшілік пен достықтың мерекесі. Адамдар ескі реніштерін кешірген күн. Өздеріне және басқаға да қайырымдылық пен бақыт тілеген. Осы күні үлкендердің батасын алу қажет. Қыдыр ата. Бізге жақсы тілектер айтыңызшы.

Қыдыр ата, әже ортаға келеді.

Қыдыр ата:

Ұлыс оң болсын,
Ақ мол болсын,
Қайда барсақ, жол болсын!
Ұлыс бақты болсын,
Төрт түлік ақты болсын!
Ұлыс береке берсін,
Бәле-жала жерге енсін!
Ұлы халқым тоқ болсын,
Көйлектерің көк болсын,
Қайғы-уайым жоқ болсын,
Қуаныштарың көп болсын!

2- жүргізуші: (әже шашу шашады)

Наурыз келді еліме, Наурыз келді жеріме,
Байлық, бақыт тілеймін, бүкіл қазақ еліне!

1- жүргізуші:

Көктем жылуы мен өмір қуанышын тілейміз!

2- жүргізуші:

Наурыз құтты болсын!

Келесі кездескенше қош сау болыңыздар!

Жаңа үлгідегі Қызыл телпек

Қатысушылар:

Ертегіші, Қызыл телпек, қасқыр, анасы, үш пері, ешкі, лақ, үш торай.

Балалар:

Баяғыда апамыз,

Түн уақытына ертегі оқып беретін.

Біз рөлдермен ауыстық, ертегіні өзіміз айтып береміз.

Жаным апам, қымбаттым,

Біздің ертегіні тыңдаңыз, бірақ ол мүлдем басқа.

Ертегіші: Бір қыз өмір сүріпті. Оның аты Қызыл телпек. Бір күні анасы қызына: “Міне, қызым, саған кәрзеңке. Мен оған тәтті тосаптан жасалынған бәліш салып қойдым. Өтінемін, оны апана апарып берші. Байқа, қасқырдан сақтанып жүр! Ол өте қу!”.

Қызыл телпек:

Уайымдамаңыз, анашым, барлығы да ойдағыдай болады.

Ертегіден білетінім – қасқыр өте жиіркенішті!

“Жол бойымен” музыкасына қызыл телпек аяндап келеді.

Ертегіші: Ұзақ жүрдіме, әлде қысқа жүрдіме Қызыл телпек, әйтеуір жол оны ормандағы үйге бірақ алып келді. Осы жерде оған Сұр қасқыр кезігіп қалды.

(Сәнді костюм киген, бас киімі әдемі қасқыр пайда болады, “Сұр қасқыр мен қызыл телпек” м\ф әнінің фонограммасына әндетіп келеді):

Қасқыр: Сәлем! О, кешіріңіз, бон жур-р-р, қайырымды бала! Өзің қайда бара жатырсың?

Қызыл телпек: Сәлеметсізбе, Сұр қасқыр мырза! Анам қасқырлармен сөйлесуге үзілді-кесілді тыйым салған болатын. Мен Сізге апам бәліштерді алып бара жатқанымды ешқашанда айтпаймын... Ойбу! (Ауызын қолымен жабады).

Қасқыр: Ха-ха-ха! Менің қымбаттым, осыншама қайғырудың қажеті жоқ! Мені сенің апаң түк қызықтырмайды! Ал бәліштер неден жасалынған?

Қызыл телпек: Тәтті тосаптан жасалынған... ойбу! (Ұялып үнсіз қалады).

Қасқыр: Апаңның қалай қуанатының көзіме елестете аламын! Ал, енді сен бара бер. Мынау ең қысқа жол, осы жолмен еш жерге бөгелмей жүре бер. Апаңа менен сәлем айт! (Білдірместен көрсеткіштерді ауыстырып қаша жөнеледі).

Ертегіші: Қу қасқыр ең қысқа жолмен жүгіре жөнелсе, Қызыл телпек ең ұзақ жолмен кете барды. Жол бойы ол гүлдерді жинады және көңілді әндерді айтты.

(“Қызыл телпек” к\ф ән) қолдарына гүл ұстаған балалар қызыл телпекке қосылып ән айтады, әнді орындап болған соң орындарына отырады. Залдың тура ортасында тек 3 пері қалады).

Қызыл телпек: Қайырлы күн, сіздер кімсіздер – гүлдерсіздер ме, әлде көбелексіздер ме?

Перілер: Үш қайырымды перілер орындықта отырды.

Зәйтүннен жасалған нанды жеп, үстерін бүлдіріп алды,

Осы перілерді үш бақшаны суғарғышпен жуса да.

Біз, перілер, гүлдер бойына ұшып қонамыз, шәрбат жинаймыз.

Қызыл телпек: Мен қызыл телпекпін, апама қонаққа бара жатырмын. Менімен жүріңіздер, апам қатты қуанып қалады.

Перілер: Жақсы, мынау сонда апаратын қысқа жол.

Қызыл телпек: Бірақ, маған Сұр қасқыр бұл қысқа жол емес, бұл ұзақ жол деп айтты ғой.

Перілер: қасқырға сенуге болмайды, ол ашушаң және өте қу, бірақ біз оны алдап соғамыз. *(Нұсқаушыларды алдыңғы қалпына қарай бұрып қояды).*

Ертегіші: Қызыл телпек пен үш перілер қысқа жолмен бара жатып үш торайға жолықты. Үш торай ән айтып би билеуде.

Қызыл телпек: Қайырлы күн! Мен Қызыл телпекпін, ал мынау менің достарым. Ал сіздер кімсіздер?

Торайлар кезекпен: Ниф-ниф, Нуф-нуф, Наф-наф.

Қызыл телпек: Менімен бірге жүріңіздер, апам қонақтарға қуанып қалады.

Ертегіші: Қызыл телпек өзінің достарымен бірге әрі қарай жол тартты. Кенеттен олар біреудің жылап отырған дауысын естиді. Бұл кішкентай лақ еді.

Лақ: Мен анамды жоғалтып алдым...

Қызыл телпек: Жылама! Біз ән айтамыз, ал сенің анаң біздің әнді естіп сені тауып алады.

Балалар Г.Струве “Лақ туралы” әнін орындайды (қойылым).

Ешкі-ана шығып әндете бастайды:

Жаным лағым, қымбаттым,

Енді біз біргеміз.

Бір-бірімізден айырылмаймыз.

Еш уақытта.

Ешкі: Сенің табылғаның қандай бақыт! Достар, сендерге рахмет!

Қызыл телпек: Біз менің апама қонаққа бара жатырмыз. Бізбен бірге жүріңіздер.

Ертегіші: Барлығы бір жолмен көтеріңкі көңілмен кете барды. Жақын маңнан үй көрінді. Үйдің табалдырығында апасы қонақтарды құшағын жая қарсы алды.

Қызыл телпек: Сәлеметсізбе, апа! Анам сізге тәтті тосаптан жасалған бәліш беріп жіберді. Ал мыналар - менің достарым. Олар маған жол бойы қол ұштарын берді.

Апасы: Сәлеметсіздерме, қымбатты қонақтар! Үйге кіріңіздер!

Ертегіші: Ал қасқыр ше? Ах, міне ол да келді. Ұзақ жолмен тым ұзақ жүгірді.

Қасқыр (үйдің есігін қағып, қатты дауыспен тіл қатты):

Апашым, есікті ашшы, бұл мен ғой – сенің немерең Қызыл телпек!

Қызыл телпек: Ал мен мұндамын, Сұр қасқыр мырза!

Қасқыр: Недеген сұмдық! (Жүріп ойланады). Тук-тук!

Апасы: Кім бұл?

Қасқыр: Хрю-хрю, мен бишара, үйсіз жүрген Ниф-ниф тораймын. Мені түнеуге кіргізіңізші!

Ниф-ниф: Ал мен осындамын!

Қасқыр: Мен ұмытып кетіппін ғой, менің атым Нуф-нуф!

Нуф-нуф: Мен де мұндамын!

Қасқыр: ой, онда мен ананың аты қалай еді: Наф-наф!

Наф-наф: Мен де осындамын!

Қасқыр: (жүріп ойланады): Таптым! “Дин-дон, мен сіздердің аналарыңмын! Мен сендердің аналарыңмын, мынау менің үйім! Деп әндете бастайды.

Ешкі: “Ана” к\ф алынған әнді орындайды.

Қасқыр: А, солайма! Сіздер барлығыңыз осында екенсіздер ғой. Онда мен барлығыңды да жеп қоямын! Баста, томпиған балалар! Билерін бітті!

Лақ: Өлетін болсақ, музыкамен бірге өлейік! Ағайындар, бәріміз бірге ән шырқайық!

(“Бременттік музыканттар” к\ф-нен алынған әнді балалар қол ұстаса әндете бастайды).

Қасқыр ұлып жылай бастайды: У-у-у! Мен сондай жалғызбын! Мені ешкім жақсы көрмейді. Мені ешкім түсінбейді.... У-у-у ... ешкім менімен дос болғысы келмейді.

Апасы: қасқыр, сен ұялмайсың ба? Сен менің достарымды ренжіттің. Олардан кешірім сұра!

Қасқыр: Мені кешіріңіздерші, мен енді ешқашанда ешкімді ренжітпейтін боламын! Ал кішкентайларды қорғайтын боламын!

Барлығы: Жақсы, біз сені кешіреміз.

Қасқыр Ешкіге қарап: Ханым, сізді биге шақыруға рұқсат етіңіз! Қасқыр мен ешкі танго биін билей бастайды. Бидің соңында барлық әртістер театрдағыдай қол ұстасады.

Апасы: Барлықтарыңызды шын жүректен құттықтай отырып шай ішуге шақырамын.

Ертегіші: Бұл ертегі осылай жақсы аяқталды. (*Бастарын иеді*).

Введение

В каникулярный период осуществляется самое широкое приобщение детей к разнообразному социальному опыту жизни, к ценностям общественно значимого труда и досуга, восхождение к народным, национальным истокам. Главным является приобретение и развитие самооценности каждым ребенком.

Образовательные направления в условиях каникулярного отдыха и оздоровления детей и подростков реализуются в процессе организации игровой, трудовой, коммуникативной, познавательно-исследовательской, продуктивной, музыкально-художественной деятельности, важное значение в организации которых приобретает программно-методическое обеспечение. Без методического обеспечения в настоящее время немыслима деятельность воспитателя, вожатого, педагога дополнительного образования, методиста, руководителя.

Организация воспитательной и предпрофильной работы в детском летнем лагере – это программа, где структурированно описывается деятельность и меры по ее реализации в детских лагерях отдыха и оздоровления, пришкольных площадках, дворовых клубах и объединениях.

Разработка качественных программ каникулярной занятости детей позволит спланировать деятельность лагеря, отряда, объединения на принципах сотрудничества и сотворчества; наполнить отдых детей социально значимым содержанием; выбрать эффективные формы работы, направленные на оздоровление, отдых, пробуждение и развитие творческого потенциала, формирование духовных ценностей.

Методическое обеспечение направлено на создание разнообразных видов методической продукции. Это разнообразные методические средства, оснащающие и способствующие более эффективной реализации программно-методической, научно-экспериментальной, воспитательной, организационно-массовой, досугово-развлекательной деятельности педагогических работников системы дополнительного образования детей.

Специфической особенностью организации воспитательной работы в детском оздоровительном и профильном лагере являются время и место ее осуществления. На педагогов (в том числе и вожатого) в ДОЛ возлагается полная ответственность за жизнь, физическое, психическое и нравственное здоровье детей и подростков, их полноценный отдых и развитие. Деятельность педагога (вожатого) в лагере позволяет определить, насколько правильно педагог выбрал сферу своей профессиональной деятельности: может ли долго и в сложной ситуации общаться с детьми не испытывая раздражения, неприятия детей; насколько он ответственен и честен в общении с

детьми, терпим и добр к ним. И главное – насколько он владеет методикой педагогического общения в своеобразных условиях лагеря, методикой воспитательной работы. Организация летнего отдыха в детском оздоровительном и профильном лагере ориентирована на реализацию детских потребностей и интересов, приобретение воспитанниками опыта взаимоотношений со сверстниками и взрослыми, приобщение к духовным ценностям в процессе социализации. Специфика каникулярного времени требует от педагогов овладения современными формами и методами воспитания, досуговой деятельности с детьми различного возраста во внешкольной среде.

Современный детский оздоровительный лагерь – это организация дополнительного образования, деятельность которого направлена на развитие мотивации воспитанников к познанию и творчеству, реализацию дополнительных образовательных услуг.

Оздоровительный лагерь – воспитательно-оздоровительная организация образования, которое реализует программу воспитания детей, нуждающихся в оздоровлении, образовательную программу дополнительного образования детей и молодежи, создает условия для проживания и питания детей, нуждающихся в оздоровлении, и расположено на территории, пригодной для организации оздоровления и отдыха.

Цель деятельности педагогического коллектива лагеря – создание условий для отдыха, оздоровления, формирования творческого потенциала воспитанников, познания окружающего мира детьми и приобретения ими новых знаний, умений и навыков жить в гармонии с природой, обществом и самим собой в специфической воспитательной системе – лагере. В лагере должны быть созданы благоприятные возможности для проведения воспитательной и оздоровительной работы с детьми и подростками, посредством направления педагогической деятельности на создание системы, ориентированной на организацию совместной жизнедеятельности взрослых и детей, приобщение последних к здоровому образу жизни.

Основные задачи воспитательной работы в оздоровительном и профильном лагере:

- создание условий для усвоения общечеловеческих и национальных ценностей, формирования национального самосознания и умения жить в поликультурном мире;

- формирование базовых ценностей культуры личности, развитие эстетических качеств ребенка, воспитание культуры трудовой деятельности детей, гендерное воспитание, направленное на пропаганду и распространение гендерных знаний;

- формирование информационной культуры детей, совершенствование работы по правовому просвещению;

- раскрытие способностей детей и подростков, создание условий для проявления их инициативы и активности посредством организации социально значимой личностно-ориентированной деятельности воспитанников;

- создание позитивного психоэмоционального фона в детских коллективах с учетом возрастных особенностей детей, психофизического развития, специфики их деятельности (юные спортсмены, творческий коллектив и т. п.), в оздоровительном и профильном лагере необходимо организовать психолого-педагогическое сопровождение воспитательного процесса;

- формирование ценностного отношения к здоровью, создание условий для укрепления здоровья детей, усвоение и применение ими навыков гигиенической культуры, здорового образа жизни.

В процессе воспитательной работы в оздоровительных и профильных лагерях необходимо обеспечить непрерывность и преемственность воспитательной деятельности. При планировании и организации воспитательной работы в оздоровительных организациях (лагерях, центрах, профильных, оздоровительных и санаторно-курортных организациях, предоставляющих базу для оздоровления детей в летний период) следует учитывать следующие особенности:

- развитие личности ребенка будет происходить в условиях временного детского коллектива;

- специально созданное воспитательное пространство замещает ближайшее социальное окружение детей;

- воспитательные воздействия характеризуются высокой интенсивностью, а также монопольностью;

- широкое использование возможностей социально-территориального окружения способствует приобщению детей к социальному опыту и создает условия для включения воспитанников в разнообразную творческую деятельность.

Деятельность детских оздоровительных лагерей базируется на следующих принципах:

- безопасность жизни и здоровья детей, защита их прав и личного достоинства;

- приоритет индивидуальных интересов, личностного развития и самореализации ребенка в сочетании с соблюдением социальных норм и правил организация;

- гуманный характер отношений и оздоровительно-образовательных программ;

- конфиденциальность в решении личных проблем и конфликтов детей;

- единоначалие в сочетании с детским и педагогическим самоуправлением;

- вариативность программ и методов их реализации.

Отличительной особенностью воспитательного процесса в условиях летнего отдыха детей и подростков является его системность и цикличность.

Состояние, тенденции и перспективы развития форм и видов организации оздоровительного отдыха, досуга и занятости детей в каникулярный период

Дополнительное образование детей в каникулярное время реализуется в организациях дополнительного образования разного типа: Домах, дворцах, центрах; станциях (юных туристов, юных техников, юных натуралистов); детских школах (музыкальных, художественных, искусств, спортивных); дворовых клубах (при организациях образования или в микрорайонах); детских оздоровительных организациях (загородных, круглогодичного действия, санаторного типа, профильных и дебатных, палаточных, пришкольных).

В каникулярный период на базе организаций образования работают лагеря с дневным пребыванием учащихся, целью которых является организация активного досуга детей, оставшихся на каникулы в городе. На пришкольной площадке работают педагоги, которые ведут спортивную, образовательную, развлекательную, познавательную работу с учащимися. Проводятся культурно-массовые мероприятия, походы в кинотеатр и выезды на экскурсию.

Организация досуговых площадок по месту жительства детей и подростков в форме дворовых клубов помогает решить проблему увеличения охвата детей дополнительным образованием и обеспечения содержательного отдыха детей и подростков в условиях культурного пространства города в каникулярное время.

Доступное расположение (в школьных дворах, на придомовых территориях, на спортивных площадках, при детских центрах) досуговых площадок и дворовых клубов позволяет избежать большей части естественных страхов родителей за жизнь, здоровье и безопасность ребенка.

Дворовые клубы уникальны переменным коллективом товарищей, активностью использования досугового времени, сменой деятельности, стимулированием лидеров и тех детей, которые в наибольшей степени пользуются авторитетом среди товарищей в своем дворе или микрорайоне и стремятся вести их за собой, вовлекая в различные интересные дела.

Основными содержательными моментами работы дворовых клубов непременно должны быть: построение контакта, налаживание отношений в «дворовой» среде, социальная адаптация подростков через организацию игрового взаимодействия, формирование навыков бесконфликтного общения в коллективе сверстников, личной ответственности за своё поведение.

Среди вышеназванных организаций летний (осенний, зимний, весенний) оздоровительный лагерь имеет для детей и подростков несомненные преимущества, которые, прежде всего, обусловлены:

- тесными доверительным взаимодействием со своими наставниками – отрядными воспитателями и вожатыми;
- приобщением к здоровому и безопасному образу жизни в естественных условиях социальной и природной среды;
- активным общением с природой, способствующим укреплению здоровья и повышению уровня их экологической культуры;
- отдыхом, развлечениями и всевозможными хобби, которые дают возможность восстановить физические и душевные силы, заняться интересным делом;
- формированием и развитием навыков, позволяющих полнее раскрыть свой потенциал.

Опыт работы в детских лагерях разного типа показывает, что здесь дети приобретают разнообразный социальный опыт практической, творческой, исследовательской, общественной, новаторской деятельности, опыт общения, побед, разочарований, удач и неудач.

Осваивая разные роли в разных ситуациях, дети осваивают новую среду, адаптируются к ней, приобретают разный жизненный опыт.

Очень важная тенденция, наблюдаемая в настоящее время – возрождение местными органами управления образования отдыха и оздоровления детей как летом, так и в "малые каникулы".

Зимние и летние оздоровительные лагеря, весенне-осенние эколого-туристские походы старшеклассников по изучению родного края, досуговые программы на свежем воздухе в период новогодних праздников, лагеря активистов молодежных объединений и движений во время весенних и осенних каникул, профильные лагеря юных математиков, лингвистов, экологов, спортсменов, туристов весной и осенью, различные спортивно-туристские соревнования и состязания обогащают досуг школьника, формируют жизненно необходимые трудовые и профессиональные навыки и оказывают значительный оздоровительно-восстановительный эффект.

Детский оздоровительный лагерь размещается в естественных природных условиях и организуется на стационарной базе (далее – стационарный лагерь) или с использованием палаток (далее – палаточный лагерь). Порядок работы Детских оздоровительных лагерей следующий:

1) загородный оздоровительный лагерь функционирует круглый год или во время каникул обучающихся и воспитанников. В загородный лагерь направляются дети и подростки в возрасте от 7 до 15 лет, продолжительность пребывания в летнем оздоровительном лагере 20

дней, в зимнем, весеннем и осеннем оздоровительном лагере 8-12 дней, в круглогодичном оздоровительном лагере - 20-25 дней;

2) лагерь труда и отдыха для учащихся старших классов общеобразовательных школ организуется на период летних каникул и обеспечивает участие старшеклассников в производительном труде. Продолжительность пребывания старшеклассников в лагере от 12 до 24 дней;

3) профильный лагерь (школа) обучающихся функционирует круглый год или на время каникул, лагерь может быть организован на базе организации образования и предприятия в городе или за его пределами. Продолжительность пребывания детей и подростков в лагере от 10 до 15 дней;

4) оздоровительный лагерь учащихся с дневным пребыванием для учащихся в возрасте от 6 до 12 лет организуется на время летних, осенних, зимних и весенних каникул. Лагерь создается на базе общеобразовательных школ, внешкольных и дошкольных организаций и других приспособленных помещениях. Продолжительность пребывания детей в лагере от 15 до 20 дней. Оздоровительный лагерь с дневным пребыванием может быть организован с питанием и без питания (оздоровительные площадки).

Стационарный лагерь может быть круглогодичного либо сезонного действия.

Палаточный лагерь (городок) может функционировать как передвижной либо как стационарный. Предельная наполняемость отряда в лагере палаточного типа составляет 10-15 детей.

Размещение, устройство, содержание и организация режима работы лагеря должны быть определены с учетом требований соответствующих санитарных правил, природно-климатических условий.

Обеспечение медицинской помощи детям возлагается на руководителя лагеря. Лагерем обеспечивается предоставление помещений с соответствующими условиями для работы медицинских работников, а также осуществление контроля их работы в целях охраны и укрепления здоровья детей в лагере.

В лагере должны быть созданы благоприятные условия для привлечения всех детей к занятиям физической культурой, спортом, туризмом, углубления знаний об окружающем мире, развития творческих способностей детей, организации общественно-полезного труда, полноценного питания, проведения оздоровительных и культурных мероприятий, организации экскурсий, походов, игр, занятий в объединениях по интересам.

Расписание занятий детских объединений составляется и утверждается администрацией лагеря с учетом создания благоприятного

режима отдыха детей, их возрастных особенностей и установленных санитарно-гигиенических норм.

Общий порядок приема детей в лагерь определяется учредителем и закрепляется в уставе лагеря.

Формы работы с детьми по разным направлениям деятельности могут быть самыми разнообразными:

- спортивно-оздоровительное (турниры, спортивные состязания и игры, праздники);

- эколого-краеведческое (походы, экскурсии, рейды, десанты);

- интеллектуально-познавательное (викторины, беседы, лектории, посещение культурно-досуговых организаций, встречи с известными людьми, тренинги);

- нравственно-эстетическое (конкурсы, выставки, праздники, концерты,

шоу, дискотеки, игровые и развлекательно-познавательные программы, работа «сувенирной бригады»).

Следует отметить, что за последние годы в стране наметился ряд положительных тенденций в организации отдыха, оздоровления и занятости детей в каникулярное время. Это:

- рост количества детей, охваченных организованными формами отдыха;

- повышение уровня программно-методического обеспечения и методического сопровождения отдыха, оздоровления и досуга детей;

- усиление внимания родителей и общества к организации свободного времени и досуговой деятельности детей;

- усиление воспитательного компонента дополнительного образования детей;

- становление системы дополнительного образования детей объектом или компонентом специальной политики государства и общества;

- ориентирование дополнительного образования детей на: формирование компетенций (личностных, социальных, образовательных, гражданских, творческих), приобретение навыков лидерства, принятие социальных ролей, самопознание, работу в команде, разрешение конфликтов, а также изучение языков;

- уделение все большего внимания качественной подготовке кадрового потенциала педагогов дополнительного образования: методологической, методической, практической и прикладной составляющим профессиональной деятельности.

Одним из путей разрешения актуальной на сегодняшний день проблемы увеличения охвата детей и подростков, отдохнувших в каникулярное время в лагерях по различным программам, является

совершенствование образовательной инфраструктуры и решение на государственном уровне организации оздоровления и отдыха детей и подростков во всех типах и видах организаций независимо от принадлежности и формы собственности.

Приоритетные направления и программы организации отдыха и досуга детей и подростков в профильном лагере

Программы, по которым строится жизнь в профильных лагерях и организациях отдыха и оздоровления, в туристских походах, путешествиях и экспедициях, отражают деятельность организации по проведению различных профильных смен, предметных школ, детских творческих школ, малых научных академий и способствуют социальному и творческому развитию юной личности, реализации запросов и потребностей детей в различных видах деятельности в период школьных каникул и в течение всего года.

Общая программа – эта программа, реализация которой не требует специализированного подбора детей. Учитывая это, программа смены может отвечать самым различным запросам участников. При разработке общей программы для лагеря в первую очередь ставятся задачи по развитию коммуникативной сферы в детском коллективе, развитие у участников конкретных навыков и умений, мотиваций к занятиям спортом, творчеством и т.д. Акцент в реализации такой программы делается на работу в группах (отрядах), кружках, секциях, а также индивидуальной работе. Такая программа достаточно мобильна и оставляет возможность для индивидуального подхода к интересам каждого участника смены.

Тематическая программа (профильная, специализированная, предметная) реализуется участниками, объединенными общими интересами и видами деятельности. Содержание программы должно быть рассчитано на запросы конкретных участников. Это могут быть программы деятельности школьного актива; для военно-патриотических, туристических, творческих, экологических и т.п. профильных лагерей и смен. В содержании работы такой смены особое внимание уделяется конкретному направлению, демонстрации достигнутых результатов, планированию совместных акций и т.д.

Комбинированные (комплексные) программы представляют собой определенное сочетание общей и тематической программы в рамках одной лагерной смены. Реализация такой программы подразумевает проведение в рамках смены нескольких подпрограмм. Это могут быть подпрограммы сюжетно-ролевых игр, фестивалей, конкурсов и т.д.

Познавательные программы дают углубленные знания по изучаемой дисциплине, развивают интеллектуальные способности, ориентированы на мотивацию познавательной деятельности детей и подростков, расширяют кругозор и подразделяются на: продуктивные; репродуктивные; творческие; поисковые.

При разработке образовательных программ детского отдыха и оздоровления детей и подростков должны быть учтены следующие факторы:

- обновление содержания образования в соответствии с современными запросами социально-экономического развития казахстанского общества;

- соответствие образовательных программ закономерностям возрастных возможностей и особенностям психофизиологического развития детей и подростков;

- обеспечение физического и психического здоровья детей;

- ориентация на формирование познавательной, практической и творческой деятельности, усиление деятельностного компонента;

- ориентация на реализацию компетентностного подхода, т.е. на формирование способностей и готовности детей и подростков использовать усвоенные знания, умения, навыки и способы деятельности для решения практических задач в реальной жизни;

- направленность на конечный результат через выстраивание системы образовательных достижений обучающихся в виде компетенций.

Содержание образовательных программ должно соответствовать целям и задачам обеспечения воспитания и развития детей:

- достижениям отечественной и мировой культуры, национальным культурным традициям и задачам становления гражданского общества и правового государства;

- направленностям дополнительных образовательных программ (к примеру, научно-технической, художественной, физкультурно-спортивной, туристско-краеведческой, эколого-биологической, военно-патриотической, социально-педагогической и др.);

- уровню развития детей;

- современным образовательным технологиям, которые отражены в принципах, формах и методах обучения; методах контроля и управления образовательным процессом; средствах обучения.

По форме организации досуга в лагере модели программ подразделяются на три группы: для стационарного, туристического или комбинированного отдыха.

Требования к структуре образовательных программ, в том числе программ организации летнего отдыха, оздоровления и досуга детей и подростков в каникулярный период, выдвигают следующие критерии:

- соответствие принципу развивающего образования (целью которого является развитие ребенка);
- сочетание принципов научности и практической применимости (возможность реализации в массовой практике);
- реализация поставленных целей и задач на необходимом и достаточном материале (максимальное приближение к разумному "минимуму");
- интеграция образовательных областей в соответствии с возрастными возможностями и личностными особенностями детей и подростков;
- организация совместной деятельности взрослых и детей в условиях кратковременного взаимодействия в каникулярный период;
- обеспечение единства воспитательных, развивающих и обучающих целей и задач.

Качественное эффективное внедрение инноваций в образовательную практику организаций организации отдыха, оздоровления и занятости детей и подростков осуществляется с правом самостоятельного разрабатывания или выбора тех программ, которые наиболее полно учитывают конкретные условия их работы.

К программам рекомендуется приложение методического обеспечения. И хотя структура программ может быть разной, их содержание должно быть ориентировано на классический, понятный практикам, подход в организации работы.

Сроки реализации программ всех направлений деятельности учреждений организации отдыха, оздоровления и досуга детей и подростков рассчитаны на весь осенний, зимний, весенний или один лагерьный сезон (от 10 до 30 дней) летнего каникулярного периода.

Возраст детей, участвующих в реализации данных программ, от 6 до 16 лет.

Формы занятий могут быть разные: кружковая, секционная, развивающие игры, тренинги, мастер-классы, дистанционное обучение.

Ожидаемые результаты и способы определения их результативности определяются, исходя из специфики решения поставленных задач и временного интервала сроков реализации программы.

Формы подведения итогов реализации программы могут быть самые разнообразные: проявление сформированных компетенций и навыков в виде разученных песен и танцев, изготовленных предметов прикладного творчества, выставок, фестивалей, конкурсов, соревнований, учебно-исследовательских конференций, дистанционных республиканских и международных олимпиад, литературных встреч и т.д.

Примерная программа организации летнего оздоровительного отдыха профильного лагеря «InterPress» в летнем оздоровительном комплексе «Тау самалы» Жамбылской области

*Авторы: А.Б.Тлебаев.,
З.Ф.Надиров., З.Б.Вайитов*

Пояснительная записка

Организация отдыха, оздоровления и занятости детей является одной из важнейших задач государства. Государственная политика в сфере оздоровления и отдыха детей в последние годы строится так, чтобы дети были максимально охвачены организованными формами отдыха, оздоровления и труда, чтобы сам отдых стал процессом, обеспечивающим преемственность с обучением и воспитанием, носил не только оздоровительный, но и познавательно-творческий характер.

Летние каникулы - период, когда дети могут «сделать свою жизнь» полной интересных знакомств, полезных увлечений, занятий. Именно такие возможности для каждого ребенка открывают детские профильные лагеря.

Профильный лагерь «InterPress» – это уникальная возможность собраться вместе близким по духу детям и взрослым, чтобы погрузиться в насыщенную культурную и интеллектуальную среду. Это возможность познать много нового и интересного, проявить себя в самых разных творческих делах. Здесь складываются дружеские связи, формируются профессиональные интересы. Всё это натолкнуло на создание программы «10 дней по-английски».

Цель и задачи программы

Цель программы:

формирование мотивации к изучению иностранного языка через развитие внеурочной деятельности по предмету, укрепление здоровья, содействие полноценному физическому развитию.

Задачи:

расширение страноведческого кругозора детей;
привитие этических норм через изучение культурологического аспекта стран;
создание условий для организованного отдыха детей;
формирование качеств, составляющих культуру поведения, санитарно-гигиеническую культуру;
формирование отношений сотрудничества, содружества и толерантности в детском коллективе и во взаимодействии со взрослыми;
изучение лексических единиц;

развитие речевых и интеллектуальных способностей детей;
повышение мотивации к изучению иностранного языка;
раскрытие творческого потенциала детей через участие в инсценировках и других видах деятельности;
изучение обиходных фраз Англии;
изучение культур Англии и Казахстана в их общности и различии;
рассмотрение и изучение поведенческих особенностей, принятых в иноязычных обществах, при сопоставлении с Казахстаном;
осуществление свободного общения на иностранном языке;
укрепление физического здоровья обучающихся.

Требования, закрепленные в государственном образовательном стандарте общего образования, связаны, в частности, с развитием одаренности обучающихся, в т.ч. и творческих талантов, а также с развитием универсальных учебных действий и метапредметности.

Участие в профильном лагере призвано развивать у детей личностные, коммуникативные, познавательные и регулятивные универсальные учебные действия:

осознавать, какое значение имеет для ученика процесс обучения;
уметь инициативно сотрудничать;
осознанно и произвольно строить речевые высказывания;
самостоятельно создавать алгоритм деятельности при решении творческой и учебной задачи;
самостоятельно осуществлять последовательность действий для достижения творческих и учебных целей;
прогнозировать, контролировать, корректировать, оценивать свои действия в рамках деятельности профильного лагеря.

Комплекс разнообразных мероприятий, проводимых в профильном лагере, направлен на развитие системы поддержки талантливых детей, повышение мотивации к изучению иностранного языка, влекущее за собой развитие культуры личности и личностного самоопределения.

Актуальность

Разработка данной программы организации каникулярного отдыха, оздоровления и занятости детей была вызвана повышением спроса родителей и детей на организованный отдых школьников.

Необходимостью:

расширения представления о культуре иноязычных стран;
расширения активного и тематического вокабуляра детей;
развития в детях чувства заинтересованности английским языком;
воспитания детей с эстетической и этической сторон;
приобретения новых знаний, развитие лингвистических и лингвострановедческих способностей;

развития творческой деятельности;
приобретения навыков, направленных на общее укрепление организма;
развития умения индивидуальной и коллективной работы;
упорядочения сложившейся системы перспективного планирования;
обеспечения преемственности в работе лагеря предыдущих лет;
модернизации старых форм работы и введения новых;
использования богатого творческого потенциала подростков и педагогов в реализации цели и задач программы.

Психологи утверждают, что практически все дети обладают творческим потенциалом, который эффективно развивается при систематических занятиях. И в дальнейшем, приобретенные в течение лагерной смены творческие способности, навыки и умения дети эффективно перенесут на учебные предметы в школе, в повседневную жизнь.

Программа позволит ребёнку осознать себя как личность, самоутвердиться, развить интересы и способности, приобщиться к туризму, физкультуре, спорту, осознать, что такое здоровый образ жизни.

Ожидаемые результаты

1. Общее оздоровление воспитанников, укрепление их здоровья.
2. Укрепление физических и психологических сил детей и подростков, развитие лидерских и организаторских качеств, приобретение новых знаний, развитие творческих способностей, детской самостоятельности и самодеятельности.
3. Закрепление умений и навыков индивидуальной, коллективной творческой и трудовой деятельности, социальной активности.
4. Развитие коммуникативных способностей и толерантности.
5. Повышение творческой активности детей путем вовлечения их в социально значимую деятельность.
6. Приобретение новых знаний и умений в результате занятий в кружках (разучивание песен, игр, составление проектов).
7. Расширение кругозора детей.
8. Повышение общей культуры обучающихся, привитие им социально нравственных норм.
9. Личностный рост участников смены.

Концепция программы

Профильный лингвистический лагерь «InterPress» – это особое место для детей и педколлектива. Приезжая в лагерь, ребенок попадает в другую, иную жизнь, которая отличается от жизни в школе, в семье, в кругу знакомых и друзей...

Именно это обстоятельство с одной стороны, предоставляет каждому ребенку пройти новый путь открытия своих возможностей, способностей в условиях, когда рядом не родные люди и привычные друзья, а совсем новые условия: вожатый, незнакомые дети, чужая обстановка...

С другой стороны – педколлектив профильного лагеря «InterPress» имеет возможность создать для ребенка новый мир, новую жизнь, такую, которая всего за 10 дней смены позволяет:

- 1) обрести опыт самостоятельности;
- 2) научиться творческим умениям, которые на всю жизнь останутся в жизни ребенка;
- 3) обрести опыт демократии;
- 4) научиться интересно и содержательно (познавательно) организовывать своё свободное время (в противовес компьютерным играм);
- 5) открыть в себе таланты. Опытные педагоги профильного лагеря «InterPress» убеждены: каждый ребенок талантлив по-своему, нужно только помочь открыть этот талант;
- 6) научиться строить отношения со сверстниками, взрослыми, уважать права других, уметь дружить, жить в коллективе, подчиняясь его законам;
- 7) проявить свои лидерские качества, испытать личную инициативу и завоевать уважение за свое индивидуальное поведение;
- 8) развить навыки ответственности за свои собственные поступки, за самостоятельно принятые решения;
- 9) именно радость успеха, преодоления преград, достижение победы создает позитивное эмоциональное переживание ребенка, что является мощным импульсом для дальнейшего гармоничного развития его личности. Именно эта «формула» и стала базовой в нашей программе «10 дней по-английски».

Нормативное правовое обеспечение

В организации работы администрация и педагоги профильного лингвистического лагеря «InterPress» руководствуются следующими нормативными правовыми документами:

Конституция Республики Казахстан;

Закон РК «Об образовании»;

Распоряжение Премьер-Министра Республики Казахстан «Об организации отдыха, оздоровления и занятости детей и подростков в период летних каникул на 2011-2015 годы» от 28 июня 2011 года № 86-р.;

Постановление Правительства Республики Казахстан «Типовые правила деятельности организаций дополнительного образования для детей» от «17» мая 2013 года № 499;

Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан «Типовые правила деятельности видов организаций дополнительного образования для детей» от «14» июня 2013 года № 288;

Программа развития образования на 2011-2020 годы;

Конвенция ООН о правах ребенка;

Всемирная декларация об обеспечении выживания, защиты и развития детей;

Закон РК «О правах ребенка в РК»;

Трудовой кодекс РК;

Кодекс об административных правонарушениях;

Уголовный кодекс РК;

Закон РК «О языках»;

Закон РК по профилактике правонарушений;

Закон РК «О здоровье народа»;

Закон РК о вероисповедании и профилактике религиозного экстремизма;

Устав лагеря;

Правила внутреннего трудового распорядка лагеря;

Правила по технике безопасности;

Правила пожарной безопасности;

Типовые правила безопасности граждан на водоёмах РК;

Правила перевозки детей на транспорте;

Нормы СанПИНа.

Содержание деятельности и структура реализации программы

В соответствии с Уставом деятельность педагогического коллектива «InterPress» направлена на развитие мотивации личности ребенка к познанию и творчеству, реализацию программ дополнительного образования в интересах личности, общества, государства, обеспечение необходимых условия для творческого развития, укрепления здоровья, формирования общей культуры, организацию содержательного досуга и профессиональное самоопределение детей в возрасте преимущественно от 8 до 16 лет, оказание практической и методической помощи педагогическим

работникам профильного лагеря в вопросах дополнительного образования и воспитания детей.

Профильный лингвистический лагерь «InterPress» осуществляет свою деятельность по следующим направлениям:

- образовательное;
- физкультурно-оздоровительное;
- эколого-туристское;
- эстетическое;
- досуговое;
- трудовое;
- художественное.

Образовательное направление

Каждый преподаватель ведет определенные языковые занятия, которые начинаются после линейки. Они проводятся в нестандартной форме, с использованием игровых технологий. Языковые занятия проходят по 30 мин., разные отряды приходят к определенному педагогу в разное время.

Составляется расписание занятий для каждого отряда. Ежедневный план работы лагеря включает в себя:

- занятия по грамматике иностранного языка (Grammar Land);
- час пения (Sing with US) – разучивание песен на иностранном языке;
- занятия по речевой практике (Practice Hour) - расширение лексики, диалоги, речевой этикет;
- час психологической разгрузки (Relaxation Hour), который проводится в форме релаксации;
- занятия по фитнесу (Fitness Club);
- занятия по обучению письму (Writing Hour). Совершенствование умений в письменной речи: открытки, e-mail, письма;
- игры на свежем воздухе (Outdoor games);
- рефлексия (Reflection). Подведение итогов, планирование на следующий день.

Перед преподавателями (волонтерами) иностранного языка стоит задача повысить уровень преподавания и уровень владения обучающимися иностранным языком, основываясь на компетентностном подходе в обучении.

В программу работы лагеря также включены экскурсии по городу, проводимые на иностранном языке; концерты, представления, конкурсы, шоу, подготовленные участниками профильного лагеря, направленные на развитие творческих способностей обучающихся; загородные поездки; тематические дни.

Физкультурно-оздоровительное направление

Задачи физкультурно-оздоровительного направления:

вовлечение детей в различные формы физкультурно-оздоровительной работы;

выработка и укрепление гигиенических навыков;
расширение знаний об охране здоровья.

Основные формы организации:

Утренняя гимнастика (зарядка).

Спортивные игры на спортивных площадках.

Подвижные игры на свежем воздухе. Игра «Веселые старты».

Тематический день. «Олимпиада - 2014».

Физические нагрузки, свежий воздух, знакомство с красивыми уголками природы создают прекрасный физиологический и психологический фон.

Режим дня соответствует гигиеническим требованиям, предъявляемым к режиму дня возрастных групп детей от 8 до 15 лет: сочетание труда и содержательного отдыха, максимальное пребывание на воздухе, проведение оздоровительных мероприятий.

Утренняя гимнастика проводится ежедневно в течение 10-15 минут: в хорошую погоду - на открытом воздухе, в непогоду - в проветриваемом помещении. Основная задача этого режимного момента, помимо физического развития и закаливания, - создание положительного эмоционального заряда и хорошего физического тонуса на весь день.

Подвижные игры включают все основные физкультурные элементы: ходьбу, бег, прыжки. Они способствуют созданию хорошего, эмоционально окрашенного настроения у детей, развитию у них таких физических качеств, как ловкость, быстрота, выносливость, а коллективные игры – еще и воспитанию дружбы.

Спортивные мероприятия включают различные виды спортивных игр:

игра на местности «Диверсанты»;

малые олимпийские игры;

спортивно-интеллектуальная игра «Спортказино»;

«Весёлое сумо»;

курьёзный туристский маршрут;

эстафета служб 01, 02, 03;

вечернее мероприятие «Принц и принцесса спорта».

Заботясь о профилактике травматизма, руководство лагеря тщательно подбирает оборудование, проводит инструктаж педагогов и воспитанников.

Эстетическое направление

Прекрасное окружает нас повсюду: и в природе, и в обществе, и в отношениях между людьми. Надо только его видеть, чувствовать и понимать. Ростки этого чудесного умения заложены в каждом ребенке. Развивать их - значит воспитывать эстетически. Вот почему эстетическое воспитание всегда было и остается важнейшей частью педагогической деятельности детских оздоровительных лагерей.

Задачи эстетической деятельности:

пробуждать в детях чувство прекрасного;
формировать навыки культурного поведения и общения;
прививать детям эстетический вкус.

В рамках нравственно-эстетического воспитания в лагере можно многое сделать, и действовать можно в нескольких направлениях: музыка, пение, танец; общение с книгой, природой, искусством.

Основные формы проведения:

посещение музея «Тау самалы»;
конкурсы: «Минута Славы», «Самый, самый...»;
конкурс оформления отрядных уголков «Наш отрядный дом».

Художественное направление

Творческая деятельность – это особая сфера человеческой активности, в которой личность не преследует никаких других целей, кроме получения удовольствия от проявления духовных и физических сил. Основным назначением творческой деятельности в лагере является развитие креативности детей.

Формы организации художественно-творческой деятельности:

Изобразительное искусство (оформление газеты «Наш отрядный дом», конкурс стенгазет и рисунков «А в нашем лагере...»);
конкурсные программы («Веселый экспресс», «Лучшая пародия», КВН). Творческие конкурсы («Знакомьтесь - это мы!»);
игровые творческие программы;
концерты («Звезды танцпола»);
творческие игры («День рекордов»). Праздники («Здравствуй, лагерь!», «День Нептуна»);
выставки.

Рисование в лагере дает большие возможности в развитии художественных способностей детей. Рисую, дети усваивают целый ряд навыков изобразительной деятельности, укрепляют зрительную память, учатся замечать и различать цвета и формы окружающего мира. В своих рисунках они воплощают собственное видение мира, свои фантазии.

Трудовое направление

Трудовое воспитание есть процесс вовлечения детей в разнообразные педагогически организованные виды общественно полезного труда с целью передачи им минимума трудовых умений навыков, развития трудолюбия, других нравственных качеств, эстетического отношения к цели, процессу и результату труда.

Основные формы работы:

бытовой самообслуживающий труд;

общественно значимый труд (уборка прилегающей территории).

Бытовой самообслуживающий труд имеет целью удовлетворения бытовых потребностей ребенка и группы детей за счет личных трудовых усилий. Бытовой труд ребенка включает уход за одеждой и обувью, уборку помещений от мусора и пыли, создания уюта.

Самообслуживающая деятельность детей в лагере включает дежурство по лагерю, столовой, уборку мусора на прилегающей к отряду территории.

Дети привлекаются к самообслуживанию в секциях, кружках, в которых они занимаются.

Эколого-туристское направление

На базе летнего оздоровительного комплекса «Тау самалы» вверх по ущелью Бериккары на 5 км также функционирует палаточный городок.

Программа летнего палаточного городка предполагает организацию оздоровительно-познавательной деятельности средствами туризма под руководством руководителя таким образом, чтобы оказывалось преимущественное воздействие образовательно-воспитательного процесса на двигательную, творческую, познавательную и эмоциональную сферу ребенка в непосредственном контакте с действительностью - окружающей природной и социальной средой.

Многолетний опыт проведения палаточных лагерей убедил педагогов в определенном положительном влиянии туристических условий проживания на развитие личности ребенка. Результаты из года в год показывают, что туристский образ жизнедеятельности, при правильной её организации, способствует расширению кругозора детей, отлично воспитывает их волевые качества. Активное участие в деятельности подобного рода позволяет растущему человеку безболезненно решить целый ряд проблем, связанных с его самопознанием, самоутверждением и самовыражением, что очень важно

для достойного и разностороннего развития личности в современных условиях жизни общества и каждого человека в частности.

В туристском походе все друг с другом связаны, друг от друга зависят. Здесь естественным путем возникает очень важная для педагогики обстановка – ответственной взаимозависимости. В походе видно, как поразительно меняется психология взаимоотношений: как только интересы коллектива попадают в зависимость от действий каждого отдельного человека, коллектив становится непримиримым к недостаткам, требовательным. Здесь следует отметить ещё и такую немаловажную деталь, как возможность в туристском лагере своевременно диагностировать отклонения в развитии личности подростка. Этому способствует атмосфера взаимодоверия и взаимопонимания. Ребенок учится соотносить свои поступки, потребности с благополучием своих товарищей. Так, понимание общечеловеческих правил взаимозависимости людей из области абстрактных знаний перемещается в область конкретных поступков.

Участие в походе позволяет ребятам ознакомиться с новыми географическими объектами Республики Казахстан, более внимательно изучить свой край, повысить спортивное мастерство, получить профессиональную ориентацию для работы в сфере туризма.

За период проведения похода туристы приобретут качественные практические навыки по технике туризма, ориентированию на местности, использованию туристского снаряжения, оказанию первой медицинской помощи, выживанию в неблагоприятных природных условиях. Жизнь на свежем воздухе, солнце, вода, соблюдение чёткого режима физически закаляют ребят. В совместном труде, в общих переживаниях походных событий рождаются товарищеская поддержка и взаимопомощь, создается коллектив и воспитывается сознательная дисциплина, основанная на уважении к товарищам. Всё это делает туризм не только приятным видом активного отдыха, но и прекрасным средством воспитания.

Основные задачи вышеуказанной деятельности:

расширение знаний детей об окружающем мире;
удовлетворение потребности ребенка в реализации своих знаний и умений.

Основные формы работы:

походы в горы, школа юного туриста, экскурсии на курганы, «Звездный навигатор»;
психологические тесты.

Определенный интерес у детей вызывают психологические тесты, которые помогают ребятам узнать о себе что-то новое.

Досуговая деятельность

Педагоги в течение всей смены решают задачи адаптации подростков к новой среде, новому коллективу; всестороннего развития их творческой индивидуальности;

воспитания культуры поведения.

Несмотря на большой объём работ, день насыщен досуговыми делами.

Задачи досуговой деятельности:

вовлечь как можно больше ребят в различные формы организации досуга;

организовать деятельность творческих мастерских.

В основе лежит свободный выбор разнообразных общественно-значимых ролей и положений, создаются условия для духовного нравственного общения, идёт закрепление норм поведения и правил этикета, толерантности.

Досуговая деятельность – это процесс активного общения, удовлетворения потребностей детей в контактах, творческой деятельности, интеллектуального и физического развития ребенка, формирования его характера. Организация досуговой деятельности детей – один из компонентов единого процесса жизнедеятельности ребенка в период пребывания его в лагере.

Виды досуговой деятельности:

развлечение имеет компенсационный характер, возмещает затраты на другие виды деятельности. Развлекаясь, ребенок включает в свой досуг те физические и духовные способности и склонности, которые не может реализовать в труде и учебе. Развлечениями являются: посещение концертов, спортивных соревнований, представлений, прогулки, путешествия;

отдых в какой-то мере освобождает от повседневных забот, дает ощущение эмоционального подъема и возможности открытого выражения своих чувств;

самообразование направлено на приобщение детей к культурным ценностям. К самообразованию относятся: экскурсии, дискуссии, деловые игры. **Творчество** - наиболее высокий уровень досуговой деятельности. Воспитанники лагеря посещают творческие мастерские (оформительская и игровая);

общение является необходимым условием развития и формирования личности, групп на основе общего интереса.

Проводятся традиционные дела смены: день знакомств, «Здравствуй, «Тау самалы», открытие лагеря и посвящение в туристы, день закрытия лагеря. Закрытие – это ритуал, вызывающий стремление вернуться в эти места.

Кружковая деятельность

Важным направлением воспитательной работы в лагере является кружковая деятельность, объединяющая детей по интересам в малые группы. Организация кружковой деятельности лагеря носит вариативный характер, то есть в период каждой смены работают постоянные кружки (хореография, вокал, спортивные кружки, рукоделие, оригами, ИЗО, школа юного туриста, фотодело, бисероплетение, медицина в экстремальных ситуациях), для функционирования которых имеется обеспеченность педагогическими кадрами.

Цель: расширение кругозора, развитие познавательных интересов и творческих способностей детей.

Включает в себя развитие детей средствами совместного творчества, в процессе которого идёт закрепление норм поведения и правил этикета, знакомство с новыми предметами и явлениями, воспитание бережного отношения к природе, любви к труду. Создаются условия для реализации собственных интересов детей в наиболее целесообразном применении.

Организация кружковой деятельности в лагере включает ряд этапов:

- изучение интересов детей;
- презентация кружков на линейке в начале смены;
- ознакомление детей с режимом работы кружков;
- самоопределение детей и запись их в кружки;
- деятельность ребят в кружках;
- текущее отражение результатов деятельности детей;
- подведение итогов работы кружков в конце смены.

Кадровое обеспечение

Подбор педагогических работников для работы в профильном лагере «Интерпресс» осуществляется на конкурсной основе.

Планирование и организацию работы лагеря осуществляют педагоги многопрофильной гимназии № 41 имени А. Пушкина г. Тараз Надиров З.Ф., Телебаев А.Р. совместно с международным языковым центром «InterPress».

В штатное расписание лагеря входят начальник лагеря, заместители начальника по воспитательной, культурно-массовой работе, педагог-организатор, педагог-валеолог, старший вожатый, психолог, инструктор по горному туризму, экскурсовод, воспитатели, отрядные вожатые (не менее 2 чел. на группу 25 детей), музыкальный работник, ди-джей, физрук, плаврук, медицинский работник.

Подготовку педагогического коллектива к реализации программы смены лагеря проводят высококвалифицированные педагоги многопрофильной гимназии № 41 имени А. Пушкина г. Тараз совместно с международным языковым центром «InterPress», руководителем которого является Таштемиров Б.А.

С этой целью с педагогическим коллективом, вожатским составом, желающим работать в лагере, проводится собеседование, обучающие семинары-практикумы, тренинги.

В профильный лингвистический лагерь по специальной программе приглашаются волонтеры из США, которые вносят неоценимый вклад в развитие коммуникативных способностей детей.

Организация питания

Правильное питание – залог здоровья и развития детей, которое сохраняет и укрепляет здоровье.

Пятиразовое питание детей организуется в столовой ЛЮК «Тау самалы» и в соответствии с договорами, заключенными с предприятиями общественного питания.

Питание детей и подростков производится по 2-х недельному меню, составленному с учетом норм потребления, сезонности, продолжительности нахождения детей в лагере. Для здоровья детей важнейшее значение имеет правильное соотношение питательных веществ. Поэтому в меню обязательно входят продукты, содержащие не только белки, жиры, и углеводы, но и витамины, минералы, микроэлементы. Эти компоненты необходимы для полноценного развития детского организма.

При составлении меню обязательно учитывается потребность организма, необходимая для роста и развития детей, с учетом изменении условий внешней среды, повышенной физической или эмоциональной нагрузки.

Материально-техническая база

Материально-техническую базу профильного лагеря «InterPress» составляют следующие объекты:

- спальные корпуса из расчета 80 койко-мест;
- столовая на 160 посадочных мест;
- кухня - 1;
- медицинский пункт с изолятором на 2 койко-места;
- строевой плац, обеспечивающий одновременное построение юношей одной смены и проведение занятий по строевой подготовке;
- спортивный городок с беговыми дорожками;

футбольное поле;
волейбольная и баскетбольная площадки;
беседки (6)- отрядные места;
единая полоса препятствий на два направления;
сцена на 300 посадочных мест, для проведения культурно-массовых мероприятий творческих вечеров, встреч, лекториев, просмотра тематических фильмов;
палаточный городок.

Система оценки и стимулирования детей

На протяжении работы всей смены осуществляется рейтинговая система оценки деятельности всех участников профильного лагеря. Во время рефлексии в конце дня подводятся его итоги. Каждому участнику называется балл за его достижения по 10-балльной системе за данный конкретный день.

Победители конкурсов получают 10 баллов; участники - от 1 до 9 баллов; тот, кто по какой-то причине не смог присутствовать в этот день в профильном лагере, получает 0 баллов. В конце лагерной смены участники обналичивают свои баллы, получая "валюту", которую они тратят на покупку лотов-призов во время аукциона в последний день работы профильного лагеря. Для аукциона закупаются призы, которые являются подарками для ребят в конце смены.

Кроме того, в конце смены вручаются грамоты, дипломы, призы на память, даётся дополнительный сеанс купания в бассейне, право войти первым в столовую.

Список литературы

1. Гельфман Е.Н., Шмаков С.А. От игры к самовоспитанию. - М.: Педагогика, 1971.
2. Аникеева Н.П. Воспитание игрой. - М.: Просвещение, 1987. - 144 с.
3. Боловитинов В.Н. Твоё свободное время: Занимательные задачи, опыты, игры. - М., 1970.
4. Былеева Л.В., Короткое И.М. Подвижные игры. - М.: Физкультура и спорт, 1985.
5. Былеева Л.В., Таборко В.А. Игра?.. Игра! - М.: Мол. гвардия, 1987. - 223 с.
6. Вайндорф-Сысоева М.Е. Основы вожатского мастерства. Учебно-методическое пособие. М: ЦГЛ, 2005. - 160 с.

7. Возьмемся за руки, друзья! Материалы программы СПО-ФДО «Игра - дело серьезное» / Автор- составитель И.И. Фришман. - М., 1996. - 78 с.
8. Володченко В.В., Юмашев В. Выходи играть во двор. - М.: Мол. гвардия, 1984. - 126 с.
9. Воспитательная деятельность детского оздоровительного лагеря: история и современность: сборник научных статей / Под ред. Ромм Т.А. - Новосибирск: НГПУ, 2008. - 204 с.
10. Газман О.С. Педагогическая поддержка детей в образовании или инновационная проблема / Новые ценности образования: десять концепций и эссе. - М.: Инноватор, 1995.
11. Горизонты лета. Программа тематических смен в летнем оздоровительном центре для детей и подростков. / Под ред. А.В.Волхова. - М.: СПО ФДО, 1997. - 180 с.
12. Детский оздоровительный лагерь: воспитательное пространство. Сборник статей. - М.: ЦГЛ, 2006.-152 с.
13. Красовская С.С. Специализированная смена в «Зубренке» «Правовой марафон» / С.С. Красовская. - Мн.: Изд. центр БГУ, 2003 - 67 с.
14. Макаренко И.В.Позывные лета: Калейдоскоп летнего отдыха детей.М: ЦГЛ, 2003. - 413 с.
15. Рожков, М.И. Развитие самоуправления в детских коллективах / М. И. Рожков. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС. 2002. - 160 с.
16. Фришман И.И., Кузьмин С. Программа подготовки педагогов-организаторов летнего отдыха детей и подростков // Народное образование. - 2005. - №3. - с. 97-103.

Программы гражданско-патриотического воспитания

Педагогическая целесообразность:

Происходящие в мире и нашей стране политические и социально-экономические изменения оказали серьезное влияние на все стороны жизни и деятельности людей. Сформировались новые установки и ценности, появились непривычные критерии оценок тех или иных фактов, процессов, явлений. Это привело к изменению ценностных ориентаций молодежи, деформированию ранее существовавших убеждений и взглядов.

Необходимо четко определить и развивать такие понятия, как долг, честь, духовность, патриотизм, гордость и ответственность за судьбу Казахстана и своего народа, что будет содействовать улучшению морально-

психологического состояния подрастающего поколения и формированию позитивного мировосприятия.

Цель - формирование основ патриотизма, воспитание гражданина, способного сохранить и развить чувство гордости за свою страну и встать на ее защиту.

Задачи:

- изучение и воспитание бережного отношения к природе, памятникам истории и культуры родной страны;
- изучение и привитие уважения к государственным символам и геральдике Республики Казахстан, родного края, города;
- изучение и воспитание уважения к органам государственной и исполнительной власти страны;
- изучение и сохранение традиций и обрядов казахов и народов нашей многонациональной страны.

Ожидаемые результаты:

- формирование и устойчивое проявление активной жизненной позиции, патриотизма и гражданственности;
- знание символов и геральдики Казахстана, родного аула, города, области, понимание их значения;
- знание и уважение основ государственности Республики Казахстан;
- проявление позитивности во взаимоотношениях в отряде, лагере, обществе, стране.

Возрождение патриотизма – шаг к возрождению страны. Именно патриотизм является духовным достоянием личности, одним из важнейших элементов общественного сознания и фундамента общественной и государственной систем, составляет духовно - нравственную основу жизнедеятельности и эффективного функционирования личности.

Основным направлением гражданско-патриотического воспитания в условиях отдыха и оздоровления детей и подростков является формирование знания мировоззренческих основ идеологии нашего государства, привитие подрастающему поколению общечеловеческих ценностей, таких как патриотизм, нормы морали и нравственности, межнациональное согласие и толерантность, физическое и духовное развитие, законопослушание.

Одной из этих ценностей и главным преимуществом нашей страны является многонациональность и многоязычие, как отметил Глава нашего государства в Послании народу Казахстана «Социально-экономическая модернизация – главный вектор развития Казахстана».

Актуальным остается создание социально-педагогических условий для формирования осознания гражданской ответственности как

нормы общественного поведения, активное участие в различных формах общественно полезной деятельности.

Традиционной составляющей воспитания гражданско-патриотической позиции в условиях оздоровительного лагеря является такая форма деятельности, как военно-спортивная игра на местности, посредством которой в детской среде воспитывается уважение к армии и ее традициям. В ходе такой игры происходит знакомство с территорией лагеря, прилегающей местностью, сплочение коллектива, выявление лидеров, воспитание чувства товарищества. Кроме того, обеспечивается физическое развитие ребенка, двигательная активность.

Летний период предоставляет большие возможности для знакомства детей с историческими и культурными достопримечательностями, растительным и животным миром окрестностей лагеря. Познание родного края – одна из главных составляющих формирования любви к Родине, и надо использовать все представляющие возможности.

Очень важно проведение встреч с известными людьми своего региона – участниками декабрьских событий, ветеранами труда, артистами, деятелями культуры, передовой молодежью, активистами молодежных организаций и объединений. Это духовно обогащает детей и подростков, повышает мотивацию к изучению родного края и всей страны в целом.

Несомненно, главным условием при реализации любых программ смены является личная активность детей и подростков, когда в выполнении намеченных мероприятий они проявляют инициативу и порой вносят значительные коррективы и поправки.

В оздоровительном и профильном лагере создаются необходимые условия для активного включения подростков в мероприятия как повседневной жизни, так и праздничные, в качестве не только исполнителей, но и организаторов и управленцев. Все это способствует формированию гармоничных взаимоотношений в коллективе, установлению контактов между детьми-организаторами и детьми-исполнителями, детьми и взрослыми.

Самоуправление в оздоровительном и профильном лагере не подменяет деятельности взрослых, а позволяет воспитанникам совместно со старшими принимать участие в выработке и принятии важных решений, способствует приобретению детьми нового опыта в ответственном и творческом выполнении возложенных обязанностей.

Принимая участие в работе органов детского самоуправления, ребята приобретают навыки организации коллектива сверстников, воплощения в жизнь социально значимых идей.

Поэтому одной из популярных форм работы органов детского самоуправления во всех детских лагерях является проведение Дня

дублера (или Дня самоуправления), который проходит в форме деловой игры, где дети дублируют некоторые функции сотрудников лагеря (воспитателей, педагогов-организаторов, инструкторов по физкультуре и т.д.) в течение определенного промежутка времени.

Таким образом, программы по гражданско-патриотическому воспитанию направлены на формирование гражданской позиции, готовности служению Отечеству, на консолидацию творческих и духовных сил в интересах укрепления могущества Республики Казахстан и определяют основные пути развития системы патриотического воспитания в условиях детских лагерей.

Ниже представлены наименования приоритетных в настоящее время программ по данному направлению и краткое изложение цели, задач, механизма реализации программы и формы завершения.

Наименование программы	Я – гражданин Республики Казахстан!
Цели и задачи	Осознание сущности гражданственности, патриотизма, привитие уважения к историко-культурному наследию казахского народа; органам государственной власти страны; воспитание причастности к исторической судьбе и будущему своей страны, формирование активной гражданской позиции.
Механизм реализации	Изучение основ Конституции страны, исторических, краеведческих, архивных материалов, системы государственного управления в Республике Казахстан, основных программных документов страны, выдающихся государственных деятелей.
Форма завершения	Ток-шоу, литературно-музыкальные композиции, праздники, театрализованные представления, ролевые игры, смотр-конкурс плакатов «Я – гражданин Республики Казахстан!»

Наименование программы	Государственные символы и праздники нашей страны
Цели и задачи	Воспитание уважительного отношения к государственным символам (гербу, флагу, гимну Республики Казахстан) и государственным праздникам страны.
Механизм реализации	Изучение истории государственных символов Республики Казахстан; замысла авторов,

	правил использования госсимволов при проведении различных мероприятий; изучение государственных праздников и важных дат истории страны.
Форма завершения	Конкурс знатоков государственных символов и важных дат истории Республики Казахстан; театрализованные постановки государственных праздников страны.

Наименование программы	Казахстан – наш общий дом!
Цели и задачи	Популяризация казахстанской модели межэтнического согласия, толерантности, патриотизма; достижений Ассамблеи народов Казахстана.
Механизм реализации	Изучение истории создания и основных направлений работы Ассамблеи народов Казахстана; традиций и обрядов, национальных праздников народов Республики Казахстан; разучивание песен, танцев; изготовление в творческих мастерских изделий прикладного искусства народов РК.
Форма завершения	Фестиваль дружбы народов Казахстана «Мы едины в многообразии», выпуск отрядных стенгазет, конкурс рисунков на асфальте; конкурс рисунков «Мой город», конкурс песен народов РК; выставка изделий прикладного искусства.
Наименование программы	Мои гражданские права и обязанности
Цели и задачи	Получение знаний о правах гражданина Республики Казахстан и формирование гражданской ответственности по исполнению конституционных прав и обязанностей.
Механизм реализации	Изучение Конституции Республики Казахстан, казахстанских и международных нормативно-правовых документов по охране здоровья, защите прав детей и подростков, профилактике правонарушений.
Форма завершения	Встречи, диспут на тему: «Узнай, что страна делает для тебя, и ответь, что ты должен сделать для нее».

Наименование программы	Цвети моя столица - Астана!
Цели и задачи	Формирование любви и высокого имиджа Астаны как одной из активных и молодых столиц в решении мировых проблем
Механизм реализации	Изучение исторических документов по переносу столицы Республики Казахстан в Астану; междуна-родные архитектурные проекты; исторические международные саммиты, симпозиумы, форумы, конференции в Астане; Дворцы школьников в Астане, детские оздоровительные и культурно-досуговые центры
Форма завершения	Конкурс плакатов и рисунков; конкурс песен о столицах Алматы и Астане; литературная композиция «Елордам - Астанам!»; познавательная викторина

Наименование программы	Школа лидеров и активистов – «Жас ұлан» и «Жас қыран»
Цели и задачи	Повышение политических знаний и культуры с целью формирования лидерского потенциала и конкуренто-способности молодежи Республики Казахстан, вовлечение детей в активную деятельность в молодежных объединениях
Механизм реализации	Изучение программы и правил приема, деятельности РЕДЮО «Жас Ұлан» и «Жас Қыран», организация встреч с региональными координаторами
Форма завершения	Торжественный прием в ряды РЕДЮО «Жас Ұлан» и «Жас Қыран», праздничный концерт патриотических песен

Наименование программы	Гордость моя, земляки!
Цели и задачи	Формирование уважения и гордости за свою малую родину, земляков; установление преемственности поколений
Механизм реализации	Изучение истории и культуры, природы родного края, памятников и достопримечательностей; летописи славных дел

Форма завершения	Фотовыставка, показ слайд-шоу, встречи с земляка-ми, внесшими вклад в развитие и становление род-ного края и страны; беседы, диспуты; сбор материала для научных исследований по истории края
------------------	---

Программы художественно-эстетического направления

Педагогическая целесообразность:

Занятия в сфере художественного творчества расширяют кругозор ребенка, пробуждают его способности, расширяют выразительные возможности, которые находят применение в практической деятельности, позволяют открыть многие грани прекрасного через музыку, слово, движение, танец, линию и цвет, театрализацию, использование различного природного и иного материала (ткань, металл, дерево, глину, пластилин, пластик, бумагу и т.д.).

Цель - воспитание гармоничной личности, самореализующейся в сфере художественного творчества в условиях каникулярного отдыха и оздоровления.

Задачи:

- формирование художественной культуры;
- развитие прикладных навыков детей и подростков путем приобщения их к основным видам художественного творчества через совместную коллективную деятельность;
- формирование эстетического отношения детей и подростков к окружающей действительности.

Ожидаемые результаты:

- формирование и развитие компетентности в изготовлении предметов декоративно-прикладного искусства.

Роль художественного образования в системе дополнительного образования детей в настоящее время существенно возрастает, и необходимо совершенствование всех средств эстетического воспитания, в том числе и изобразительной деятельности, интерес к которой возникает в раннем возрасте, проходит через все дошкольное детство и продолжает развиваться и углубляться в последующие годы.

Представляем наименования приоритетных в настоящее время программ по данному направлению и краткое изложение цели, задач, механизма реализации программы и формы завершения.

Наименование программы	Ерке наз
Цели и задачи	Изучение направлений моды, модных течений, техники макияжа и изготовления декоративной отделки костюма; формирование практических навыков в конструировании и моделировании одежды, культуры макияжа и парикмахерского искусства
Механизм реализации	Занятия по пластике (изучение актерского мастерства и подиумного шага), визажу, парикмахерскому делу (изучение основ современных причесок), мастер-классы по макияжу, актерскому мастерству, психологические тренинги на улучшение коммуникативных качеств
Форма завершения	Праздники красоты «Ерке наз», демонстрации моды, конкурсы «Лучший модельер», «Лучший стилист»

Наименование программы	Мелодии великой степи
Цели и задачи	Повышение познавательного интереса к изучению основ народной культуры и становление личности как носителя национальных духовных традиций.
Механизм реализации	Занятия по изучению музыкального наследия и исполнительского мастерства великих акынов и жырау, обучение навыкам пения, сценического мастерства и игры на народных музыкальных инструментах
Форма завершения	Музыкальные вечера, встречи с местными музыкантами и акынами, викторины, посещение музеев и выставок.

Наименование программы	Рукодельница
Цели и задачи	Создание условий для ориентации обучающихся в сфере декоративно-прикладного творчества и театрально-исполнительской деятельности
Механизм реализации	Занятия по приобретению навыков работы кружевоплетения, бисероплетения, вышивания и вязания; конструирование, моделирование и декорирование изделий аксессуарами;

	использование на практике искусства подиумной моды
Форма завершения	Выполнение творческих работ по собственному замыслу и демонстрация моделей одежды; выставки эскизных проектов

Наименование программы	Чудеса для детей из ненужных вещей
Цели и задачи	Формирование навыков работы с бумагой, лоскутом, природными материалами, соленым тестом, овладение основами культуры труда
Механизм реализации	Обучение изготовлению различных поделок в технике бумажной пластики с элементами народных традиций изготовления игрушек; сувениров и поделок из разных материалов (коробок, проволоки, ниток, природного материала, фольги и др.)
Форма завершения	Межотрядные конкурсы, лагерный фестиваль и выставка «Чудеса для детей из ненужных вещей»

Наименование программы	Научим кукол трехязычью!
Цели и задачи	Формирование знаний, умений, навыков, необходимых для реализации декоративно-прикладной и театрально-исполнительской деятельности
Механизм реализации	Занятия по формированию навыков работы в изготовлении игрушек из различного материала и основами театрально-сценического творчества с использованием наглядных пособий (образцов, иллюстраций, схем по технологии выполнения различных изделий), разработок практических заданий-упражнений (речевых, на движение, совершенствование актерского мастерства), сценариев
Форма завершения	Презентация постановок трехязычного театра кукол

Программы интеллектуального развития

Педагогическая целесообразность:

Мир, в котором живет человек, становится с каждым днем все сложнее и противоречивее. Чтобы выработать разумную стратегию собственной жизни в изменяющемся мире, современный человек осознает необходимость развития своего интеллектуального потенциала. И важнейшим условием выживания и работы человека в этом мире станет овладение методом научного познания мира, или, так называемого исследовательского стиля мышления.

Глава государства, представляя общенациональную идею проекта «Интеллектуальная нация–2020», отметил: "Надо добиться того, чтобы наша молодежь умела не только получать, но и создавать новые знания. Самым ценным знанием сегодня становится креативное мышление, умение перерабатывать знания, рождать новые решения, технологии и инновации".

Цель - создание и развитие социально-образовательного пространства в условиях отдыха и оздоровления детей и подростков для интеллектуально-творческого взаимодействия и взаимообогащения.

Задачи:

- повысить мотивацию детей и подростков к осознанию необходимости интеллектуального развития для дальнейшей жизнедеятельности;
- совершенствовать содержание, методы и формы интеллектуального воспитания в условиях отдыха, оздоровления и занятости детей и подростков в каникулярный период.

Ожидаемые результаты:

- повышение культуры умственного труда у детей и подростков;
- развитие компетентности в познавательной и исследовательской деятельности;
- формирование в сознании детей положительного имиджа ученого и творческой личности в нашем обществе;
- увеличение количества детей и подростков, занимающихся интеллектуально- творческой деятельностью.

Под интеллектуальным воспитанием понимается форма организации учебно-воспитательного процесса, которая обеспечивает оказание индивидуализированной педагогической помощи с целью развития интеллектуальных возможностей каждого ребенка. Таким образом, задачи обучения гармонично перерастают в задачи воспитания, а задачи воспитания находят свое отражение в трансформации содержания и методов обучения.

Формы, методы и задачи интеллектуального воспитания учитывают возрастные особенности личностного развития отдыхающих

и формируют эмоциональной, мотивационной и интеллектуальной аспекты деятельности.

В каникулярный период важно развивать активные формы познавательной и мыслительной деятельности, эрудицию опираясь на игру, последовательно включая в нее элементы учения, чтобы переход от игры к учебе был приемлемым для ребенка. В этот период дети и подростки в кружках и секциях лагерей отдыха и оздоровления имеют возможность овладеть основами проектирования, организаторскими и коммуникативными навыками, способностью работать в команде, самостоятельно инициировать творческую активность.

Разновозрастной состав групп детских и подростковых коллективов определяет доступность, преемственность, содержательность, широту социальных вопросов, рассматриваемых в качестве учебно-развивающих ситуаций.

В связи с этим подготовка ребенка к исследовательской деятельности, обучение его умениям и навыкам исследовательского поиска выдвигается в ряд актуальных задач новых форм организации оздоровления и отдыха детей и подростков в каникулярный период.

Ребенок – исследователь по своей природе, и исследовательский поиск – его неотъемлемое природное свойство. Неутолимая жажда новых впечатлений, любознательность, постоянное стремление наблюдать и экспериментировать, самостоятельный поиск новых сведений о мире традиционно рассматриваются как важнейшие черты детского развития.

Исследовательская, поисковая активность – естественное состояние ребенка; он настроен на познание мира, он хочет его познать. Активность ребенка составляет суть его исследовательского поведения, важнейшего источника получения детьми знаний о мире и важнейшего условия их саморазвития.

Проблема одаренности в настоящее время становится все более актуальной во всем мире. Выявление и развитие способностей детей должно осуществляться на всех ступенях их развития, образования и воспитания. В этой связи большую роль в развитии одаренных детей в условиях отдыха приобретает деятельность специализированных профильных лагерей, в которых к тому же апробируются новые формы и методы интеллектуального развития детей.

Так, в профильных лагерях широко используется информационное пространство как важнейший компонент образовательной среды, позволяющий ребёнку осуществить выбор вида и содержания деятельности, способа своего участия в ней.

Важная роль отведена дистанционным формам обучения. Ребятам знакомят с образовательными интернет-ресурсами (используется ранее созданный банк данных дистанционных олимпиад, конкурсов проектов,

викторин разных уровней). Обучающиеся получают возможность выполнять тренировочные олимпиадные задания в он-лайн режиме, принимать участие в дистанционных предметных олимпиадах. Опыт участия в такой деятельности полезен как возможность использования и раскрытия своих интеллектуальных ресурсов.

Приучив ребят к целеполаганию, мы можем ожидать, что они смогут построить траекторию своего интеллектуального роста, что в свою очередь будет способствовать развитию мотивации в дальнейшем более глубоком изучении предмета и участии в олимпиадном движении.

В рамках работы профильного лагеря целесообразно также проведение знакомства участников профильной смены с рынком образовательных услуг – презентацией ВУЗов страны.

Как же организована деятельность в профильном лагере? В первой половине дня происходит погружение ребят в предмет по выбранным профилям. После обеда предусмотрена смена видов деятельности – презентация проектов, проведение разнообразных интеллектуальных игр, конкурсов, викторин, спортивных и творческих мероприятий.

В процессе учебной деятельности предметные группы ребят под руководством преподавателей работают над научно-исследовательскими проектами в области нанотехнологий, робототехники, химии, биологии, физики, математики, информатики, компьютерной графики, программирования, с использованием знаний по иностранным языкам.

Формами организации учебной и научно-исследовательской работы являются лекции, практикумы, учебные экскурсии, мастер-классы, демонстрации, техносказки, работа над научно-исследовательскими проектами. Защита проектов традиционно осуществляется на научно-практической конференции в конце лагерной смены, по итогам которой члены жюри определяют призовые места.

Значительный интерес представляют программы новых направлений профильных лагерей по формированию навыков научно-технического творчества, развитию конструкторских способностей детей, технического мышления, развитие интереса к техническому творчеству, такие как программы робототехнического лагеря и нанотехнологий и др.

Целями программ могут быть: обучение детей и подростков основам робототехники; промышленному подходу к IT-технологиям.

Знакомство начинается с рассказов о современном состоянии казахстанской и мировой науки, прорывных инновационных проектах в области робототехники и проведения интеллектуальной игры, которая требует от детей сообразительности, умения организовывать эксперимент и анализировать его результаты. В процессе игры необходимо разгадать принцип действия программ, анализируя

поведение управляемых ими роботов. В такой игре не требуется знания языков программирования, поэтому в ней успешно могут принимать участие и дети младших лагерных отрядов (учащиеся 1-3 класса).

На теоретических занятиях дети в зависимости от возраста и общей теоретической подготовки знакомятся с новыми понятиями: переменными, алгоритмическими конструкциями, учатся решать задачи олимпиадного уровня, учатся писать программы для взаимодействия нескольких роботов.

Курс по робототехнике основан на использовании комплектов LEGO Mindstorms NXT 2.0 и визуальной среды программирования NXT 2.0 Programming. Его могут осваивать ребята 6-9 классов. Дети и подростки знакомятся с применением роботов в различных сферах жизни человека и значением робототехники, занимаются конструированием и программированием роботов, начиная с простых механизмов.

Конечный результат деятельности детей и подростков можно оценить в номинациях «Оригинальность конструкции», «Сложность конструкции». «Сложность написанной программы» и др.

Цель программы по нанотехнологиям – популяризация нанотехнологий, как одного из прорывных инновационных казахстанских проектов, возможной области будущей профессиональной деятельности детей и разъяснение необходимости углубленного изучения базовых естественнонаучных дисциплин.

Познавательную деятельность ребенка призваны развивать интеллектуальные игры, где успех достигается прежде всего за счет мыслительных способностей подростка, его эрудиции и интеллекта.

Интеллектуальные игры хороши тем, что объединяют в себе черты как игровой, так и учебной деятельности. Они развивают теоретическое, логическое, творческое мышление, требуя формулирования понятий, выполнения основных мыслительных операций (классификации, анализа, синтеза и т. п.); способствуют развитию внимания, памяти, реакции, воображения, сообразительности, приводят к получению нестандартных решений, созданию необычных и оригинальных идей, обобщений, теорий. Это своеобразный мозговой штурм, способствующий раскрытию интеллектуально-творческого потенциала одаренных детей в легкой и непринужденной форме.

Кроме того, являясь командными играми, интеллектуальные игры способствуют развитию коммуникативных способностей. В профильном лагере ребята оказываются в благоприятной среде единомышленников, что способствует их дальнейшему личностному раскрытию, повышению самооценки и толчку к интеллектуальному прогрессу.

Брейн-ринг – один из видов интеллектуальной игры, в которой команды не только отвечают на вопрос, но должны сделать это быстрее

своего противника. Чаще всего в бою участвуют две команды, но в некоторых разновидностях количество команд бывает и больше.

Каждый выпуск брейн-ринга состоит из нескольких боев. Бой – это отдельное сражение, которое проводится до тех пор, пока одна из команд не набирает определенное количество очков. В каждом бою принимают участие 2 команды из 6 человек: одна сидит за красным столом, другая – за зеленым (условно). На обоих столах между местами для пятого и шестого игроков есть кнопка.

Первый вопрос в каждом бою стоит одно очко. После того, как ведущий его задает, раздается сигнал, и команды принимаются за поиск ответа.

Право ответа получает та команда, которая первой нажимает на кнопку (или поднимает руку), но если же команда нажимает на кнопку (поднимает руку) до сигнала, то она теряет право ответа на текущий вопрос. Если она отвечает неверно, то у другой команды появляется дополнительных 60 секунд (или другое количество времени) на обсуждение. Если же и вторая команда отвечает неправильно, то либо ведущий оглашает правильный ответ, либо переносит этот вопрос на следующий бой, а следующий вопрос стоит уже на одно очко больше. Если и во второй раз подряд не даётся правильный ответ, разыгрывается 3 очка, и если правильный ответ не найден, обе команды прекращают игру.

Команда, ответившая правильно, получает объявленное количество очков за данный вопрос (за исключением особых случаев), следующий вопрос стоит 1 очко.

Для победы в матче команде необходимо набрать 5 очков, в решающих играх выиграть два боя по 5 очков или при счёте 1:1 по боям ответить на 1 решающий вопрос.

ВИКТОРИНА – форма интеллектуальной игры, где успех достигается за счет наибольшего количества правильных ответов.		СТРАТЕГИЯ – форма интеллектуальной игры, где успех обеспечивается за счет наиболее верного планирования участниками своих действий.		
Тестовая викторина (участники отвечают на вопросы и получают оценку): «О, счастличик!», «Что? Где? Когда?»	Сюжетная викторина (организаторы придумывают игровой сюжет, напр., лошадиные скачки, космическое путешествие, морская регата)	Ролевая стратегия (путь к успеху через наилучшее исполнение роли, данной участнику игры): «Экспромт-театр	Экономическая стратегия (путь к успеху через успешные приобретения и продажи): «Менеджер»	Боевая стратегия (путь к успеху через правильное планирование победы над противником): Шашки Шахматы

В реальной практике преобладают комбинированные формы интеллектуальных игр. Чаще всего это сюжетные викторины с элементами экономической стратегии.

Особенность интеллектуальных игр – наличие вопросов, предлагаемых участникам. Поэтому одной из важнейших задач организаторов таких игр является качественный подбор и составление вопросов.

Классификация вопросов и заданий для интеллектуальных игр

ДОПУСТИМЫЕ	УСЛОВНО ДОПУСТИМЫЕ	НЕДОПУСТИМЫЕ
Вопросы на сообразительность. Вопросы типа «неизвестное об известном». Вопросы на логическое и ассоциативное мышление. Вопросы «на удачу». Вопросы «на приближение».	Воспроизводящие вопросы. Вопросы «с уловкой». Вопросы на перечисление. Вопросы, предполагающие длинный ответ.	Вопросы-розыгрыши.

Приоритет творческой деятельности, позволяющий избежать количественного оценивания и уровневого сравнения достижений – еще одно преимущество организации исследовательско-познавательной деятельности в условиях отдыха одаренных детей.

Итак, профильная смена для одаренных детей – это возможность их социальной адаптации; своеобразная школа интеллектуального роста, направленная на расширение кругозора, эрудиции и креативности; познания себя, своих интересов и возможностей в различных видах деятельности; погружение в углубленное изучение предметов. Это важное звено в системе работы с одаренными детьми.

Наименование программы	Зияткер
Цели и задачи	Приобщение детей к разнообразному опыту социальной жизни через участие в различных видах интеллектуальной деятельности
Механизм реализации	Обучение работе с каталогом в библиотеке, использованию интернет-ресурсов, энциклопедий, справочной литературы; ознакомление с формами и видами интеллектуальной и проектной деятельности, и заданий к ним; работа в команде

Форма завершения	Интеллектуальные турниры и состязания по выявлению компетентности в различных видах жизнедеятельности, проведение мастер-классов подростков старших отрядов с детьми младших отрядов
------------------	--

Наименование программы	Шагает робот по Вселенной
Цели и задачи	Изучение теоретических и технических основ казахстанских инновационных прорывных проектов – робототехники и нанотехнологий
Механизм реализации	Занятия по программам дистанционного курса робототехники, изучение теоретических основ робо-тотехники, проведение практических занятий, выполнение проектного задания в команде, обучение в форме мастер-классов, тренингов, деловых игр, аукционов идей
Форма завершения	Разработка и презентация программ по робототехнике; участие в дистанционных олимпиадах по робототехнике; конкурсы технического творчества «Все, что связано с нано-...», и «Помощник мой – робот!»
Наименование программы	Новые формы организации исследовательской деятельности одаренных детей в условиях профильного лагеря
Цели и задачи	Обучение одаренных детей навыкам поддержания психологической стабильности и психорегуляции, формирование умения адаптироваться в социально-значимой среде; изучение спецпредметов по профи-лю; развитие культуры презентации, речи и научного письма
Механизм реализации	Погружение в предмет по выбранным профилям, межпредметная исследовательская деятельность, изучение проектных и исследовательских методов, обучение методам решения проблем и задач в ко-манде, методы эффективного использования образовательных интернет-ресурсов; знакомство с рынком образовательных услуг
Форма завершения	Выполнение тренировочных олимпиадных заданий в он-лайн режиме, участие в дистанционных предметных олимпиадах, презентация проектов, разнообразные

	интеллектуальные игры, конкурсы инновационных идей и замыслов; семинары и защита проектов; конкурс прикладных задач; мини-соревнования конкурсы по инновационным проектам
--	---

Наименование программы	Проектный метод познания мира в условиях отдыха детей
Цели и задачи	Приобщение детей и подростков к проектно-исследовательской деятельности в познании окружающе-го мира и самого себя, формирование культуры презентации
Механизм реализации	Обучение последовательности проектирования исследовательской деятельности: где искать информацию, как знания и навыки использовать на практике; дети обучаются извлечению знаний из собственного опыта по решению той или иной проблемы, взятой из реальной жизни. В результате должен быть создан определенный ожидаемый продукт деятельности
Форма завершения	Конкурс научных проектов: презентация продукта деятельности

Наименование программы	Поиск Человеком путей и форм самореализации в литературных, художественных и театральных жанрах искусства.
Цели и задачи	Раскрытие интеллектуальных и творческих способностей детей через увлекательный мир книг, театра и кино; развитие культуры чтения, речи, диалога, ведения дискуссии
Механизм реализации	Изучение литературных произведений; сравнение приемов воплощения одних и тех же идей писателем, сценаристом и режиссером-постановщиком; знакомство с писателями, поэтами, актерами театра и кино, режиссерами, художниками
Форма завершения	Конференции, диспуты, презентации идей

Наименование программы	Удивительный мир увлекательных книг
Цели и задачи	Развитие познавательных возможностей ребенка через чтение и письмо; формирование навыков культуры чтения и письма, культуры общения, навыков анализа и синтеза в процессе чтения
Механизм реализации	Развитие умения читать, высказывать свое мнение, слушать и слышать других, работая в коллективе и секциях: «Я познаю мир», клуб любителей чтения «Живая книга»; обзор детских казахстанских журналов и газет «Ақ желкен», «Мөлдір бұлақ», «Темірқазық», «Экоәлем», «Соқпақ»
Форма завершения	Викторины, игры, конкурсы «Это я – Алдар, Алдар...»; «Угадай сказочного героя»; развлекательно-познавательная игра фантазеров и сказочников «Давным-давно...»; бенефис читателя «Удивительный мир увлекательных книг», «Сказки моего деда», «Узнай мир: пять книг о природе»; шоу рисунков к любимым книжкам

Проектная деятельность – это совместная учебно-познавательная, творческая или игровая деятельность, направленная на достижение общего результата, имеющая общую цель, согласованные методы и способы деятельности.

Непременное условие проектной деятельности заключается в наличии заранее выработанных представлений о конечном продукте деятельности, этапах проектирования (выработка концепции, определение цели и задач проекта, доступных и оптимальных ресурсов, создание плана, программы и организации деятельности) и реализации проекта, выделение принципов отбора методик, определение ожидаемых результатов, отбор необходимых ресурсов, включая его осмысление и рефлексию результатов деятельности.

Метод проектов ориентирован на индивидуальную, парную и групповую самостоятельную деятельность, выполняемую при решении проблемы, которая предусматривает, с одной стороны, использование совокупности разнообразных методов и средств обучения, а с другой – интегрирование знаний и умение их применять на практике.

Результаты выполненных проектов должны быть осязаемыми, т.е. если это теоретическая проблема, то конкретное ее решение; если практическая – конкретный результат, готовый к использованию в реальной жизни.

Программы культурно-досуговой деятельности

Педагогическая целесообразность:

Одной из ведущих функций деятельности детских летних и профильных лагерей является культурно-досуговая. Ее реализация предполагает создание условий для развития личности ребенка в свободное время через общение: обмен информацией, опытом, знаниями, умениями, навыками, оценками, суждениями, мыслями, результатами деятельности; участие в неформальных общественных процессах и структурах на основе общего интереса; разрядки индивидуальных и групповых напряжений, восстановления, возмещения, уравнивания сил. Ее отличают свобода выбора, добровольность, активность, инициатива как отдельного ребенка, так и отдельных социальных групп детей.

Цель – создание условий для развития общей культуры обучающихся, раскрытия их творческой индивидуальности, формирования положительной «Я» - концепции.

Задачи:

- развивать социальную активность детей;
- стимулировать развитие умений и навыков и предоставить возможность для самореализации в различных областях творчества;
- способствовать социальной адаптации.

Ожидаемые результаты:

- осмысление детьми (в рамках своего возраста) досуга как ценности, его значимости для развития и самореализации личности;
- осознание детьми своих возможностей и способностей, путей и способов их реализации в свободное от учебы время;
- изменение установок детей на способы и формы проведения своего досуга;
- приобретение детьми практических навыков организации досуговых дел, умения содержательно и разнообразно проводить свободное время;
- освоение детьми основных средств общения, основ зрительской культуры;
- повышение культуры взаимоотношений детей и их поведения во взаимодействии со сверстниками и взрослыми;
- изменение атмосферы в отряде, лагере в целом на основе массового участия детей в совместных досуговых мероприятиях;
- освоение основ культуры быта (в условиях совместной жизнедеятельности в условиях летних лагерей, экспедиций, многодневных экскурсий).

Культурно-досуговая деятельность состоит из общелагерных и отрядных мероприятий (творческие конкурсы рисунков, стихов,

айтысов; изготовление плакатов; театрализованные игровые программы и т. д.).

Получение новых знаний при подготовке к мероприятиям различной направленности (викторинам, конкурсам и т. п.) приводит к обогащению мировоззрения ребенка, что, в свою очередь, сказывается на изменении личностного поведения каждого члена коллектива.

Содержание культурно-досуговой деятельности включает: развлечение, отдых, самообразование, творчество, общение.

В организации культурно-досуговой деятельности имеет место широкая интегративность и вариативность: эта деятельность может протекать как индивидуально, так и коллективно; в ее основе лежит активность личности, направленная на выбор вариантов реализации целей общения, развлечений, отдыха, творчества.

Все они носят познавательный характер и ориентированы на общественно-полезные дела.

Основные методы досуговой деятельности: игры и игровые тренинги; театрализации, состязательности, равноправный духовный контакт, воспитывающие ситуации, импровизации.

Методы игры и игрового тренинга. Игра – самостоятельный и законный для детей, очень важный вид их деятельности, равноправный со всеми иными.

Игра, как сказка, мультфильм, многократно повторяется в жизни ребенка, становясь его воспитательным тренингом. Игра понятна и близка, в ней дети выражают свою интересную, оригинальную сущность.

Игрой легко выверить симпатии и антипатии детей, их выбор, предпочтения в среде сверстников. Игра выявляет знания, интеллектуальные силы. Игры показывают уровень организаторских способностей детей. Игры «проявляют» физические способности: ловкость, силу, выносливость, координацию и т.п.

Метод театрализации. Досуг детей имеет бесконечное множество сюжетов и социальных ролей. Неформальное общение ребят может быть в виде вечеринки: «голубого огонька»; морской кают-компании; «театральной гостиной»; праздника национальной кухни; пира-бала именинников; дня этикета, «хоровода друзей» и др.

Метод театрализации реализуется через костюмирование, особый словарь общения. Театрализация знакомит детей с разнообразными сюжетами жизни.

Метод состязательности. Состязание – чисто детская привилегия. Состязание – внутренняя «пружина» раскручивания творческих сил, стимулирования к поиску, открытию, побед над собой. Состязание распространяется на все сферы творческой деятельности ребенка, кроме нравственной.

Метод равноправного духовного контакта. Основан на совместной деятельности дел взрослых "на равных" во всем. Педагоги и дети – равноправные члены клубов, творческих объединений, основанных на демократическом, гуманизированном общении.

Метод воспитывающих ситуаций, то есть вызванных к жизни (специально создаваемых) процедур самореализации, доверия, мнимого недоверия, организованного успеха, саморазвивающего дела и т.п.

Метод импровизации. Импрум (англ.) – самопроверка, улучшение, усовершенствование. Жизнь детей импровизированна. В импровизации заложен механизм имитационного поведения. Дети очень легко поддаются внушению. Пример одного входит в подсознание другого, минуя разнотональность сознания. В результате включается этот древний механизм.

Импровизация – действие, не осознанное и не подготовленное заранее, которое выводит на практическую и творческую предприимчивость. Импровизация базируется на синдроме подражания с применением своего авторского начала.

Широко распространены следующие виды коллективно-трудовой деятельности: организаторские (метод взаимодействия), общественно-политические (беседы, лекции и др.); познавательные (ребёнок должен узнать как можно больше об окружающем мире); трудовые (развитие трудовых навыков); художественные (рисование, оформление и др.); спортивные (зарядки, «Веселые старты», футбол и др.).

В сезонных оздоровительных лагерях особенно популярны длительные досуговые программы, поскольку продолжительная игра-эпопея может стать основой тематической смены лагеря, подчиня себе деятельность всех детских коллективов, общелагерные массовые праздники.

Методика планирования работы профильного лагеря

Работа вожатого – процесс творческий, разноплановый, где не все сразу можно предугадать, - от организации коллективной деятельности сотен ребят до тонкого индивидуального педагогического воздействия на личность подростка, от ведущего концерта до спортивного судейства или психологического анализа короткой беседы. Хороший план – добрая половина успеха задуманного. Поэтому опытный вожатый уделяет много времени планированию своей деятельности и деятельности вверенного ему отряда детей.

Ознакомившись в ходе своей подготовки с условиями работы в детском профильном лагере, правами и обязанностями, ожидаемыми трудностями, способами решения типичных проблемных ситуаций,

формами и методами работы, вожатый может приступить к планированию своей деятельности. Это важно сделать до отъезда в детский лагерь с учетом рекомендаций его руководства, так как планирование – основа будущей эффективной работы.

Средством обеспечения комплексного подхода к воспитанию, содержательной и целенаправленной деятельности детского оздоровительного и профильного лагеря является грамотно составленный план работы.

Программируя свою деятельность, отрядный вожатый исходит из реальных условий, возможностей, традиций своего отряда, лагеря, педагогического коллектива.

План воспитательной работы – это:

- основа деятельности отряда;
- конкретные пути решения поставленной цели в рамках воспитательной работы отряда;
- содержательные ориентиры деятельности вожатого, определяющий порядок, объем и временные границы его деятельности.

План воспитательной работы – это программа деятельности вожатого по созданию условий, содействующих воспитанию, оздоровлению и отдыху детей в лагере. Он служит средством повышения качества воспитательной работы отрядного вожатого, поэтому план должен быть глубоким по смыслу, кратким и конкретным по содержанию.

Вожатый в соответствии с планом оказывает определенную помощь детям в решении их индивидуальных проблем, связанных с физическим, психическим и социальным здоровьем, с эффективностью в общении.

Вместе с тем, план работы в деятельности отрядного вожатого является нормативным правовым документом, подтверждающим выполнение функциональных обязанностей и моделирующим организацию воспитательной работы в отряде.

План должен отражать цели будущей деятельности, систему действий отряда, направленную на достижение поставленной цели, конкретные формы работы по решению основных воспитательно-образовательных и оздоровительных задач. Реальность выполнения плана обуславливается определением сроков реализации намеченного с учетом логики развития лагерной смены, а также ответственных за выполнение конкретных дел.

План должен базироваться на сочетании ближайших, средних и данных перспектив.

При планировании важно соблюдать принцип системного подхода к воспитанию и принцип управляемости. Принцип управляемости требует наличия регулярной обратной связи, контроля за результатами воспитательного воздействия. Важно предусмотреть возможность

корректировки педагогической деятельности по результатам анализа эффективности воспитательной работы.

Планирование воспитательной работы – это процесс совместной деятельности вожатого и воспитанников по определению целей, содержания и способов организации воспитательного процесса и жизнедеятельности в отряде.

К основным **функциям планирования относятся:**

направляющая, связанная с определением в процессе планирования сферы, цели и содержания педагогической деятельности, ее предмета, конкретных направлений и видов;

прогнозирующая – в ходе разработки плана реализуется педагогический замысел, моделируются основы жизнедеятельности отряда на предстоящую лагерную смену;

координирующая или организаторская, позволяющая вожатому с помощью обоснованных и рациональных действий при планировании получить ясное представление о направлении и содержании предстоящей деятельности в соответствии с поставленными целями и задачами;

контрольная функция предоставляет вожатому возможность с помощью плана контролировать свой путь к достижению цели;

воспроизводящая функция позволяет по плану восстановить содержание и объем выполненной работы даже по истечении некоторого времени.

Следует помнить, что план вожатого должен отвечать следующим **требованиям:**

- направленность плана на достижение определенного педагогического результата (отражение социального заказа на формирование качеств личности);

- учет возрастных особенностей, интересов и потребностей детей;

- разнообразие содержания, форм, методов воспитательной деятельности;

- посильность и реальность планов для вожатых и воспитанников (по видам деятельности, по срокам).

Вся практическая работа по составлению плана проходит в несколько этапов:

1 этап. *Определение порядка и сроков действий по разработке плана.* При составлении плана необходимо определить формы и способы участия воспитанников отряда в данном процессе.

2 этап. *Моделирование образа отряда и процесса воспитания его членов.* Процесс моделирования начинают с осмысления общих целей летней оздоровительной компании, определения воспитательных задач на смену с учетом возраста, общего уровня развития детей

отряда, личной профессиональной педагогической позиции вожатого, основных средств реализации цели. При разработке модели:

- моделируем примерный образ воспитанников и образ жизнедеятельности отряда, построение в нем деятельности, общения и отношений;

- определяем приоритетный вид совместной деятельности;

- продумываем пути, формы и способы совершенствования общения детей в отряде.

3 этап. Коллективное планирование. В планировании жизнедеятельности отряда участвуют не только вожатые, но и воспитанники. Поиск дел проводится на двух уровнях: общелагерные дела, отрядные дела. План составляет вожатый, опираясь на деятельность органов самоуправления.

4 этап. Оформление документа – плана работы. При планировании воспитательной деятельности вожатый наряду с определением цели, форм и способов воспитания детей находит оптимальный вариант содержания структуры создаваемого документа – плана работы на смену.

В пособии известного педагога Российской Федерации Л.В. Воронковой предложены следующие **формы планов:**

- характеристика отряда;
- цель и задачи воспитательной деятельности;
- содержание жизнедеятельности отряда;
- индивидуальная работа с воспитанниками;
- работа с родителями;
- анализ воспитательной работы в отряде.

План работы отрядного вожатого

Направления деятельности	Задачи	Содержание	Форма	Результат
1. Организация деятельности детского коллектива				
2. Организация деятельности органов самоуправления				
3. Диагностика				
4. Индивидуальная работа с воспитанниками				
5. Работа с родителями				
6. Анализ результатов деятельности				
7. Повышение мастерства				

План работы детского коллектива

№ п/п	Содержание деятельности	Дата	Ответственные
1.	Общелагерные дела		
2.	Работа совета отряда		
3.	Общие дела отряда		

План работы отряда

№ п/п	Воспитательное дело	Место проведения	Участники	Ответственные	Отметка о выполнении
1.					
2.					

План работы в деятельности отрядного вожатого – это, с одной стороны, нормативно-правовой документ, подтверждающий выполнение функциональных обязанностей, а с другой – модель организации воспитательной работы в отряде. План должен отражать:

- цели будущей деятельности;
- систему действий отряда, направленную на достижение поставленной цели;
- реальные сроки реализации намеченного с учетом логики развития лагерной смены;
- ответственных за выполнение конкретных дел.

Форма плана: характеристика отряда; цель и задачи воспитательной деятельности; содержание жизнедеятельности отряда; индивидуальная работа с воспитанниками; работа с родителями; анализ воспитательной работы в отряде.

Основные педагогические требования к плану:

- соответствие целям и задачам лагеря;
- учет возрастных особенностей, интересов и увлечений детей;
- разнообразие и последовательное усложнение видов деятельности, форм и методов работы;
- систематичность, преемственность в подборе видов деятельности;
- реальность по срокам и видам деятельности.

План – стратегия и тактика, документ, в котором отражена система воспитательной деятельности вожатого. Это проект развития личности ребенка и всего детского коллектива, в котором будет проходить воспитательная работа.

Советы вожатому, планирующему свою работу:

- ознакомьтесь с программой данного лагеря;
- определите цели и задачи предстоящей смены;

- изучите возрастные особенности детей, обратив особое внимание на их ожидания от лагеря;
- изучите возможности лагеря, в котором предстоит работать, и подумайте, как можно их использовать в вашей работе;
- отберите средства, формы и методы, которыми владеете;
- составьте модель смены с учетом возможностей лагеря;
- продумайте, как создать творческую атмосферу в отряде;
- учитывайте интересы детей.

Исходными данными для планирования могут служить следующие:

- государственные, региональные и местные документы о жизнедеятельности лагеря;
- календарь летних праздников;
- текущие и ожидаемые события в стране и мире, вашем городе, селе, лагере;
- личные воспоминания вожатого о своем пионерском детстве, его ожидания;
- традиции лагеря;
- информация о детях;
- ожидания детей;
- задачи оздоровительного периода;
- модель смены.

В плане должны быть интересные и развивающие занятия для детей, но при этом важно план не перегружать.

Следует помнить, что не так важна форма плана и количество дел в нем. Важно другое: знать детей, любить их, быть терпимым. Это значит, что вожатый должен все время наблюдать их, изучать специально и в ежедневном общении.

Рекомендуется составлять **перспективный и календарный планы** на смену и **ежедневный** – план на каждый день (утро - день - вечер). Такие планы разрабатывают заместитель директора лагеря по воспитательной работе, педагогический коллектив лагеря, отряды.

Позиция заместителя директора по воспитательной работе обязывает его смотреть вперед, проектировать завтрашний день всех отрядов, кружков, мероприятий, определять стратегию и тактику развития временного детского коллектива.

План на смену – это документ, в котором обозначены дела, в подготовке и проведении которых принимает участие весь педагогический коллектив.

Перспективный план разрабатывается на период (лето). Он может включать в себя: цели и задачи лагеря, условия материальной и технической базы, особенности каждой смены, детского и взрослого коллективов, планируемые мероприятия, планы работы кружков.

Календарный план конкретизирует и дополняет перспективный план. Календарный план разрабатывают вожатые совместно с детьми на смену. Лучший план работы – план, одобренный и подсказанный детьми. Вожатому нужно пойти навстречу ребятам в выборе форм отдыха, начинать на их территории, постепенно организуя педагогически целесообразную деятельность.

Специфика жизни детского оздоровительного и профильного лагеря диктует необходимость учитывать при планировании три основных периода смены: организационный, основной и заключительный, каждый из которых имеет свои особенности, педагогические задачи, формы и методы работы.

Для планирования лагерной смены удобнее пользоваться **планом-сеткой**. План-сетка охватывает содержание всего периода. План-сетка готовится до отъезда в детский лагерь или на выездном семинаре. В план-сетку включаются по порядку: дни заезда, отъезда; банные дни, родительский день, традиционные праздники для данного детского лагеря; дни дежурства и только потом - планируемые отрядные мероприятия с учетом их периодичности (в каждом отряде свои и делается это уже в лагере вместе с ребятами).

План - сетка

Понедельник	Вторник	Среда	Четверг	Пятница	Суббота	Воскресенье
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28

Планирование в течение дня включает работу после завтрака, полдника и ужина с учетом рационального распределения времени на воспитание, оздоровление, отдых и спорт.

Таким образом, каждый член педагогического коллектива лагеря имеет свой личный план работы на день. Вожатые, руководители кружков, физруки предусматривают в нем формы и методы проведения того или иного дела, конечный результат и последовательность работы с отрядом, с группой детей или отдельным ребенком.

Методика организации игр в отряде

Представить себе профильный и летний оздоровительный лагерь без игр, забав, развлечений просто невозможно.

Ребенок в каждом возрасте видит игру по-своему и придает ей огромное значение. Опыт детских оздоровительных лагерей показывает,

что использование игровых форм в организации праздников и просто подвижные игры в лесу, на поляне, во время купания поднимают настроение детей, снимают напряжение, уменьшается количество отрицательных поступков со стороны детей.

Для того, чтобы правильно организовать, «поставить» игру, у вожатого должна быть соответствующая подготовка, и он всегда должен помнить, что такое игра.

Игра может быть средством самопознания, развлечения, отдыха, средством физического и общего социального воспитания, спорта.

Игра – очень эмоциональная деятельность, поэтому она представляет собой большую ценность в воспитательной работе с детьми.

Игра – полезное средство воспитания детей и подростков. Она всегда целенаправленна и характеризуется многообразием целевых установок и мотивированных действий. Игровая деятельность имеет много общего с трудом, особенно в детском возрасте. Но в процессе игры человек не создает материальных ценностей для удовлетворения жизненных потребностей. Дети любят и хотят играть, поэтому вожатый должен в совершенстве владеть методикой проведения различных игр.

Перед началом проведения игр вожатый должен составить план, во что он будет играть. Продумав заранее ход игры, определите место, время, необходимый инвентарь, возможных участников и помощников. Учитывайте возраст и пол, количество участников. Не спешите вводить все новые и новые игры: достаточно 2-3 новых игр в неделю. Начинайте с простых, но интересных.

Вожатый должен всегда иметь при себе «шпаргалку» с играми, чтобы в нужный момент (в случае перемены плана, появлении свободного времени и т.п.) предложить ребятам новую игру. Организатору не помешает иметь сборники игр. Их можно купить или составить самому. Некоторые игры, если в них долго не играть, забываются.

Удобно составить для себя игротечку с играми, записанными на карточки. (Такую игротечку можно брать с собой для работы). Вожатому удобнее будет работать, если он не только будет пополнять игротечку, но и комментировать записанные уже игры, по возможности, вносить какие-либо изменения или создавать новые игры на основе старых.

Предлагая ребятам новую игру, надо ее объяснить. Лучше это сделать в кругу, причем объясняющему стоять лучше на линии круга, а не в центре, чтобы половина слушающих не оказалась за спиной говорящего.

Порядок объяснения игры рекомендуется следующий:

- название игры и краткая характеристика (например: в этой игре важна не только скорость бега, но еще больше наблюдательность, как у

настоящего разведчика);

- каковы роли играющих, их исходное положение;
- ход игры и цели, к которым стремятся играющие;
- чем заканчивается игра;
- правила, которые в конце объяснения игры надо четко

сформулировать, чтобы все их твердо запомнили.

Спросите, все ли понятно в игре ее будущим участникам, покажите при необходимости отдельные моменты и приемы игры, договоритесь о сигналах начала и остановки игры (свисток, словесная команда, взмах флажком или рукой, начало или прекращение музыкального сопровождения и др.).

Водящего, который нужен во многих играх, можно выбрать несколькими способами: по собственному желанию одного из играющих; по выбору большинства; по назначению руководителя; по жребию или считалке; по результатам предыдущей игры (если заранее договорились, что выигравший или, наоборот, проигравший в предыдущей игре станет водящим в следующей игре). Иногда водящими бывают все по очереди. В некоторых играх проводится предварительное состязание в каком-либо умении (метать палку на дальность, камень - в цель, ответить на вопрос и др.), и отличившийся в этом состязании становится водящим.

Для командных игр требуется распределить участников по командам (если нет постоянного состава команд, как в спортивных играх). Часто ребята сами делятся на команды, но иногда дают право выбирать игроков капитанам команд (первый выбирает второго, второй – третьего и т. д., причем очередь переходит от одной команды к другой). Есть другие способы разбивки на команды: складывание разрезанных открыток, объединение играющих по знакам зодиака, по цветам розданных карточек и т. д.

Если игроки мало знают друг друга, то распределение проводит руководитель по своему усмотрению или путем расчета игроков на «первый-второй-третий...». Последний способ наиболее быстрый, но может привести к тому, что команды окажутся неравные.

Капитанов команд, судей и помощников выбирают сами ребята или назначает по своему усмотрению руководитель.

Организатором игры может выступать вожатый или кто-то из ребят, подготовленный к проведению игры; можно также привлечь к организации игр других помощников. В этих случаях вожатый сам может быть участником или только наблюдать за ходом игры и вмешиваться только в крайних случаях. Нередко руководитель берет на себя роль судьбы в играх соревновательного характера, особенно если судейство требует квалификации, какой нет у остальных присутствующих.

Судьей же может быть кто-то из ребят или самому водителю необходимо следить за длительностью игры и предупредить играющих, когда пройдет первая половина игры и когда до истечения всей игры останется 1-2 минуты. Но во многих подвижных играх продолжительность игры неопределенна, так как роли водящих переходят от одних игроков к другим непрерывно (салки, жмурки, лапта, прятки и т.п.). Здесь уже самому организатору надо решать, в какой момент прервать игру, а для этого внимательно следить за состоянием играющих. Лучше прервать игру, когда играющие еще не пресытились игрой, но уже стали заметно уставать. При этом надо дождаться момента, достаточно естественного для остановки игры, например, когда сменяются водящие.

Несколько минут нужно предусмотреть на организованное **завершение игры**: подведение итогов, необходимые в педагогическом отношении замечания и разъяснения, приведение в порядок площадки, инвентаря, внешнего вида участников игры, спад игрового возбуждения, без чего трудным будет переход к другим занятиям. Желательным является разбор (анализ) игры, при котором коллективно обсуждаются достижения и недостатки отдельных участников и всего игрового коллектива. В первую очередь надо отметить все положительное, на что можно опереться в будущих играх. Общий тон обсуждения должен быть спокойным, ободряющим, вселяющим веру в новые достижения.

Задачи водителя не ограничиваются правильным проведением той или иной игры, но включают в себя и подготовку воспитанников к правильному проведению игр при самостоятельной их организации.

Помните, что главный смысл игры не в победе любой ценой над «противником», а в удовольствии от общения друг с другом, физическом и духовном росте участников игры.

Методика организации соревнований

Дети любят соревноваться и легко доходят в этом соревновании до азимотажа. Им нравится соревноваться со своими друзьями и сверстниками, напрягать свои силы и получать за это награды, призы, подарки.

Потребность самоутверждения – один из самых главных движущих мотивов поведения подростков. И здесь соревнование – естественное средство удовлетворения этой потребности. Состязание, спортивные игры, всевозможные конкурсы – основа деятельности, которой больше всего увлекаются дети, которая присуща самой природе детства.

Между тем водители, педагоги не могут не признать, что есть немало примеров, когда соревнование приносит не пользу, а вред

ребенку, детскому коллективу. Здесь оно выступает не как основа для сплочения, а как пружина дезорганизации, обиды, накопления злости и зависти по отношению к победителю.

С подобным явлением вожатые-практики сталкиваются всегда, когда в основе своей педагогической деятельности используют немудреную формулу: «Есть соревнование – это всегда хорошо, нет соревнования – это всегда плохо».

Между тем этот метод соревновательности, как всякий другой педагогический метод, имеет определенные границы своего оптимального применения. Нарушение этих границ никогда не остается безнаказанным. Соревнование является средством, а не самоцелью. Соревнование всегда является стимулом работы. С его помощью мы в детях формируем и развиваем нравственные мотивы поведения. Злоупотребление этим стимулом может навредить, поскольку суть дела нередко подменяется ожиданием обещанного вознаграждения или похвалы. Поэтому от внимательного взора вожатого и педагога не должны ускользнуть те девчонки и мальчишки, которые обрадовались, что в соседнем отряде, с которым шло соревнование за самый чистый корпус, получили низкие баллы; что Арман с Ануаром убрали свою территорию у корпуса, а мусор «нечаянно» рассыпали на территории соседнего корпуса, как раз перед санитарным обходом.

Когда соревнование приносит и пользу, и вред, актуальным становится вопрос о мере. В каких случаях его следует применять как метод в воспитательной работе, и в каких - не применять, как сделать так, чтобы извлекать из него пользу и избежать вреда для ребенка, детского коллектива. Для этого следует разобраться, что такое соревнование как метод и как он действует. В научной литературе соревнование определяется как социальное явление, сопровождающее всякую совместную деятельность и общение. Соревнование является социальным стимулом, способным активизировать какую-либо деятельность. Там, где действуют коллективно, где присутствует здоровый дух соревнования, можно говорить о его положительных аспектах.

Но если злоупотреблять соревнованием, оно становится столь привычным для детей, что начинает выступать для них как постоянная потребность в превосходстве над другими, как средство получения похвал и наград. Важным становится уже не сам предмет соревнования - соблюдение чистоты, борьба за вежливость, помощь ближнему, порядок и красота вокруг корпуса и во всем лагере, укрепление своего здоровья, а стремление завоевать вымпел, занять первое место, заслужить почести, получить приз или подарок и т.д.

Учитывая природу и действие механизма соревнований, виды воспитательной работы можно разделить на две группы:

- а) где соревнования желательны и необходимы,
- б) где они недопустимы.

Итак, когда же соревнование желательно или же необходимо? Важно помнить и знать, что соревнование в одном виде деятельности должно находиться во взаимосвязи с другими видами деятельности, или, по крайней мере, на них отражаться. При длительном соревновании вожатые обязательно должны включать в него разнообразные кратковременные формы, а индивидуальное соревнование должно сочетаться с коллективным. Причем коллективное выступает обязательно как основное, а индивидуальное как составная часть.

Наиболее часто встречаются такие соревнования как:

- спортивные мероприятия (спартакиада, Олимпийские игры зимой и летом, «Веселые старты», эстафеты, командные спортивные встречи по различным видам спорта т.д.);
- интеллектуальные турниры (различные адаптированные версии телевизионных передач, например, «Брейн-ринг», «Что? Где? Когда?» и т.д.);
- развлекательно-познавательные мероприятия (КВН);
- творческие выставки (рисунки, поделки, фото и т.д.);
- конкурсы.

Каждая из вышеперечисленных форм соревнования имеет определенные воспитательные цели и задачи, поэтому методика организации и проведения их определяется рядом условий и учитывает:

- а) возрастные особенности детей.* Для детей младшего возраста приемлема система соревнований (конкурсов) по конкретным отдельным направлениям (делам), с небольшими сроками проведения. Для детей старшего возраста приемлема комплексная форма соревнования, в которую могут входить несколько видов деятельности;
- б) уровень воспитанности, способностей и возможностей детей;*
- в) время года, количество участников, планированием воспитательной деятельности.*

Теперь рассмотрим, когда же соревнование **недопустимо**.

Во-первых, при неравных возможностях соревнующихся, связанных с их личными качествами и способностями. Так, нельзя проводить соревнования между младшими и старшими отрядами в беге на 100 метров; в конкурсе бальных танцев естественно выиграет пара, которая профессионально занимается хореографией.

Во-вторых, недопустимы соревнования, основанные на взвешивании нравственных начал: доброты, культуры - недоброе это дело. Также как и состязаться в скромности - по меньшей мере, нескромно.

В-третьих, нельзя проводить соревнование, заведомо определяющее «победителя». Так, если в отряде есть вожатый, который профессионально рисует, то соревнование на лучший отрядный уголок, выставку или стенгазету уже состоялось, не начинаясь. И еще хуже, если к этому виду деятельности привлекаются профессиональные исполнители тайком, окольными путями (родитель приехал на выходной и его «тихо привлекли» на 1 - 1,5 часа к его профессиональной деятельности).

Дети в любом возрасте испытывают потребность в оценке своей работы. Поощрения всех видов укрепляют положительные ростки воспитания, вызывают чувство удовлетворения, желание новых успехов, стимулируют поиск новых идей и сил. И тут тоже важно чувство меры. Плохо, когда мало премий, значков, грамот, подарков, сувениров, открыток и т.д. Их должно быть столько, чтобы подавляющее большинство участников могло рассчитывать на их получение. В то же время, когда слишком много наград, происходит девальвация поощрения. Когда у ребенка на руках 15 грамот и 24 благодарности, они обесцениваются. Среди всех достижений происходит забывание того момента, когда ребенок по-настоящему, со всей настойчивостью прикладывал свои усилия для достижения поставленной цели. Организаторам не следует забывать и об организации процесса награждения, торжественности этой церемонии.

Соревнование в разнообразных областях может помочь ребенку обрести веру в себя. При планировании и анализе своей деятельности вожатый должен стремиться запастись для каждого ребенка таким делом, в котором он может выиграть.

Если на педагогическом совете при подготовке к смене вожатые решили организовать серию соревнований, то наибольший эффект участия детей в мероприятиях и мотивация к деятельности будут при создании тематической смены, каждый день в которой для них окажется новым, интересным, увлекательным. И чтобы следующий день был еще лучше, чем предыдущий, сами дети будут стараться его создать, приготовить. Такие смены принято называть тематическими.

Методика организации и проведения шоу-программ

Организация работы по созданию шоу-программы включает несколько этапов:

СТАРТ - получение задания;

1-й этап - определение цели и усвоение задач;

2-й этап - обеспечение работы (условия, средства, исполнители);

3-й этап - планирование работы и распределение обязанностей;

4-й этап - оперативное руководство (согласование, учет, контроль);

5-й этап - анализ эффективности и подведение итогов работы;

ФИНИШ - отчет о выполнении задания.

На каждом из этих этапов организатором выполняются определенные действия.

Организатору важно знать, что за чем следует, что нужно делать на каждом этапе. Прохождение каждого этапа будет успешнее, если придерживаться некоторых важных правил организаторской работы.

Правило 1. Получив задание, разберитесь в нем. Это значит, что необходимо:

- хорошо представить себе, что должно быть на финише, чего следует добиваться;

- усвоить содержание организаторской работы: из каких частей она состоит, является простой или сложной, требует ли ее выполнение привлечения помощников;

- выделить главное, основное, увидеть вспомогательное;

- определить последовательные этапы выполнения задачи, выяснить основные условия: сроки, место, материальные средства, предполагаемый состав участников общей работы;

- уточнить свое место, положение, каков круг ваших обязанностей;

- «проговорить» задание еще раз, убедиться, что оно верно вами понято. Не считайте зазорным, получая задание, переспросить, если что-то оказалось непонятным.

Правило 2. Учитывайте возможности членов коллектива. Мысленно сопоставьте основные задачи с возможностями имеющихся в вашем распоряжении людей.

Правило 3. Определите, что вам может понадобиться в работе.

Если работа требует материальных средств, то необходимо решить: какие инструменты, материалы, снаряжение вам понадобятся, в каком количестве, где их можно достать, как получить и где хранить.

Правило 4. Работа должна быть понятна каждому. Познакомьте всех членов группы с заданием: его целью, содержанием, условиями выполнения.

Правило 5. Каждый несет персональную ответственность за свой участок работы.

Правило 6. Будьте внимательны при завершении работы. Требуется отчетность о выполнении задания от всех, кому давались поручения.

Правило 7. Итоговый анализ – залог успешной работы в дальнейшем, потому что анализ позволяет выявить все ошибки и дает возможность избежать их в будущем.

Это были общие правила любой организаторской работы, но, чтобы организовать массовое шоу-мероприятие, этого не достаточно.

С чего начать?

Есть много мнений по поводу того, с чего следует начать организацию любого мероприятия. Одни полагают, что первым делом надо написать *сценарий*. Другие считают, что сценарий – это не начало, а середина работы, и раньше нужно определиться с *формой и содержанием*. Третьи утверждают, что, прежде всего, следует составить план и распределить обязанности. Четвертые заявляют, что точкой отсчета служит *приказ* о назначении ответственного за организацию. А пятые - сторонники коллективной работы - уверяют, что сначала надо собрать *«инициативную группу»* или *«совет дела»*. Сколько организаторов - столько и мнений.

Начинать организацию любого дела следует... с **финала!**

Финал мероприятия – тот результат, который мы достигаем (например: башня из песка или плакат на тему...), то эмоциональное состояние, настроение, в котором пребывают участники после того, как все завершилось.

Далее формулируем цели и задачи намечаемого дела и продумываем средства реализации.

Для этого нужно использовать **сценарный план мероприятия:**

11. Форма мероприятия.

12. Название.

13. Время проведения и место проведения.

14. Цели и задачи.

15. Распределение ответственных (за сценарий; за репетиции; за техническое обеспечение; за оформление; за музыку).

16. Обязанности и роли.

17. Декорации.

18. Содержание мероприятия (настройка зала; текст (и ведущих, и действующих лиц); текст вызова отрядов (если предполагается)).

19. Финал и последствие.

20. Анализ мероприятия.

Работа творческой группы

Мы все с вами прекрасно знаем, насколько заняты вожатые, как вечно не хватает ни на что времени. Нужно организовать время тридцати озорных непосед, ходить на планерки, да еще и готовить массовый досуг для всего лагеря. Понятно, что если всем вожатским отрядом каждый раз организовывать мероприятие, то это просто не логично, поэтому речь пойдет о творческой группе по подготовке дела (совет дела).

Самое оптимальное число человек, входящих в творческую группу, приблизительно 4 – 8, в зависимости от масштабности разрабатываемого дела. По количеству участников условно массовые мероприятия можно

разделить следующим образом.

1. Межлагерная форма. Включает те же виды мероприятий, что и общелагерная форма. Используется, когда один лагерь «приходит в гости к другому».

2. Общелагерная форма. Мероприятие, в котором принимают участие все отряды.

3. Межотрядная форма. В мероприятиях участвуют, как правило, два - три отряда. Это может быть встреча «отряд в гостях у отряда», конкурс, соревнование между отрядами, лучше, если мы сделаем команды смешанными, например, при помощи жеребьевки. Тогда мы поможем ребятам расширить круг общения в лагере, установить контакт с другим отрядом, подружиться, несколько стеснительные дети смогут проявить себя в более доверительной обстановке.

Начать работу творческой группы стоит с определения основной темы, связывающей все, что происходит на сцене. Например, если мы выбрали морскую тематику, то соответственно все конкурсы, игры должны быть связаны с этой темой (конкурс песен о море, морская регата).

Как только тема выбрана, далее определяем вид мероприятия.

По способу подготовки и использованию импровизации можно выделить:

- шоу, полностью подготовленные заранее и не предусматривающие импровизации. Это различные тематические конкурсы (конкурс песни, танца, инсценированной песни и т.п.), концерты (концерты вожатых, концерт творчества детей и прочее), спектакли. При выборе такой формы мероприятия необходимо помнить, что зал - активный участник шоу, и его нужно постоянно активизировать, включать в происходящее на сцене, задействовать (например, в паузах мы играем с залом);

- шоу, сочетающие в себе как элементы, подготовленные заранее, так и элементы импровизации. Это КВН, «Мисс лагеря», «Конкурс пар» и другие;

- шоу, не требующие подготовки участников и основанные исключительно на импровизации во время действия. Это конкурс актерского мастерства (КАМ), «Любовь с первого взгляда», «Театральный коридор» и т.п.

Необходимо заметить, что любая импровизация будет хороша лишь тогда, когда она хорошо подготовлена. Соответственно, обратим внимание на то, что шоу требует подготовки и участников, и организаторов, и ведущих.

Распределение обязанностей по блокам подготовки

Мы все прекрасно знаем, что любая работа группы будет более эффективна, если есть старший, который берет ответственность за подготовку мероприятия на себя и будет ее контролировать и помогать

другим.

Вожатый, в зависимости от желания ребят распределяет их по видам деятельности, назначает ответственных (ответственные подбирают себе помощников 1-2 человек).

1. Сценарная группа. В их обязанность входит разработка полного сценария предполагаемого дела, руководствуясь поставленными творческой группой целями и задачами, предоставляет его ответственному за данное мероприятие в данной смене или заместителю по воспитательной работе. Корректирует сценарий в случае его недостаточной проработки.

2. Режиссерская группа - на основании разработанного сценария, выстраивает ход сценария, подбирает актеров, работает с непосредственными исполнителями, ведущими и т.п. Проводит необходимое (возможное) количество репетиций.

3. Оформительская группа на основании разработанного сценария, разрабатывает эскиз оформления и предоставляет его ответственному за данное мероприятие в данной смене или заместителю по воспитательной работе. После утверждения эскиза, с помощью художника лагеря подготавливает и производит художественное оформление места проведения мероприятия. Разрабатывает и подбирает костюмы актерам и ведущим. Оформляет афишу, пригласительные билеты, рекламные плакаты (при необходимости).

4. Организаторская группа - обеспечивает координацию и взаимосвязь предыдущих групп, разрабатывает рассадку зрителей в зрительных залах, руководит размещением или построением отрядов на площадках. Осуществляет приглашение администрации, специалистов и гостей лагеря, оповещая их персональным приглашением.

5. Группа технического и музыкального оформления - занимается подбором со специалистами лагеря подбором необходимых фонограмм или видеофрагментов, а также светового оформления.

Главная задача ответственного состоит в том, чтобы объяснить другим, как легче справиться с заданием, ответить на вопросы, рассказать все относительно сроков и порядка информации о ходе дела.

1. Разработка сценария.

Эффективен вариант, когда разработка осуществляется путем использования техники «мозгового штурма». Все участники творческой группы собираются вместе и высказывают свои предложения, идеи, которые обсуждаются, перерабатываются, дополняются и дорабатываются.

Все зависит от вашего желания и возможностей. Но при написании сценария необходимо учитывать возрастные, физические и психические особенности детей, исходя из которых, время, в течение которого можно удерживать внимание детской аудитории, составляет 1 час - 1 час 20

минут.

Этап написания сценария – один из самых сложных этапов подготовки мероприятия. Но любое задание выполнимо, если точно знать, что за чем надо подготовить.

Этапы написания сценария

1. Алгоритм развития действия (сюжет). Кто? (Чебурашка, Колобок, Карлсон) Куда? (в Африку, за сокровищами, на северный полюс, в баню) Зачем? (отдохнуть, подальше от вас, нужно) Как? (пешком, строем, ползком).

Ответив на эти вопросы, вы имеете перед собой сюжетную линию вашей постановки.

2. Поиск образов героев (умный, хитрый, ленивый и т.д.). Выбирайте характерные, колоритные, типажные роли и персонажи, имеющие яркие внешние и внутренние черты. Найдите эти черты и попробуйте совершить обычные действия так, как будто вы - это выбранный персонаж.

3. Монологи и диалоги героев в ходе развития действия.

Живите в выбранных образах, общайтесь друг с другом на заданную тему, воспроизводите реакции и мысли, посещающие вашего героя в ходе общения с другими героями. Так могут возникнуть реальные монологи и диалоги.

4. Предварительная репетиция с дописью фраз, нюансов, действий и пр.

Главная задача ответственного за сценарий - конечно, написание текстов для ведущих, для актеров, для настройки зала, для вызова отрядов и т.д., а если ваше шоу - конкурсное, не забудьте придумать сами конкурсы.

Также необходимо продумать **отбор участников**. Существует несколько способов.

1. Участников выбирают в отрядах. Например, победитель отрядного конкурса станет участником общелагерного конкурса. Но возможен и более простой способ. Отрядам сообщается, сколько мальчиков и девочек от них требуется для шоу. Желательно определить качества, ожидаемые от участников (например: артистичность или умение ставить палатку).

2. Участники выбираются непосредственно из зала в процессе шоу.

Способы:

- приглашаются на сцену желающие (вариант сопряжен с опасностью пассивности или слишком большой активности со стороны зрителей: либо никто не выйдет, либо выйдет слишком много народу);

- под сиденье в зале прикрепляются определенные знаки, о которых до вашего объявления никто не должен знать. В определенный момент ведущий сообщает, что под некоторыми стульями есть «счастливые билетки» и их обладатели приглашаются на сцену.

Можно придумать еще массу способов. Например: выбирать лучших в отрядах или при входе в зал все тянут билетки, по которым и определяются участники.

Исходя из формы шоу, заданий, возможен отсев участников в процессе конкурса. Необходимо четко продумать **структуру отсева**: после какого задания, сколько человек выбывает из игры и сколько остается и как проводить уходящих.

Если шоу требует выбора лучших, то, конечно, не обойтись без жюри. Кто может быть членом жюри? Жюри может стать весь зрительный зал. Формы выражения оценки: голосование с помощью поднятия цветных карточек, заранее розданных зрителям; тайное голосование (зрителям раздадут бюллетени). Последняя форма больше всего подходит для определения обладателя приза зрительских симпатий. Нельзя ни в коем случае определять победителя по аплодисментам. При зрительской оценке возможна необъективность, поэтому применять ее лучше в ограниченном количестве.

Основную оценивающую функцию следует возложить на жюри в классическом его понимании. Членами жюри могут быть кто угодно, главное, чтобы участники уважали их мнение.

Итак, мы подошли к самому приятному - награждению. Мы должны сделать так, чтобы ни один участник шоу не остался незамеченным, не ушел с ощущением неценности и непризнанности.

Реквизит.

Ответственный за этот блок должен предусмотреть все, что может понадобиться во время шоу: костюмы, декорации, освещение и т.д. Чтобы не получилось так, что во время мероприятия чего-то не хватает и все может пойти под откос из-за нехватки, например, маркеров или каких-то костюмов.

Музыкальное оформление мероприятия.

Музыкальное сопровождение должно быть согласовано с действиями на сцене, нелепо включать веселую музыку, когда главный герой плачет.

Даже если в лагере есть ди-джей, все равно один из членов творческой группы должен взять на себя ответственность за взаимодействие с ним. В обязанности ответственного за этот блок входит информирование ди-джея о необходимой музыке, месте и

времени репетиций и самого шоу, контроль за работой ди-джея во время шоу и помощь ему.

Репетиции.

Любое мероприятие нуждается в репетиции. Человек, который ответственен за этот блок подготовки, должен построить график репетиций, заранее раздать текст участникам и информировать их о месте и времени репетиций, продумать мизансцену (т.е. нахождение участников на сцене) и прочее.

Важно не забыть следующие моменты: (сценарий должен быть на руках у каждого; репетируем сначала отдельные сцены, а затем соединяем все в одну картинку; музыкальное сопровождение репетируем вместе с действием на сцене; необходимо, чтобы участники на сцене не заслоняли друг друга, были хорошо освещены, говорили громко и глядя в зал, а не друг на друга).

Реклама.

Наше шоу, как и всякое другое настоящее шоу, требует рекламы. Для нее можно использовать все возможности лагеря: объявления по лагерному радио, анонс на общелагерном собрании (например, дискотеке и т.д.), объявления в отрядах, вывешивание рекламных плакатов и т.п. Главное - заинтриговать.

Теперь, когда каждый из творческой группы знает, за что он отвечает, подготовка пойдет полным ходом. В каждом деле важную роль играет четкая организация и продуманная структура мероприятия, и мы определили последовательность действий при подготовке шоу.

Структура шоу-мероприятия (ход мероприятия)

1. Настройка зала.

Настройка участников действия начинается еще до входа в зал. При входе их встречает заранее подготовленное оформление (плакаты-приветствия, люди в костюмах, специально подготовленных к шоу на входе, которые могут вручать участникам какой-нибудь элемент одежды, способствующий единению всех). Далее рассказывается вкратце, что будет сегодня происходить и по какому поводу все собрались. В это время в зале уже звучит музыка (веселая или грустная, в зависимости от мероприятия), сцена оформлена декорациями.

Чтобы перед действием воцарилась тишина, а зрители настроились на активное участие и сконцентрировали внимание на ведущем, необходимо использовать активные техники настройки зала:

- игры с отбиванием ритма;
- игры с повторяющимися движениями и текстом;
- игры с использованием музыкального сопровождения;

- игры с сознательным провоцированием аплодисментов.

2. Творческая завязка: создание интриги и мотивации на активное участие зрителей.

Типы интриг: смена пространства, световая, музыкальная, театральная паузы, легенда.

Определяем красную линию - основную тему мероприятия, связывающую все, что происходит на сцене. Очень важно, чтобы эта красная линия прошла через все этапы мероприятия, т.е. все конкурсы были объединены в единый сюжет.

В творческой завязке ставится задача, которая должна привести к какому-нибудь необычному результату.

3. Действие с включением всех участников. Конкурсная программа, сценическая постановка, страничное выступление отрядов и т.д.

4. Работа со зрителями.

Необходимо включать конкурсы со зрителями, игры с залом во время заполнения пауз между основными заданиями для остальных участников.

5. Особенности логического завершения мероприятия.

Логика завершения мероприятия в том, чтобы достичь цели, которая была объявлена со сцены. Сюжет завершается словами ведущих о том, что все получилось, и мы достигли необходимого результата, например, нашли «ключи от Города солнца» или «нашли дверь в Страну спорта».

6. «Жирная» эмоциональная точка.

И, естественно, необходимо продумать эмоциональную точку всего мероприятия. Какая она может быть? Яркая (веселая), в соответствии с логикой шоу, лирическая, загадочная...

Отдельно хочется остановиться на двух очень важных составляющих шоу:

Правила поведения на сцене:

- высокая эмоциональность (она должна быть выше, чем у зала);
- четкость и громкость речи;
- эмоциональная окрашенность речи;
- открытая поза;
- большая амплитуда движений;
- не загромождать друг друга;
- говорить поверх голов зрителей;
- контакт глаз с залом;
- адекватная и раскрепощенная мимика и пластика.

Внешний вид, костюмы героев:

- чистота костюма, опрятность;
- соответствие костюма образу;

- костюм должен сидеть прочно;
- костюмы могут быть «полные», а могут быть только элементы костюма, но легко узнаваемые и утрированные.

Использованная литература

- 1 Бельгибаева М.Б., Дёмина Н.А. Методические рекомендации по разработке учебно-методических материалов в организациях дополнительного образования детей. - Алматы, 2011.
- 2 Афонасьев С.П., Коморин С.В. Сто отрядных дел. Кострома, 2000.
- 3 Байбародова Л.В., Рожков М.И. Воспитательная работа в детском загородном лагере. Ярославль, 2003.
- 4 Вараксин В.Н. Организация отдыха и досуговой деятельности детей. М., 2006.
- 5 Воронкова Л.В. Как организовать воспитательную работу в отряде. М., 2007.
- 6 Григоренко Ю.Н., Пушина М.А. Здравствуй, наш лагерь! М., 2004.
- 7 Жуков И.Н. Игра и детское движение. М., 1992.
- 8 Искусство вести за собой. Тренинги и занятия по формированию у юношества социальной инициативности и лидерских качеств. М., 2008.
- 9 Каникулы: игра, воспитание. Под ред. О.С. Газмана. М, 1988.
- 10 Летний оздоровительный лагерь. Массовые мероприятия. Волгоград, 2005.
- 11 Лобачева С.И. Организация досуговых, творческих и игровых мероприятий в летнем лагере. М., 2007.
- 12 Организаторам летнего отдыха. Сборник методических материалов Выпуск №2. Пенза, 2004.
- 13 Творческое лето. Сборник методических материалов. М., 2007.
- 14 Тетерский С.В., Фришман И.И. Детский оздоровительный лагерь: воспитание, обучение, развитие. М., 2007.
- 15 М.Е. Сысоева «Азбука воспитателя, вожатого оздоровительного лагеря», М, 1999.
- 16 Летняя круговерть. Методические рекомендации по работе с детьми в оздоровительных лагерях. – Тамбов, 2002.
- 17 Организация работы педагогов детского лагеря. Учебно-методическое пособие. - Международный детский центр «Артек». 2004.
- 18 Творчество в детском оздоровительном лагере. Книга для воспитателей и педагогов / Авторы-составители: А.Г. Трушкин, П.П. Пивненко, В.В. Абраухов, Н.П. Овсянникова, А.И. Белоусов. – Ростов н/Д: «Феникс», 2002.
- 19 Вайндорф-Сысоева М.Е. Основы вожатского мастерства. Учебно-методическое пособие. - М.: ЦГЛ, 2005.
- 20 Григоренко Ю.Н., Кострецова У.Ю. Кипарис-2. Учебное пособие по организации детского досуга в детских оздоровительных лагерях и школе. – М.: Педагогическое общество России, 2000.

Рекомендации к оформлению отрядного уголка

Отрядный уголок – это место, где постоянно работает отряд и стенд, отражающий жизнь отряда. Здесь постоянно представлены успехи и победы отряда, их фантазии, изобретательность, мастерство, это своеобразная газета, причем постоянно действующая, живая, творческая.

Отрядный уголок призван:

- развивать активность ребят;
- разносторонне расширять знания;
- помогать в воспитании хорошего вкуса;
- учить культуре оформления;
- пробуждать интерес к жизни своего коллектива.

Отрядный уголок - это творчество Ваше и детей, но тем не менее, хотим дать некоторые советы, которые Вам помогут:

а) уголок должен быть «говорящим», т.е. содержание и его рубрики должны меняться;

б) уголок должен отражать различные стороны жизни отряда (самообслуживание, спорт, участие в лагерной жизни, награды, дни рождения, перспективы);

в) в оформлении уголка и обновлении содержания рубрик должны принимать участие дети.

В работе над уголком можно выделить три периода:

- заезд ребят в лагерь в оргпериод;
- основной период;
- заключительный период смены.

К заезду новых ребят в уголке снимаются все рубрики. И оформляются новые временные рубрики (необходимые только для оргпериода):

- а) «Это наш профильный лагерь» (краткие данные о лагере);
- б) поздравление с приездом;
- в) законы лагеря;
- г) адрес лагеря;
- д) наказ ребят прошлой смены;
- е) первые песни, лагерная песня;
- ж) план на день и другие рубрики на усмотрение воспитателя.

В оргпериод можно провести конкурс на лучшее оформление уголка. Творческая группа отбирает лучшие предложения, обсуждают и делают макет уголка в соответствии с новым названием и девизом, раскрывая идею содержания названия своего отряда.

В основной период смены отражается ежедневная деятельность отряда:

- соревнования;
- подготовка к отрядным и дружинным делам, праздникам;
- участие в творческих конкурсах, смотрах;
- подготовка к дежурству отряда, дежурство отряда;
- жизнь отряда;
- поощрение детей.

В заключительный период смены может быть представлена рубрика «Как мы жили» с фотографиями или же мысли ребят о прожитых днях. Многие Воспитатели закрепляют рядом с отрядным уголком лист ватмана с надписью «А напоследок я скажу!», а дети пишут на прощание друг другу и лагерю пожелания.

ЗАКОНЫ ОТРЯДА

У каждого отряда должны быть свои традиции. Здесь мы объединили самые популярные и веселые законы некоторых отрядов. Надеемся, что у Вашего отряда появятся новые законы. Если нет, предлагает воспользоваться эти.

Ребятам они очень нравятся:

1. _____.
2. _____.
3. Воспитателей при подъеме не будить, при пожаре выносить первыми.
4. За двумя воспитателями погонишься - ни одного не поймаешь.
5. Поспешешь. Весь отряд насмешишь.
6. Если выходишь за территорию лагеря без воспитателей, захвати с собой чемодан.
7. Воспитатель - всему голова.
8. Увидел, услышал - запомни, доложишь!
9. Зовут, есть - иди, не зовут - попроси, это не стыдно.
10. Хочешь, есть - умей вертеться.
11. Съел сам - помоги другому.
12. Если ты не получил 5-е питание, значит, тебя посетила птица Обломинго.
13. Проверь пятое питание, не вставая с постели.
14. После команды «Отбой» наступает темное время суток.
15. Не храпеть!
16. С утра до вечера с вами воспитатели, а ночью вами занимается КАРИЕС?
17. Не думай о секундах с высоко, заходя в душ...

18. Если в душе внезапно выключили свет, значит нужно быстро выходить.

19. Ваш чемодан украли! Надо было ставить сигнализацию «Clifford».

20. No smoking!

Отрядный уголок. Так как основным местом жизнедеятельности вашего отряда будет отрядное место, оно должно быть уютным и удобным. Это может быть отдельная беседка, укромный уголок, любое помещение со стенами. Еще до того, как приехали дети, вам придется позаботиться и о нем, приготовив, так называемый, «встречный уголок». В нем должно присутствовать:

- слова приветствия;
- телефон, полный адрес центра;
- законы, традиции;
- режим дня и место для меняющегося плана;
- добрые и веселые советы;
- возможно, пожелания предыдущей смены;
- номер отряда;
- экран настроения. Оформить его можно по-разному. Можно на одном или нескольких листах ватмана, можно, распределив по всему отрядному месту;

- План-сетка с результатами планирования. Нарисуйте календарь на весь месяц с указанием дня недели и числа. Под каждым числом впишите соответствующие мероприятия, предусмотренные администрацией лагеря, и мероприятия, запланированные вами. Постоянное ожидание чего-то нового стимулирует в ребенке мотивацию к деятельности, поддерживает его активность и положительную эмоциональную динамику отряда;

- список отряда. Удобнее составлять список по палатам. Постарайтесь его обыграть, дав веселые характеристики в рисунках каждой группе. Списки на дверях палат предложите оформить самим ребятам;

- «Сегодня в отряде!..» Расписание на предстоящий день и шуточные советы к предстоящему мероприятию (походу в лес, на речку, спортивному конкурсу), веселые рекомендации по поводу того, как проводить время в плохую погоду;

- «Пальма лагеря». Поместите в ней правила и законы лагеря. Повесьте пальму в отрядном месте, чтобы она всегда была перед глазами ребят. Правила можно юмористически обыграть: так они будут легче и менее конфликтно усвоены ребятами;

- Рубрика «Эти песни мы поем». Часто вожатый сталкивается с тем, что ребята по много раз просят написать слова и аккорды понравившихся песен. Отведите в отрядном уголке место, где тексты

наиболее популярных у ребят песен будут находиться постоянно и любой из желающих сможет подойти и переписать их в любое время.

Дополнительно в отрядный уголок вы можете поместить:

- *«Веревка доверия»*. Это отличный способ наладить наиболее доверительное общение между вожатыми и отрядом. В углу отрядного холла натяните веревку с прищепками (скрепками). Каждый ребенок может прикрепить к веревке листок бумаги и на одной стороне написать волнующий его вопрос, а на другой стороне – вожатый пишет ответ;

- *«Тайная почта»*. Это один из наиболее простых путей по созданию положительного взаимодействия детей друг с другом. В первые дни смены напишите на маленьких бумажках имя каждого ребенка (можете включить и себя). Смешайте их и предложите каждому вытянуть бумажку с именем (если вытащил свое, то тянет еще раз), ребенок запоминает имя, но никому не говорит. Таким образом, у каждого оказывается «тайный друг по переписке». В течение всей смены ребята каждый день пишут «своему другу» какие-нибудь приятные слова, делают маленькие поделки, сюрпризы. В конце смены они должны угадать, кто же все это время оказывал им знаки внимания;

- *«Градусник настроения»*. При помощи этого градусника ребенок в любой момент может выразить свои эмоции, изменив показатель градусника в соответствии со своим настроением. Изготовить градусник можно из куска картона и двух связанных в кольцо разноцветных тесемок (различные настроения вы можете отобразить как словами, так и рожицами);

- *«Ромашка»*. Посередине листа ватмана нарисуйте окружность - серединку цветка. Сделайте вокруг надрезы и вставьте туда ярко раскрашенные вырезанные из другого ватмана (или из цветной бумаги) лепестки. При помощи этих лепестков можно распределять методом жеребьевки задания по уборке, дежурству в столовой и т.д.;

- *«Забор гласности»*. Это может быть один или несколько листов ватмана, оформленных в виде забора и прикрепленных к стене. В течение смены каждый может подойти к «забору» и написать на нем все, что вздумается. Это поможет вожатым отслеживать настроение ребят, держать руку на пульсе всего происходящего в отряде, а администрации лагеря – сохранить стены и забор в чистоте.

Постепенно ваше отрядное место будет «обрастать» всевозможными новыми и интересными идеями, вы можете пополнять его работами и ребятами из других смен.

В конце смены ваш уголок превратится в «прощальный».

Не забывайте, что вожатые самостоятельно готовят лишь встречный уголок, вся остальная работа выполняется руками ребят, правда, под вашим чутким руководством.

**Программы конкурсов, интеллектуальных турниров
и олимпиад, спортивных состязаний**

Художники

Каждая группа детей (7-10 человек) получает задание: выбрать тему а придумать название будущего фильма. На длинных листах бумаги дети рисуют кадры из фильма (12-15 штук). «Просмотр» фильмом устраивается на худсовете. Озвучивают фильмы сами дети.

Нарисуйте визитную карточку своей команды

Нарисуйте эти предметы, используя только прямые линии:

- кувшин;
- чайник;
- самовар;
- груша.

Нарисуйте левой рукой: натюрморт, пейзаж, портрет.

Нарисуйте сказочного героя, используя в рисунке только геометрические фигуры (круг, треугольник, квадрат, прямоугольник):

- медведицу «Айгөлек»;
- собачку «Ақбұлақ»;
- куклу «Қарақат»;
- ягненка «Қошақаным».

Артисты

Изобразить памятник:

- Ханшайым;
- Алдаркөсе;
- Баба-Яга (Мыстан кемпір);
- Толагай.

Изобразить транспортное средство в движении и озвучивая:

- карету;
- мотоцикл с коляской;
- подводную лодку;
- воздушный шар с корзиной.

Снять фильм под названием:

- «Баба Яга идет в 1-ый класс»;
- «День рождения у Алдар косе»;
- «Лягушка царевна - кавказская пленница»;
- «Али-Баба и 40 разбойников в Казахстане».

Изобразите:

- бой петухов;
- спор двух лягушек;
- хор котят;
- танец страусов.

Проинсценируйте сказку «Волк и семеро козлят» в жанре:

- реализм;
- трагедия;
- триллер;
- музыкальное шоу;
- комедия.

Музыканты

Придумать и спеть песню:

- голодного Винни-Пуха;
- похудевшего Карлсона;
- доброго Кощея.

Используя предложенные слова нужно сочинить песню и исполнить ее используя «шумовой оркестр»: солнце, море, песок, лагерь, дети.

Исполните песню о лете.

Составьте энциклопедию их фамилий эстрадных певцов, расположив их в алфавитном порядке.

Исполнить песню «В траве сидел кузнечик» как будто вы:

- солдат в строю;
- робот;
- дикторы телевидения;
- дворники на рабочем месте.

Спортсмены

Составьте, обоснуйте и продемонстрируйте комплекс произвольной гимнастики для:

- секретаря-машинистки;
- регулирующего дорожного движения;

врача хирурга;
скрипача.

Придумайте 2-3 эстафеты для соревнований сказочных героев между собой. Игра «Казачи разбойники». Первая команда разрабатывает маршрут передвижений, а вторая отправляется на поиски.

Придумайте комплекс утренней гимнастики для:

- кошек;
- собак;
- кур;
- кроликов.

Подготовьте и покажите шуточный цирковой номер:

- жонглеров;
- акробатов;
- канатоходцев;
- воздушных гимнастов.

Эрудиты

«Живая типография»: на спине у каждого игрока команды прикреплен лист бумаги с буквой. Игроки совещаются и составляют слова, показывая их жюри, которое следит за правильностью составленных слов и за их количеством. Все команды работают одновременно. Игра продолжается 5 минут.

«Интервью с историческими личностями». Каждая команда готовит по 5 оригинальных вопросов:

- Шокану Уалиханову;
- Абылай хану;
- Кенесары Касымулы.

Составьте кроссворд для команды соперников на тему:

- 1-ое сентября;
- 8-ое марта;
- 9 мая;
- Новый год;
- Наурыз;
- День рождения.

Составьте свод правил и законов для поведения:

- в столовой;
- в библиотеке;
- в кабинете начальника лагеря;
- в медпункте.

Танцоры

Придумайте и исполните на одной ноге танец:

- снежинок;
- маленьких лебедей;
- цыганочку;
- кара жоргу;
- Айжан би;
- лезгинку.

Придумать и исполнить танец:

- Бабы-Яги;
- Карлсона;
- ханов;
- Алдар косе.

Придумать и исполнить танец:

- бегемота на мостике;
- попугая на жердочке;
- обезьяны на лиане;
- воробья на подоконнике.

«Подмастерья»

Составьте пробную инструкцию по использованию:

- швабры;
- тряпки;
- веника;
- ведра.

Придумайте новые, оригинальные названия инвентарю по уборке территории и корпуса.

Прорекламируйте садовый инвентарь:

- грабли;
- лопату;
- мотыгу;
- лейку.

Придумать новую игрушку для детей. Сделать эскиз.

Написать рецепт оригинального салата. Дать ему название.

Придумать и продемонстрировать оригинальный способ оформления праздничного стола салфетками.

Сделать оригинальную прическу для карнавала. Дать ей название.

Из цветной бумаги сделать аппликацию машины будущего.
Из природного материала сделать сказочного героя.

Экология

Нарисовать экологический знак и объяснить его значение:

- не засоряй муравейники;
- не повреждай грибы, даже не съедобные;
- не повреждай кору деревьев;
- не ломай ветки кустарников и деревьев;
- не рви цветы.

Придумай экологическую рекламу:

- чистой воде;
- зеленому лесу;
- чистому воздуху;
- чистому городу.

Составьте эко-тест для команды соперников. Написать:

- эко-пейзаж;
- эко-натюрморт;
- эко-портрет.

Составьте кроссворд для соперников:

- о животных занесенных в красную книгу;
- о растениях занесенных в красную книгу.

Юмористы

Рассказать сказку на современном языке, используя современные термины и обороты:

- «Бауырсак»;
- «Красная шапочка»;
- «Курочка Ряба»;
- «Теремок».

Сочинить песню о веселой жизни в лагере.

Сделать пародию на:

- директора;
- медсестру;
- физрука;
- музрука.

Составить не очень серьезные правила в лагере (что можно делать и что запрещается).

Солнечные зайчики

Данное занятие подходит для солнечной погоды. Следует взять маленькое зеркало, пускать на стены и потолок солнечных зайчиков и вместе с малышом наблюдать за ними.

Скачут побегайчики -

Солнечные зайчики.

Мы зовем их - не идут.

Были тут - и нет их тут.

Прыг, прыг по углам.

Были там - и нет их там.

Где же зайчики? Ушли.

Вы нигде их не нашли?

(А. Бродский)

Алтын балык

Ребенок - золотая рыбка (алтын балык), которая предлагает рыбаку исполнить его желание. Вы придумывает что-то сверхъестественное, а он должен найти уважительную причину, по которой не может исполнить ваше желание. Потом можно поменяться ролями.

Музыкальные стулья

После остановки музыки сесть на стул, как можно быстрее. Проигрывает тот, кто сделал это последним или кому не хватило стула.

Добрая сказка

Берется за основу сказка с грустным концом. (например, снегурочка, русалочка и т д). И дается задание детям подумать как эту сказку можно переделать, используя персонажей из других сказок, так, чтобы она счастливо закончилась. Выигрывает та команда, которая наиболее смешно и весело обыгрывает сказку в виде мини-спектакля.

**Сценарии театральных мини-постановок,
инсценировок в детском оздоровительном лагере**

Наурыз – Жыл басы!

Действующие лица:

2 ведущих, Падшах, Шахерзада, Алдар-Косе, два гонца.

1-ведущий: Армысыздар, құрметті қонақтар! Бүгін біз Ұлыстың ұлы күні - Наурыз мейрамын тойлағалы отырмыз. Наурыз - бұл тек көктемнің ғана емес, ең әулі ізгілік пен жақсылықтың мейрамы. Ұлыстың осы бір ұлы күні адамдар бір-біріне деген өкпе-реніштерін ұмытып, кешірімге келіп татуласып, табысқан.

2-ведущий: Сегодня замечательный день - праздник пробуждения новой жизни, праздник мира и весны. Наурыз - праздник весеннего равноденствия, когда, наконец-то, после долгой зимы, светлое время суток становится равным темному по своей продолжительности, а потом начинает неуклонно увеличиваться. Таким образом этот праздник олицетворяет собой начало начал, возрождение природы, торжество светлых сил добра над темными силами зла.

Кең болсын қазағымның керегесі,
Кетпесін Алла берген берекесі,
Алаштың баласына нәсіп болған,
Кұтты болсын Наурыз – Жыл басы мерекесі!

1-ведущий:

Открыта дверь для всех гостей -
Для пожилых и для детей.

Весна навстречу нам идет,
Весна на праздник всех зовет,
Народы самых разных стран

Шлют поздравленья в Казахстан!

Сегодня на нашем празднике присутствуют почетные гости: _____

Слово для поздравления предоставляется: _____

2-ведущий: Наурыз - барша қазақстандықтардың ортақ той думаны. Наурыз - достық пен еркіндіктің мерекесі. Наурыз - қаңкылдап қаздар келетін, қырларда қызғалдақ бүршік атып, Табиғат-Ана гүл көрпеге оранатын көктем айы. Мал бағуды кәсіп еткен ата-бабаларымыздың қорада қойы қоздап, түйесі боздап, бір малы екеу болып, аузы аққа тиіп, мол ырысқа кенелетін, қыс қыспағынан арқасы кеңіп, мәз-мейрам шаттыққа бөленетін шақ.

1-ведущий: Для казахов этот праздник является символом весеннего обновления, торжества любви, плодородия и дружбы. В старину до прихода Наурыза люди приводили свои дома и хозяйство в порядок, в честь праздника сажали деревья и цветы. Считалось, если Наурыз входит в чистый дом к хорошему хозяину, то болезни, неудачи невзгоды обойдут его стороной, а щедрое празднование этого праздника принесет в дом изобилие и успех на целый год.

2-ведущий: Салауатты өмірдің салтанаты, күн мен теңелген, баршаға арман мен адалдық, құштарлық пен сұлулық, тазалық пен татулық сыйлаған Наурыз мейрамы құтты болсын! Дендеріңізге амандық-саулық, шаңырақтарыңызға шаттық, отбасыларыңызға ырыс пен ынтымақ тілейміз!

1-ведущий:

Играй, баян, звени, домбра:

Желаю счастья и добра,

Здоровья и терпения,

Отличного настроения,

Чтобы мечты у всех сбылись -

Здравствуй, праздник Наурыз!

Песня «Наурыз»

2-ведущий:

Наурыз келді балалар,

Көктеді қыр жырғалар.

Наурыз тойын тойлайық,

Жаңа жылда ағалар!

1-ведущий: С ярким солнцем и долгожданным теплом на нашу землю пришел праздник Наурыз мейрамы. Весенний день «Ұлыстың ұлы күні» символизирует очищение от всего плохого в мыслях, делах и поступках по отношению к нашей семье, школе, городу и в целом к Родине.

Слово Наурыз с персидского означает «нау - новый», «рыз» - день. В эту ночь готовили Наурыз-көже, наводили чистоту в доме, и ждали гостей.

2-ведущий: На нашей сцене танцевальный коллектив из отряда ..., встречайте!

Казахский танец «Шашу».

Появляются гонцы.

Первый гонец:

Слушайте нас, все люди на свете,

Пусть слышат нас взрослые,

Слышат нас дети.

Второй гонец:

В прекрасный дворец Шахерезады

Сегодня позвать мы Вас рады.

1-ведущий: И оказались мы в гостях у красавицы Шахерезады и доброго падишаха.

Падишах:

Падишах великий я,
Ко мне скорей, мои друзья.
Послал я приглашенья
Во все стороны Света
И жду теперь ответа.

Шахерезада:

Рады мы встречать гостей,
С разных стран и волостей
Будем петь, шуметь, играть,
Наурыз-Жыл басы весну встречать.

2-ведущий: Встречайте гостей из России
«Русский народный танец».

Падишах: Что-то не видно гостей из Узбекистана. Не прийти на Наурыз, это право так жестоко.

Шахерезада: Да здесь они, Падишах.

«Узбекский танец».

1-ведущий: Праздник Наурыз всегда сопровождается веселыми играми и состязаниями.

Ал, балалар, ойнайық,
Ойнайық та ойлайық,
Ұлыстың ұлы күні -
Наурыз-Жыл басы тойын тойлайық!
Игры (играют все отряды)

Падишах:

А, игры, это хорошо!
Но, что на красавицу нашло?
Что ты душенька, Шахерезада
Как будто Наурызу вовсе не рада?
Загрустила и примолкла,
Постыдись, перед гостями неловко.

Шахерезада:

Вроде весело сейчас,
Но чего то нет у нас.
И в печали я молчу,
Здесь никто гадать не может,
Ну и кто же мне поможет?

Падишах: *(хлопает в ладоши)* появляются цыгане.
Развеселите Шахерезаду нашу.

Танец «Цыганочка»

2-ведущий:

Расцвела земля родная,
Песни звонкие слышны.
Наурыз веселый праздник,
Праздник солнца и весны.

Алдарыңызда ... топтан келген қонақтарымыз! Қарсы алыңыздар.

(гости из ... отряда)

Падишах:

Без капризов своих ты мне очень мила!
К нам пожаловал артист вдохновений,
чье творчество ценит и любит народ.

(Звучит кюй «Адай»).

Алдар-косе:

Издалека пришел я к вам,
Услышав звуки кюя там.
Я ведь хитрый и славный герой,
Сейчас вы узнаете кто я такой!

Сказка «по дороге к солнцу».

После сказки артисты остаются на сцене.

1-ведущий: Наурыз - это праздник труда, мира и дружбы. Люди прощали старые обиды. Желали себе и другим добра и счастья. В эти дни нужно получить благословение - бата. Скажи нам, Кадыр ата добрые слова пожелания.

Входит Кадыр-ата, әже.

Кыдыр ата:

Ұлыс оң болсын,
Ақ мол болсын,
Қайда барсақ, жол болсын!
Ұлыс бақты болсын,
Төрт түлік ақты болсын!
Ұлыс береке берсін,
Бәле-жала жерге енсін!
Ұлы халқым тоқ болсын,
Көйлектерің көк болсын,
Қайғы-уайым жоқ болсын,
Қуаныштарың көп болсын!

2-ведущий: (әже бросает шашу)

Желаем всем казахстанцам
Мира и благополучия
Наурыз амандық, жақсылық әкелсін!

1-ведущий:

Желаем весеннего тепла и радости в жизни.
Көктем жылуы мен өмір қуанышын тілейміз!

2-ведущий:

Еще раз вас всех с праздником Наурыз!
Наурыз кутты болсын!
Келесі кездескенше қош сау болыңыздар!

Красная шапка на новый лад

Действующие лица:

Сказочник, Красная Шапочка, волк, бабушка, три феи, коза, козленок, три поросенка.

Дети:

Раньше бабушка, бывало,
Сказки на ночь нам читала.
Поменялись мы ролями и расскажем сказку сами.
Милая бабулечка, наша дорогая,
Слушай нашу сказочку, но она другая.

Сказочник: Жила-была девочка. И звали ее Красная Шапочка. Вот как-то мама и говорит: “Вот тебе, доченька, корзиночка. Я положила в нее пирожки с вареньем. Передай их, пожалуйста, бабушке. Да смотри, остерегайся волка! Он очень хитрый!”.

Красная Шапочка:

Не волнуйся, мамочка, будет все в порядке.
Знаю я из сказочки – волк ужасно гадкий!
Красная шапочка под музыку идет “по дорожке”.

Сказочник: Долго-ли, коротко-ли шла Красная Шапочка, привела ее дорожка прямо в лес. Вот тут-то ей и повстречался Серый Волк.

(Появляется волк в элегантном костюме, шляпе и с тростью, поет под фонограмму песню из м\ф “Серый Волк энд Красная Шапочка”):

Волк: Привет! О, пардон, бон жур-р-р, милое дитя! Куда это ты идешь?

Красная Шапочка: Здравствуйте, господин Серый Волк! Мама строго-настрого запретила мне разговаривать с волками. И я ни за что не расскажу вам, что иду к своей бабушке и несу ей пирожки...Ой! (Закрывает рот рукой).

Волк: Ха-ха-ха! Ну, не стоит так огорчаться, моя дорогая крошка! Меня вовсе не интересует твоя бабушка! А пирожки с чем?

Красная Шапочка: С вареньем...ой! (Смущенно замолкает).

Волк: Представляю, как обрадуется бабушка! Ну, ступай-ступай. Вот самая короткая дорожка, иди по ней и никуда не сворачивай. Привет бабушке! (Незаметно меняет указатели, убегает).

Сказочник: Хитрый волк побежал по самой короткой дорожке, а Красная Шапочка пошла по самой длинной. В пути она собирала цветы и пела веселые песенки.

(Дети с цветами в руках танцуют и подпевают Красной Шапочке (песня из к\ф “Красная Шапочка”) после песни дети садятся на места. В центре зала остаются 3 феи.

Красная Шапочка: Добрый день, кто вы – цветы или бабочки?

Феи: Три очень милых феечки сидели на скамеечке.

И съев по булке с маслом, успели так измазаться,

Что мыли этих феи из трех садовых леечек.

Мы, феи, по цветам порхаем, нектар собираем.

Красная Шапочка: Я Красная Шапочка, иду в гости к бабушке. Пойдемте со мной, бабушка будет рада.

Феи: Хорошо, вот самая короткая дорожка.

Красная Шапочка: Но Серый Волк сказал, что это вовсе не короткая дорожка.

Феи: Нельзя доверять волку, он злой и хитрый, но мы его перехитрим. *(Переворачивают указатели в начальное положение).*

Сказочник: Пошли Красная Шапочка и три феечки по короткой дорожке и повстречали трех поросят. Три поросенка танцуют и поют песенку.

Красная Шапочка: Добрый день! Я Красная Шапочка, это мои друзья. А вы кто?

Поросята по очереди: Ниф-ниф, Нуф-нуф, Наф-наф.

Красная Шапочка: Пойдемте с нами, бабушка будет рада гостям.

Сказочник: Пошла Красная Шапочка со своими друзьями дальше. Вдруг все услышали, что кто-то плачет. Это был маленький козленок.

Козленок: Я потерял маму...

Красная Шапочка: Не плачь! Мы споем песенку, твоя мама услышит и найдет тебя.

Дети поют песню Г.Струве “Про козлика” (инсценировка).

Выходит мама-Коза и поет:

Милый козлик, дорогой,

Наконец мы вместе.

Не расстанемся с тобой.

Ни за что на свете.

Коза: Какое счастье, что ты нашелся! Спасибо вам, друзья!

Красная Шапочка: Мы идем в гости моей любимой бабушке. Пойдемте с нами.

Сказочник: Все весело пошли по дорожке. Вскоре на пригорке показался домик. На пороге стояла бабушка и встречала гостей.

Красная Шапочка: Здравствуй, бабушка! Мама передала тебе пирожки с вареньем. А это мои друзья. Они помогали мне в пути.

Бабушка: Здравствуйте, дорогие гости! Проходите в дом!

Сказочник: А что же волк? Ах, вот и он пожаловал. Долго бежал по длинной дорожке.

Волк (стучится в домик, говорит грубым голосом):

Бабуля, открывай, это я, твоя внучка – Красная Шапочка!

Красная Шапочка: А я уже здесь, господин Серый Волк!

Волк: Какая досада! (Ходит, думает). Тук-тук!

Бабушка: Кто там?

Волк: Хрю-хрю, я бедный, бездомный поросенок Ниф-ниф. Пустите меня переночевать!

Ниф-ниф: А я уже здесь!

Волк: А я забыл, меня зовут Нуф-нуф!

Нуф-нуф: И я здесь!

Волк: Ну, тогда я как там тебя, то есть меня: Наф-наф!

Наф-наф: Я тоже уже здесь!

Волк (ходит, думает): Придумал! Поет: “Дин-дон, я ваша мама! Я ваша мама, вот мой дом!

Коза: Поет песню козы из к\ф “Мама”.

Волк: Ах так! Ну, раз вы все здесь. Я вас всех съем! Баста, карапузики! Кончились танцы!

Козленок: Помирать, так с музыкой! Запевайте, братцы!

(Дети берутся за руки, поют песню из к\ф “Бременские музыканты”).

Волк начинает тоскливо выть и плакать: У-у-у! Я так одинок! Меня никто не любит. Никто не понимает меня.... У-у-у ... никто не хочет со мной дружить.

Бабушка: Не стыдно тебе, волк? Ты обидел моих друзей. Проси у них прощения!

Волк: Простите меня, я больше никогда не буду никого обижать! А маленьких защищать буду!

Все: Хорошо, мы тебя прощаем.

Волк обращается к Козе: Мадам, позвольте пригласить вас на танец!

Волк и коза танцуют танго. По окончании танца все артисты берутся за руки, как в театре.

Бабушка: Всех на чай я приглашаю и сердечно поздравляю.

Сказочник: Вот так счастливо закончилась эта сказка. (Кланяются).